



ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Διπλωματική εργασία με τίτλο:

Άρση αναδοχής:

Οι οπτικές των επαγγελματιών και των γονέων

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αγάπη Κανδυλάκη

Ονοματεπώνυμο φοιτήτριας: Αγγελική Μουρελάτου
(Α.Μ: 7982142200029)

Αθήνα, 2025

Περίληψη

Η αναδοχή αφορά μία συνθήκη που μπορεί να είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη για τα παιδιά που καταλήγουν στην ιδρυματική φροντίδα αλλά δεν μπορούν να μπουν στο σύστημα της τεκνοθεσίας για αναζήτηση σταθερής οικογένειας. Ωστόσο αρκετές αναδοχές διακόπτονται είτε λόγω επιθυμίας των αναδόχων γονέων, είτε εξαιτίας της ανάγκης για παρέμβαση από τους επαγγελματίες. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε έναν πιθανό επαναλαμβανόμενο τραυματισμό των παιδιών που υποχρεώνονται να υποστούν συνεχείς εναλλαγές περιβάλλοντος και προσώπων. Αντίστοιχα, φαίνεται να επηρεάζει και τους ανάδοχους γονείς οι οποίοι εναποθέτουν τις προσδοκίες τους για την δημιουργία μίας οικογένειας. Σε αυτήν την εργασία επιχειρείται να διερευνηθεί η άρση της αναδοχής και των αιτιών που οδηγούν σε αυτή μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης ερευνών και της ερευνητικής μελέτης που βασίζεται στην ποιοτική μεθοδολογία. Χρησιμοποιείται ως εργαλείο συλλογής και παραγωγής δεδομένων η εις βάθος συνέντευξη με επαγγελματίες που εργάζονται στο πεδίο της αναδοχής καθώς και ανάδοχους γονείς των οποίων οι αναδοχές διακόπηκαν. Διάφοροι παράγοντες φαίνεται να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην έκβαση της αναδοχής οι οποίοι σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά των γονέων, τις συμπεριφορές και τα βιώματα των παιδιών, την υποστήριξη από τους φορείς προς τις οικογένειες και τις πρακτικές διαδικασίες που τηρούνται βάσει νόμου. Συμπερασματικά, η ερευνητική τεκμηρίωση των αιτιών που οδηγούν στο αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής μπορούν να προσφέρουν πληροφορίες από την πλευρά των γονέων αλλά και των επαγγελματιών. Στόχο αποτελεί η καλύτερη διαχείριση των αναδοχών και η αναδιαμόρφωση των διαδικασιών που τηρούνται, στον βαθμό που είναι εφικτό. Περισσότερες αντίστοιχες έρευνες θα μπορούσαν να προσφέρουν μία ευρύτερη εικόνα των διακοπτόμενων αναδοχών για τον εμπλουτισμό των πληροφοριών και την καλύτερη κατανόηση του θέματος.

Λέξεις κλειδιά: Άρση αναδοχής, διακοπή αναδοχής, ιδρυματική φροντίδα, foster placement, breakdown foster care.

Abstract

Foster care constitutes an alternative care framework that can be particularly beneficial for children placed in institutional settings but who are not eligible for adoption and the pursuit of a permanent family. Nevertheless, a significant number of foster placements are disrupted, either at the request of foster parents or due to the necessity of professional intervention. Such disruptions may result in repeated emotional trauma for the children, who are subjected to ongoing changes in environments and caregivers. At the same time, foster parents are also affected, as their expectations of forming a family are challenged or unfulfilled. This study aims to explore the termination of foster placements and the underlying causes through a literature review and qualitative research. Data are collected through in-depth interviews with professionals working in the field of foster care, as well as with foster parents whose placements were discontinued. The findings highlight a range of contributing factors, including the characteristics of foster parents, the behaviors and past experiences of the children, the level of support provided by agencies, and the implementation of legal and procedural frameworks. Ultimately, documenting the reasons for placement disruptions from both the professional and parental perspectives may contribute to a more effective management of foster care arrangements and inform the reconfiguration of related practices, where possible. Further research in this area could enhance understanding by offering a broader overview of disrupted foster placements and enriching the existing body of knowledge.

Keywords: Termination of foster care, foster care disruption, institutional care, foster placement, foster care breakdown.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	2
Abstract	3
Ευχαριστίες.....	6
Εισαγωγή.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η αναδοχή και η διερεύνηση της λειτουργίας του θεσμού.....	10
1.1 Η έννοια και η εξέλιξη της αναδοχής.....	10
1.2. Οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις για την αναδοχή.....	13
1.3. Ερευνητικά δεδομένα της ιδρυματικής φροντίδας και των αναδοχών.....	16
1.4. Οι δομές στην ελληνική επικράτεια που προωθούν τον θεσμό της αναδοχής.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών που διαβιούν εκτός του βιολογικού περιβάλλοντος	21
2.1. Ο ρόλος των πρώιμων εμπειριών στην εξέλιξη των παιδιών.....	21
2.2. Τα αίτια που οδηγούν στην ιδρυματική φροντίδα και στην αναδοχή.....	22
2.3. Η ψυχική υγεία των παιδιών που διαμένουν σε ιδρύματα και η σημασία της αποϊδρυματοποίησης.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η άρση της αναδοχής και οι απόψεις των εμπλεκόμενων μελών.....	28
3.1. Άρση της αναδοχής	28
3.1.1. Ο λόγος των αναδεχόμενων παιδιών	29
3.1.2. Η άρση της αναδοχής υπό το πρίσμα των ανάδοχων γονέων	31
3.2. Ο ρόλος και οι στάσεις των επαγγελματιών.....	34
3.3. Προστατευτικοί παράγοντες που μπορούν να επιδράσουν θετικά στην συνθήκη της αναδοχής.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Μεθοδολογία της έρευνας.....	40
4.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας.....	40
4.1.2. Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων.....	41
4.1.3. Τύπος έρευνας	41
4.2. Συμμετέχοντες/ συμμετέχουσες και τα κριτήρια επιλογής τους για την έρευνα.....	42
4.3. Ηθική, δεοντολογία και αξιοπιστία της έρευνας.....	45
4.5. Περιορισμοί της ερευνητικής μελέτης.....	46
5.1 Τα ερευνητικά δεδομένα που προκύπτουν από τον λόγο των ανάδοχων γονέων.....	47
5.2. Τα ερευνητικά δεδομένα μέσα από τον λόγο των επαγγελματιών.....	80
Αναστοχασμός	110
Συμπεράσματα	113
<i>Ανάδοχοι γονείς.....</i>	<i>113</i>

<i>Επαγγελματίες</i>	117
Συζήτηση	120
Βιβλιογραφία	124
<i>Ελληνική</i>	124
<i>Ξενόγλωσση</i>	130
Παραρτήματα	136
<i>Παράρτημα I: Έντυπο συναίνεσης</i>	136
.....	138
<i>Παράρτημα II: Οδηγός συνεντεύξεων</i>	139

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρακολούθησης του διδρυματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών "Συμβουλευτική στην Κοινωνική Εργασία" σε συνεργασία των τμημάτων Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία της Σχολής Επιστημών της Αγωγής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Κοινωνικών, Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και του τμήματος Ψυχολογίας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους επαγγελματίες των φορέων αναδοχής και τεκνοθεσίας για την συμμετοχή τους στην ποιοτική έρευνα και για τις χρήσιμες πληροφορίες που μοιράστηκαν. Αντίστοιχα θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω προς τους ανάδοχους γονείς για τον χρόνο και την προθυμία τους να μοιραστούν τις εμπειρίες τους από τις αναδοχές που ενεπλάκησαν.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά την οικογένεια και τους στενούς φίλους μου για την υποστήριξη τους στην ολοκλήρωση της εργασίας και εν γένει των μεταπτυχιακών σπουδών μου.

Αγγελική Μουρελάτου

Εισαγωγή

Το εν λόγω θέμα " η άρση της αναδοχής" επιλέχθηκε από την ερευνήτρια το διάστημα κατά το οποίο εκπονούσε την πρακτική της άσκηση ως μεταπτυχιακή φοιτήτρια σε δομή προστασίας ανηλίκων που έχει την ευθύνη για την προώθηση της αναδοχής και της τεκνοθεσίας. Κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης ήρθε σε επαφή με την πληθυσμιακή ομάδα των παιδιών που τίθενται προς αναδοχή και τεκνοθεσία, με τους ανάδοχους γονείς και με τους επαγγελματίες που ασχολούνται σε αυτούς τους τομείς. Η συνεργασία με τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους, στο πλαίσιο της εν λόγω πρακτικής, ανέδειξε τους έντονους προβληματισμούς και τις ανησυχίες τους σχετικά με το θέμα της άρσης της αναδοχής. Επιπλέον, η διαχείριση περιπτώσεων από το προσωπικό που αφορούσαν την επιστροφή των παιδιών από τις ανάδοχες οικογένειες στην ιδρυματική φροντίδα ήταν κάτι που συνέβαινε και κατά το διάστημα της πρακτικής άσκησης. Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια ήρθε σε επαφή με τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν τόσο οι γονείς όσο και τα παιδιά στην δημιουργία σύνδεσης και σχέσης μεταξύ τους. Εν συνεχεία, η βιβλιογραφική ανασκόπηση σε ελληνικούς και ξενόγλωσσους τίτλους οδήγησε στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν ελληνικές έρευνες για την άρση της αναδοχής, γεγονός που καθιστά σημαντική την ερευνητική μελέτη του θέματος.

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να καλύψει τα κενά που υπάρχουν στην διερεύνηση των διακοπτόμενων αναδοχών και να συμβάλλει στον επιστημονικό διάλογο αναφορικά με το πεδίο της παιδικής προστασίας. Επιπρόσθετα, μέσω της ποιοτικής έρευνας και της θεματικής ανάλυσης αναμένεται να δοθεί ο λόγος στους άμεσα εμπλεκόμενους, που είναι οι ανάδοχοι γονείς οι οποίοι βίωσαν την εμπειρία της αναδοχής και να μοιραστούν τόσο τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, όσο και να θέσουν προτάσεις που θεωρούν ότι μπορούν να βελτιώσουν τον θεσμό της αναδοχής. Η οπτική και η εμπειρία των επαγγελματιών στο πεδίο συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του εν λόγω θέματος. Ο λόγος των επαγγελματιών αναδεικνύει τις

παρουσιαζόμενες δυσκολίες στην άσκηση του ρόλου τους και βοηθά στην αναγνώριση των στοιχείων εκείνων της αναδοχής που έχουν παρατηρήσει ότι οδηγούν στην άρση της.

Τα κεφάλαια της ερευνητικής εργασίας παρουσιάζονται με την εξής σειρά:

Το πρώτο κεφάλαιο αφορά στην αναδοχή και τα επιμέρους χαρακτηριστικά της. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στην έννοια της αναδοχής και στις μορφές που συναντώνται διεθνώς. Επισημαίνεται το νομοθετικό πλαίσιο όσον αφορά στην αναδοχή, τις προϋποθέσεις σχετικά με την εφαρμογή της αλλά και εν γένει την νομοθεσία της παιδικής προστασίας. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία των αναδοχών διεθνώς και στον ελλαδικό χώρο. Τέλος, διευκρινίζονται οι δομές στην ελληνική επικράτεια που εφάρμοζαν τον θεσμό της αναδοχής και την κατάσταση που επικρατεί σήμερα με τις νέες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, δίνεται βαρύτητα στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Αναλυτικότερα, υπογραμμίζεται η σημασία των πρώιμων εμπειριών στο βιολογικό περιβάλλον των παιδιών και γίνεται μία προσπάθεια βιβλιογραφικής επισκόπησης μελετών σχετικά με τα αίτια που οδηγούν στην ιδρυματική φροντίδα και κατά συνέπεια στην αναδοχή αλλά και σε έρευνες οι οποίες αναδεικνύουν την αναγκαιότητα της αποϊδρυματοποίησης και της τοποθέτησης των παιδιών σε ανάδοχη φροντίδα.

Το τρίτο κεφάλαιο, αφορά το κυρίως θέμα που μελετάται στην παρούσα έρευνα την άρση της αναδοχής. Σε αυτό το κεφάλαιο επιχειρείται η ανάδειξη του φαινομένου και οι οπτικές των εμπλεκόμενων μελών μέσα από διάφορα ερευνητικά δεδομένα. Οι οπτικές περιλαμβάνουν τα παιδιά, και τους γονείς. Στο επόμενο υποκεφάλαιο διασαφηνίζονται ο ρόλος και οι στάσεις των επαγγελματιών σε μία προσπάθεια να δοθεί έμφαση στον σημαντικό ρόλο που κατέχουν στην πορεία της αναδοχής. Τέλος, παρατίθενται οι προστατευτικοί παράγοντες που μπορούν να συντελέσουν σε μία αναδοχή με θετική πορεία.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ερευνητική μεθοδολογία στην οποία βασίστηκε η παρούσα μελέτη, που αφορά στην ποιοτική έρευνα. Επιπλέον, οι μέθοδοι της έρευνας που υιοθετήθηκαν και συγκεκριμένα η εις βάθος συνέντευξη με επαγγελματίες της παιδικής προστασίας και ανάδοχους γονείς. Αναφέρονται ο σκοπός και οι στόχοι της έρευνας, παρουσιάζεται η είσοδος στο πεδίο και διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα. Παρουσιάζεται ο πληθυσμός της έρευνας και εξηγείται πως επιλέχθηκε, η ηθική δεοντολογία, η αξιοπιστία της έρευνας και ποιοι ήταν οι περιορισμοί κατά την ερευνητική διαδικασία.

Το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ανάλυση των δεδομένων με τη μεθοδολογία της θεματικής ανάλυσης. Χωρίζεται σε δυο επιμέρους ενότητες που αφορούν στην ανάλυση δεδομένων που προκύπτουν από το λόγο των επαγγελματιών και στην ανάλυση δεδομένων από το λόγο των γονέων.

Καταλήγοντας, ακολουθεί ένας αναστοχασμός της ερευνήτριας σχετικά με όλο το χρονικό της έρευνας. Έπειτα, καταγράφονται κάποια συμπεράσματα και η συζήτηση που αφορά στο κλείσιμο του θέματος αλλά και σε προτάσεις για περαιτέρω μελλοντικές έρευνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η αναδοχή και η διερεύνηση της λειτουργίας του θεσμού

1.1 Η έννοια και η εξέλιξη της αναδοχής

Η ανάδοχη φροντίδα είχε μια άτυπη μορφή, στην Ελλάδα αρκετά χρόνια πριν γίνει επίσημα ένας θεσμός της παιδικής προστασίας, καθώς εξαιτίας των πολέμων ήταν σύνηθες τα παιδιά που έμεναν ορφανά να φροντίζονται από άλλες οικογένειες και να διαμένουν μαζί τους (Σταθόπουλος, 2005). Επιπλέον, τα επονομαζόμενα ψυχοπαίδια που σήμερα θα μεταφράζονταν ως ανάδοχα παιδιά ήταν μία συνηθισμένη πρακτική κατά την μεταβυζαντινή περίοδο όπου μπορεί να αφορούσε την ανατροφή των παιδιών σαν να είναι θετά ή την εργασιακή τους εκμετάλλευση ανάλογα με τις ανάγκες των ενηλίκων (Μπρούσκου, 2021). Το 1993 θεσπίζεται σχετική νομοθεσία στην Ελλάδα με στόχο την αποϊδρυματοποίηση των παιδιών. Παρόλα αυτά παρατηρήθηκε ότι κάτι τέτοιο δεν επετεύχθη καθώς το 2001 τα παιδιά που διέμεναν σε ιδρύματα είχαν αυξηθεί κατά πολύ περισσότερο (Βεργέτη, 2009).

Ο όρος ανάδοχη φροντίδα χρησιμοποιείται για πρώτη φορά το 1955 στο κέντρο βρεφών “Μητέρα” και έκτοτε καθιερώνεται ως μία επιλογή για την ανάθεση φροντίδας ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση και δεν είναι αυτόνομα (παιδιά, ενήλικες με διάφορα προβλήματα) (Καλλινικάκη, όπως αναφέρεται στο Βασταρούκα, 2019). Σε αυτή την περίπτωση, οικογένειες, είτε μεμονωμένα άτομα αναλαμβάνουν την ανατροφή των παιδιών για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που ορίζεται σε συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Η καταλληλότητα των ατόμων κρίνεται από ειδικούς επαγγελματίες οι οποίοι έπειτα από ενδεδειγμένους ελέγχους αποφασίζουν τις τοποθετήσεις των παιδιών με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον τους (Γεώργαρου, όπως αναφέρεται στο Βαμβακίδης, κ.α., 2021). Αφορά μία επιλογή συνήθως βραχυπρόθεσμη ώστε να αποφευχθεί η παραμονή του παιδιού στο ίδρυμα, αποβλέποντας βέβαια σε μακροπρόθεσμες λύσεις που θα αποκλείσουν την επιστροφή

του σε αυτό (Τριζελιώτης & Κουσίδου, όπως αναφέρεται στο Συναθή, 2011). Σε αντίθεση με την τεκνοθεσία, στην αναδοχή δεν υπάρχει κάποια αλλαγή στα νομικά δικαιώματα των αναδόχων γονέων ως προς το παιδί καθώς παραμένει νομικά συνδεδεμένο είτε με τους βιολογικούς γονείς είτε με τους κρατικούς εκπροσώπους (Φουντεδάκη, 2021). Αξίζει να αναφερθεί πως η αναδοχή περιλαμβάνει διάφορους τύπους οι οποίοι είναι οι εξής:

Η συγγενική αναδοχή η οποία αφορά στην ανατροφή των παιδιών από συγγενικά πρόσωπα τα οποία θεωρούνται ικανά να αναλάβουν την φροντίδα τους εφόσον οι βιολογικοί γονείς είτε αδυνατούν να επιτελέσουν τον γονεϊκό τους ρόλο είτε δεν είναι πλέον εν ζωή.

Η επείγουσα αναδοχή εφαρμόζεται στις περιπτώσεις των παιδιών τα οποία λόγω του αποχωρισμού από την οικογένεια τους θα πρέπει να διαμείνουν σε κάποιο κατάλυμα άμεσα. Η πιο συχνή λύση είναι η διαμονή των παιδιών στα νοσοκομεία ή απευθείας στα ιδρύματα, όμως η φιλοξενία σε ανάδοχη οικογένεια είναι η προτιμητέα ώστε να υπάρξει όσο το δυνατόν λιγότερος αρνητικός αντίκτυπος στα παιδιά.

Η βραχυχρόνια αναδοχή στοχεύει στην φιλοξενία του παιδιού για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα. Έτσι δίνεται ένα χρονικό περιθώριο κατά το οποίο μπορεί να διερευνηθεί αν έχουν γίνει οι απαραίτητες αλλαγές στην βιολογική του οικογένεια ώστε να επιστρέψει σε εκείνη ή αν θα τοποθετηθεί στην μηχανή αναζήτησης θετής οικογένειας.

Η ανακουφιστική/μερική αναδοχή απευθύνεται σε περιπτώσεις γονέων (βιολογικών ή αναδόχων) οι οποίοι έχουν παιδιά με διάφορες ιδιαιτερότητες και ειδικές ανάγκες και χρειάζονται ένα υποστηρικτικό δίκτυο ώστε να λαμβάνουν βοήθεια. Επιπλέον, αυτή η δυνατότητα συχνά δίνεται και σε άμεσο χρόνο όπου συμβαίνει κάτι έκτακτο και δεν υπάρχουν άλλες πηγές βοήθειας, παραδείγματος χάρη μία απώλεια ή μία ασθένεια.

Τέλος, υπάρχει η επαγγελματική αναδοχή όπου οι ανάδοχοι αποκτούν συγκεκριμένη κατάρτιση για την φροντίδα, κατά κύριο λόγο αλλά όχι αποκλειστικά, παιδιών που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας που σχετίζονται είτε με την ψυχική είτε με την

σωματική έκπτωση λειτουργικότητας. Οι εν λόγω ανάδοχοι διατηρούν συνεργασία με τους επαγγελματίες των δημόσιων φορέων ώστε να εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη φροντίδα των παιδιών. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στο Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης που έχει συνταχθεί από την κοινωνική υπηρεσία (Κούτρα, κ.α., 2023).

Η διαδικασία για την αναδοχή, βάσει της νέας νομοθεσίας 4538/2018, ορίζεται σε οχτώ βήματα τα οποία είναι αναρτημένα στην επίσημη ιστοσελίδα του www.anynet.gr.

Συγκεκριμένα είναι τα εξής:

- 1) Οι υποψήφιοι ανάδοχοι κάνουν ηλεκτρονική αίτηση αναδοχής αφού έχουν ενημερωθεί για τον θεσμό.
- 2) Επισυνάπτουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά που ορίζονται στην πλατφόρμα.
- 3) Αφού οριστικοποιηθεί η αίτηση λαμβάνουν έναν αριθμό μητρώου που μπορούν να παρακολουθούν την εξέλιξη του αιτήματος.
- 4) Έπειτα εξετάζονται τα δικαιολογητικά και πραγματοποιείται κοινωνική έρευνα από τον κοινωνικό λειτουργό που αναλαμβάνει το αίτημα. Εξετάζονται τα κίνητρα, οι συνθήκες διαβίωσης, οι λόγοι που επέλεξαν την αναδοχή και οι δυνατότητες των ανάδοχων γονέων. Εντός 90 ημερών η κοινωνική έρευνα ολοκληρώνεται.
- 5) Εν συνεχεία, εφόσον έχουν επιλεγθεί οι γονείς πραγματοποιείται η εκπαίδευση.
- 6) Έπειτα γίνεται η εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Ανάδοχων Γονέων και ανάλογα με τα κριτήρια και τα χαρακτηριστικά των αμφότερων γίνεται το ταίριασμα.
- 7) Εφόσον περάσουν στο επόμενο στάδιο πραγματοποιείται σταδιακή επαφή με επίβλεψη των αναδόχων και του παιδιού και γίνεται η εισήγηση της διεπιστημονικής επιτροπής για την τελική απόφαση.
- 8) Τέλος, αν η απόφαση είναι θετική το παιδί μεταβαίνει στο νέο οικογενειακό περιβάλλον, ενώ υπάρχει σταθερή εποπτεία για όλο το διάστημα της αναδοχής στις ανάγκες που προκύπτουν (anynet.gr, 2025).

1.2. Οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις για την αναδοχή

Αρκετά νομοθετικά διατάγματα έχουν ψηφιστεί για την προάσπιση των δικαιωμάτων και της ευημερίας των παιδιών με την σημαντικότερη από όλες την διακήρυξη της Γενεύης για τα Δικαιώματα του παιδιού. Συντάχθηκε το 1924, και η αναθεωρημένη της έκδοση επισφραγίστηκε το 1959 στην γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Έκτοτε αποτέλεσε μία αναφαίρετη προσθήκη στην παγκόσμια διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το 1989 δημιουργήθηκε η σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, όπου επικυρώθηκε με το ψήφισμα 44/25. Στην Ελλάδα υπογράφεται το 1992 και κατοχυρώνεται με τον νόμο 2101, ο οποίος δημοσιεύτηκε στα Φ.Ε.Κ. 192/2-12/1992. Η συγκεκριμένη σύμβαση περιλαμβάνει άρθρα τα οποία υπογραμμίζουν την υποχρέωση του κράτους να υποστηρίζει και να προασπίζει τα δικαιώματα του παιδιού όταν εκείνο βρίσκεται σε κίνδυνο. Να αναλαμβάνει την διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης του όταν κρίνονται επισφαλείς και να φροντίζει την εξασφάλιση της ανατροφής του (Νόμος 2101/1992).

Ο νόμος 2082/1992 ανακοινώθηκε στο Φ.Ε.Κ. 158Α και συγκεκριμένα η αναφορά στο άρθρο 9 προσδιορίζει τις προϋποθέσεις για την εκκίνηση της αναδοχής και τους αρμόδιους φορείς που ασχολούνται με τις διαδικασίες, τις παραμέτρους της αναδοχής αλλά και την τοποθέτηση των παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες τις οποίες καθορίζει το υπουργείο υγείας, πρόνοιας και κοινωνικών ασφαλίσεων (Νόμος 2082/1992, άρθρο 9).

Στον νόμο 2447/1996 (ανακοινώθηκε στο Φ.Ε.Κ. Α' 278/30.12.1996), γίνονται τροποποιήσεις σε κάποιες διατάξεις που αφορούν την τεκνοθεσία, ενώ στο δέκατο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται το δικαίωμα είτε των ορισμένων από το κράτος επιτρόπων είτε των φυσικών γονέων να αιτηθούν την άρση αναδοχής όταν είναι ακατάλληλες οι συνθήκες διαβίωσης. Επιπλέον, αναφέρεται η εποπτεία των αναδοχών η οποία υλοποιείται από τις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες, η υποχρέωση των ανάδοχων γονέων να διευκολύνουν την

επικοινωνία των παιδιών με την βιολογική οικογένεια, η παροχή πληροφοριών που αφορούν στην διαβίωσή τους αλλά και το δικαίωμα τους έπειτα από μακροχρόνια αναδοχή να αιτηθούν την επιμέλεια των παιδιών (Νόμος 2447/1996).

Στο Προεδρικό Διάταγμα 86/2009 αναλύονται όλες οι απαραίτητες διαδικασίες που τηρούνται από όλα τα συμβαλλόμενα μέλη σε μία αναδοχή. Όπως τις προϋποθέσεις και τα δικαιολογητικά που χρειάζονται για την αναδοχή. Σε ποιους φορείς κατατίθενται οι αιτήσεις, οι υποχρεώσεις των αναδόχων αλλά και του κράτους για την εποπτεία και για την εκπαίδευση τους από ειδικό επιστημονικό προσωπικό κατάλληλα καταρτισμένο στο αντικείμενο. Επιπρόσθετα, προσδιορίζει την οικογενειακή σύσταση της ανάδοχης οικογένειας όπου αναφέρει πως θα πρέπει να αποτελείται από συζύγους και μόνο κατόπιν εξαιρέσεως να αποτελείται από μόνο γονέα και κυρίως αν πρόκειται για συγγενική αναδοχή η οποία ούτως ή άλλως αποτελεί προτιμητέα επιλογή (Π.Δ. 86/2009).

Με τον νόμο 4538/2018 (ανακοινώθηκε στο Φ.Ε.Κ. Α' 85/16.05.2018), τροποποιείται το σύστημα αναδοχής και τεκνοθεσίας και εισάγεται ένα εθνικό μητρώο ανηλίκων όπου εκεί καταγράφονται όλοι οι ανήλικοι οι οποίοι βρίσκονται υπό ιδρυματική φροντίδα. Αντίστοιχα, εθνικό μητρώο τηρείται και για τους υποψήφιους ανάδοχους και θετούς γονείς των οποίων τα στοιχεία καταχωρούνται. Μέσω του συστήματος γίνεται η επιλογή και το ταιρίασμα των παιδιών-αναδόχων, που αυτό σημαίνει ότι πλέον ένα σύστημα αλγορίθμων αντικαθιστά την επιλογή του ταιριάσματος από τους υπαλλήλους. Επίσης, ορίζεται το Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής-Υιοθεσίας το οποίο εποπτεύει τις διαδικασίες και είναι υπεύθυνο για την βέλτιστη λειτουργία των θεσμών. Αξίζει να αναφερθεί πως στο άρθρο 8 αλλάζει η διάταξη σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση. Επιτρέπει πλέον να συμμετέχουν ζευγάρια με σύμφωνο συμβίωσης, άτομα που διαβιών μόνα τους είτε έπειτα από την λήξη ενός γάμου, είτε λόγω χηρείας αλλά και άτομα που είναι άγαμα. Και σε αυτή τη νομοθετική διάταξη τονίζεται η προτεραιότητα που δίνεται στην συγγενική αναδοχή (Νόμος 4538/2018). “Παράλληλα

εκδίδεται Φ.Ε.Κ. όπου καθορίζεται ο τρόπος εκπαίδευσης των Υ.Α./Θ.Γ (49075/2066-67, 2018). Το σημαντικότερο όμως ΦΕΚ μετά το Ν. 4538/18 είναι η Υπουργική απόφαση με την οποία συστήνεται το πληροφοριακό σύστημα “ anynet” (13734/538, 2019) καθώς είναι αυτό που ουσιαστικά συστήνει τα Μητρώα των παιδιών και των Υ.Α./Θ.Γ” (Χαριλόγη, 2023, σ.136).

Παρόλα αυτά τα μέτρα που έχουν ληφθεί, φαίνεται πως η ιδρυματική φροντίδα παραμένει η κυριότερη επιλογή για την ανατροφή των συγκεκριμένων παιδιών σύμφωνα με τα ποσοστά που αναφέρονται παρακάτω.

1.3. Ερευνητικά δεδομένα της ιδρυματικής φροντίδας και των αναδοχών

Το σταθερό οικογενειακό πλαίσιο κρίνεται καθοριστικής σημασίας για την εξέλιξη των παιδιών. Στην περίπτωση της απομάκρυνσης από την βιολογική οικογένεια η σταθερότητα επιτυγχάνεται μέσω της τεκνοθεσίας, των μακροχρόνιων αναδοχών ή με την επιστροφή στην βιολογική οικογένεια. Η τελευταία επιλογή είναι και η ιδανικότερη για την ευημερία των παιδιών αλλά συχνά δεν είναι εφικτή. Σε αυτή την περίπτωση θα εφαρμοστεί κάποια εκ των άλλων δύο επιλογών (Goemans, et al. ; Strijker & Van Der Loo, όπως αναφέρεται στο Konijn, κ.α., 2019). Ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τις αναδοχές που πραγματοποιούνται σε άλλες χώρες όπως ο Καναδάς καταδεικνύουν πως υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός παιδιών που βρίσκονται στην κρατική φροντίδα (Ali, όπως αναφέρεται στο Brown & Bednar, 2006), σε αντιδιαστολή με το χαμηλό ποσοστό οικογενειών οι οποίες δεν επαρκούν ώστε να καλύψουν τις ανάγκες φιλοξενιών με αποτέλεσμα πολλά παιδιά να παραμένουν σε δομές φιλοξενίας για μεγάλα χρονικά διαστήματα (Mirwaldt, et al., όπως αναφέρεται στο: Brown & Bednar, 2006).

Όσον αφορά στην Αμερική, από τα στατιστικά στοιχεία παρατηρείται αύξηση της ιδρυματοποίησης. Συγκεκριμένα, από την δεκαετία του 1990 η αύξηση ήταν ραγδαία και έως τα μέσα της δεκαετίας του 2000, τα παιδιά που βρίσκονταν στην ιδρυματική φροντίδα ανέρχονταν στα 750.000 (Simms, et al., όπως αναφέρεται στο Viner & Taylor, 2005). Αυξημένα ποσοστά φαίνεται να υπάρχουν και στην Αγγλία και στην Ουαλία όπου υπολογίζεται ότι ανά 10.000 παιδιά τα 49 βρίσκονται υπό την φροντίδα του κράτους (Health and Personal Social Services Statistics for England, όπως αναφέρεται στο Viner & Taylor, 2005).

Σχετικά με τις ανεπιτυχείς αναδοχές τα αποτελέσματα ερευνών επισημαίνουν πως στην Αυστραλία το 17% των αναδοχών διακόπτονται στο διάστημα των τεσσάρων μηνών (Barber & Dellfabro, όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2008). Ομοίως, στη Σουηδία εντός

της πενταετίας μετά την τοποθέτηση των παιδιών στην οικογένεια, πάνω από 40% των περιπτώσεων αναδοχής διακόπτονται (Salinas, et al., όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2008). Ενώ στην Ολλανδία το 50% των αναδοχών δεν ευδοκιμούν εντός των έξι ετών (Strijker, et al., όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2008). Στοιχεία από το Foster Network (όπως αναφέρεται στο Valentine, 2019), που αφορά τις αναδοχές στο Ηνωμένο Βασίλειο αναδεικνύουν το ποσοστό των διακοπτόμενων αναδοχών να ανέρχεται στο 12%. Το ποσοστό αφορά αναδόχους οι οποίοι συνταξιοδοτήθηκαν ή δεν επιθυμούσαν να συνεχίσουν την αναδοχή, με ταυτόχρονη σημαντική άνοδο των παιδιών που διαμένουν σε ιδρύματα.

Σε παγκόσμια κλίμακα οι ανεπιτυχείς αναδοχές ανέρχονται σε 25-50% (Minty, όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2008). Σύμφωνα με την Συνάθη (2011), η διακοπή της αναδοχής είναι ένα συχνό φαινόμενο που δεν εκπλήσσει πλέον καθώς κατά το ήμισυ των περιπτώσεων διακόπτονται εντός του ενός έτους και κυρίως όταν αφορούν μεγαλύτερα παιδιά. Παρόμοια είναι και τα αποτελέσματα στο δεύτερο έτος αναδοχής, ενώ από το τρίτο και έπειτα υπάρχει σημαντική μείωση των αποτυχημένων αναδοχών. Σε έρευνα που πραγματοποίησε η Νάνου (2014), σχετικά με την χαρτογράφηση των ιδρυμάτων κλειστής παιδικής προστασίας καταδεικνύει πως το 2014 περίπου 2.825 παιδιά διέμεναν σε ιδρύματα εκ των οποίων περίπου τα 883 παρουσίαζαν διάφορες αναπηρίες. Σχετικά με τις αναδοχές την ίδια χρονιά, 32 παιδιά εισήχθησαν σε αυτή την συνθήκη και 309 παιδιά βρίσκονταν ήδη σε αναδοχή. Παράλληλα το ίδιο έτος πραγματοποιήθηκαν 84 τεκνοθεσίες παιδιών σε όλη την Ελλάδα.

Στην επίσημη ιστοσελίδα της κυβέρνησης (paidi.gov.gr.) παρουσιάζεται το σύνολο των παιδιών που διαμένουν στις 98 Μονάδες Παιδικής Προστασίας οι οποίες αφορούν όλη την Ελλάδα και ο αριθμός τους ανέρχεται στα 1351 παιδιά. Από αυτά τα παιδιά κάποια είναι σε πρόταση σύνδεσης ή σε περίοδο προσαρμογής (ανάδοχη ή τεκνοθεσία) αλλά προσμετρώνται στο δυναμικό των ιδρυμάτων καθώς δεν έχει πραγματοποιηθεί η μόνιμη μεταφορά τους. Επιπλέον, αναφέρονται τα στατιστικά δεδομένα από το πληροφοριακό σύστημα anynet όπου

σύμφωνα με αυτά, από 01/07/2020 έως και 02/07/2023 οι ολοκληρωμένες τεκνοθεσίες ανέρχονταν στις 662 και οι ολοκληρωμένες αναδοχές στις 574. Αξίζει να αναφερθεί πως το σύνολο των αιτήσεων για αναδοχή και τεκνοθεσία ανέρχονταν στις 3089 αιτήσεις. Από αυτές οι 2639 αφορούσαν την τεκνοθεσία, ενώ οι 445 την αναδοχή (paidi.gov.gr., 2024).

Τα ως άνω δεδομένα αναδεικνύουν την μεγάλη απόκλιση στον αριθμό των ατόμων που προτιμούν την τεκνοθεσία έναντι της αναδοχής. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μειωμένες ευκαιρίες για αναδοχή και όταν αυτές αποτυγχάνουν, μειωμένες επιλογές για την επανατοποθέτηση σε άλλη οικογένεια. Επίσημα στοιχεία στο paidi.gov.gr (2024), αναφέρουν ότι οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν για αναδοχή το τέταρτο τρίμηνο του 2022 ήταν 38, το πρώτο τρίμηνο του 2023, 43 και το δεύτερο τρίμηνο του 2023, 51.

Παρατηρείται μία μικρή αύξηση των αιτήσεων, παρόλα αυτά ο αριθμός δεν είναι επαρκής για την επίτευξη της μείωσης της παραμονής στα ιδρύματα όπου παραμένει η κύρια επιλογή φιλοξενίας.

1.4. Οι δομές στην ελληνική επικράτεια που προωθούν τον θεσμό της αναδοχής

Ο θεσμός της αναδοχής παρόλο που υφίσταται αρκετές δεκαετίες, τα τελευταία χρόνια αρχίζει να αναγνωρίζεται και να εφαρμόζεται περισσότερο στην Ελλάδα και κυρίως έπειτα από την εφαρμογή του νόμου 4538/2018.

Το κέντρο βρεφών "Μητέρα" και η παιδόπολη "Άγιος Ανδρέας", αποτέλεσαν τους πρώτους φορείς, οι οποίοι εφάρμοσαν από το 1990 τις αναδοχές, τόσο σε επίπεδο αξιολόγησης όσο και σε επίπεδο εποπτείας των γονέων (Κέντρο Κοινωνικής Περιφέρειας Πρόνοιας Αττικής, 2021). Επιπρόσθετα, το αναρρωτήριο Πεντέλης, το Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και το Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής. Οι επιτυχείς αναδοχές όμως από τα δύο τελευταία πλαίσια ήταν ελάχιστες αφενός λόγω των ψυχιατρικών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν τα παιδιά και αφετέρου λόγω της ανετοιμότητας των γονέων να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες αυτές με λειτουργικό τρόπο. Το αναρρωτήριο Πεντέλης παρόλα αυτά, έχει πραγματοποιήσει αρκετές αναδοχές και κυρίως συγγενικές (Σταθόπουλος, 2005).

Μόλις το 2007 λειτούργησε στον σύλλογο Μέλισσα, τμήμα το οποίο υποστηρίζει την διαδικασία της αναδοχής αλλά και την εποπτεία αυτής από συγκεκριμένη διεπιστημονική ομάδα (Συνάθη, 2011). Τα παιδικά χωριά SOS και ο ξενώνας βρεφών έθεσαν σε λειτουργία το πρόγραμμα αναδοχής το 2016, παράλληλα υλοποιώντας συνεργασία και με άλλους φορείς παιδικής προστασίας στην Ελλάδα (Παιδικά χωριά SOS Ελλάδος, 2019). Επιπρόσθετα, η Κιβωτός του Κόσμου εφαρμόζει τον θεσμό της αναδοχής από το 2016 με την σύμπραξη των κοινωνικών υπηρεσιών των περιφερειών (Κιβωτός του Κόσμου, 2017).

Το 2018 γίνεται μία σημαντική τροποποίηση στην νομοθεσία σχετικά με τους φορείς που ορίζονται ως αρμόδιοι για την διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας. Πλέον είναι οι διευθύνσεις κοινωνικής μέριμνας, τα τμήματα κοινωνικής αλληλεγγύης των διευθύνσεων δημόσιας υγείας, οι κοινωνικές υπηρεσίες των κέντρων κοινωνικής πρόνοιας περιφερειών και

τα δημοτικά βρεφοκομεία (Νόμος 4538/2018).

Με την πάροδο των ετών φαίνεται ότι υπάρχει μία εξέλιξη στην συνθήκη της αναδοχής καθώς όλο και περισσότεροι φορείς εμπλέκονται στην εξυπηρέτηση του θεσμού. Παρόλα αυτά η αναδοχή δεν αποτελεί την κύρια επιλογή καθώς η τεκνοθεσία εξακολουθεί να είναι προτιμητέα. Συχνά η αναδοχή αποτελεί την πρώτη επιλογή με την ελπίδα των αναδόχων να καταλήξει σε τεκνοθεσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών που διαβιούν εκτός του βιολογικού περιβάλλοντος

2.1. Ο ρόλος των πρώιμων εμπειριών στην εξέλιξη των παιδιών

Καθοριστικός αποδεικνύεται να είναι ο ρόλος που διαδραματίζει η βιολογική οικογένεια στην εξέλιξη των παιδιών, τόσο σε θέματα φροντίδας όσο και σε θέματα παροχής ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού πλαισίου ανατροφής (Bohman & von Knorring ; Cadoret, όπως αναφέρεται στο Βορριά & Ντούμα, 2013). Σε κάποιες περιπτώσεις η περίοδος κύησης είναι επισφαλής καθώς κάποιοι γονείς διαβιούν σε επικίνδυνες συνθήκες όπως αστεγία ή λόγω χρήσης ουσιών. Συχνά παρατηρείται ότι η οικογένεια από την οποία απομακρύνεται το παιδί προσφέρει ελάχιστα ερεθίσματα, κακή διατροφή και τα παιδιά μπορεί να έχουν υποστεί κακοποιητικές συμπεριφορές (Dennis ; McGuinness & Pallansch ; O'Connor, et al. ; Rutter & the English and Romanian Adoptees Study Team, όπως αναφέρεται στο Βορριά & Ντούμα, 2013).

Σε αρκετές περιπτώσεις τα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα δεν έχουν βιώσει τα αισθήματα που περιγράφονται στην πυραμίδα του Maslow όπως το «αίσθημα του ανήκειν», με αποτέλεσμα πολλές φορές να επηρεάζεται η μαθησιακή τους επίδοση (Alfred, et al., 2017). Συχνά διαβιούν σε περιβάλλοντα που είτε επιδέχονται τα ίδια την βιαιότητα των κηδεμόνων τους είτε είναι παρατηρητές βίαιων σκηνών που εκτυλίσσονται μπροστά τους. Και στις δύο περιπτώσεις είναι ευάλωτα στην εμφάνιση μετατραυματικού στρες, διαταραχών της διάθεσης όπως κατάθλιψη, χαμηλών επιδόσεων στα μαθήματα και χαμηλά επίπεδα επίτευξης των στόχων τους (McKellar, 2007). Αξίζει να αναφερθεί πως τα συγκεκριμένα παιδιά εκτός ότι έχουν βιώσει αρκετά τραυματικές εμπειρίες σε μία πολύ τρυφερή περίοδο της ζωής τους, είναι πολύ πιθανό στο βιολογικό περιβάλλον τους να μην έχουν λάβει συναισθήματα αγάπης και

εγγύτητας που είναι πολύ σημαντικά για την υγιή διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους (Alfred, et al., 2017). Το χαμηλό νοητικό επίπεδο των γονέων πολλές φορές μπορεί να εξηγήσει την ελλειμματική ανταπόκριση και κατανόηση των παιδιών στον γνωστικό τομέα (Munsinger, όπως αναφέρεται στο Βορριά & Ντούμα, 2013).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι οι πρώιμες εμπειρίες των παιδιών καθώς και η κληρονομικότητα επηρεάζουν την εξέλιξη τους σε διάφορους τομείς. Αξίζει να μελετηθεί αν με την κατάλληλη πρώιμη παρέμβαση και την τοποθέτηση τους σε ένα λειτουργικό περιβάλλον μπορεί να υπάρξει αλλαγή και βελτίωση στην πορεία τους.

2.2. Τα αίτια που οδηγούν στην ιδρυματική φροντίδα και στην αναδοχή

Οι λόγοι για τους οποίους τα παιδιά απομακρύνονται από τις οικογένειες τους ποικίλλουν και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα ανάπτυξη και προσαρμογή τους. Όπως αποδεικνύεται και στην ιστορική αναδρομή, οι μειωμένοι οικονομικοί πόροι αποτελούν ένα σοβαρό παράγοντα που οδηγεί στην ιδρυματική φροντίδα. Γενικά, εντοπίζονται μεγαλύτερα ποσοστά απομάκρυνσης των παιδιών από το βιολογικό περιβάλλον σε χώρες όπου υπάρχει οικονομική κρίση, λιγότερες θέσεις εργασίας, περισσότερες μονογονεϊκές οικογένειες και στις περιπτώσεις όπου οι πολίτες αναγκάζονται να μετοικήσουν για να βιοποριστούν (Carter ; Tinova, et al., όπως αναφέρεται στο Browne, 2009).

Οι Zuravin και DePanfilis (1997), επισημαίνουν πως αρκετές απομακρύνσεις προκύπτουν εξαιτίας κακοποιητικών συμπεριφορών. Έρευνες αποδεικνύουν ότι τα αίτια συχνά αφορούν την χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών από την μητέρα, διαταραχές ψυχικής υγείας, γνωστικά ελλείμματα αλλά και σωματική και ψυχολογική κακοποίηση εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Το 2003 ερευνητικά στοιχεία του Υπουργείου Υγείας από

διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Σουηδία) κατέδειξαν ότι το 69% των παιδιών (ηλικίας κάτω των τριών) απομακρύνθηκαν για λόγους κακοποίησης/παραμέλησης. Επιπλέον, το 4% λόγω εγκατάλειψης, το 4% λόγω κάποιας αναπηρίας του παιδιού, το 23% για λόγους που αφορούσαν την αδυναμία του γονέα να φροντίσει το παιδί λόγω ασθένειας ή φυλάκισης, ενώ στην φυσική απώλεια των βιολογικών γονέων δεν υπήρχε καμία καταγραφή (Browne 2005, 2009). Ομοίως, οι Fernandez και Barth (όπως αναφέρεται στο O'Higgins, et al., 2015), υπογραμμίζουν πως η κακοποίηση, η ακατάλληλη ανατροφή των ανηλίκων, η φυσική απώλεια των γονέων αλλά και η εγκατάλειψη είναι κάποιες από τις αιτίες που τα παιδιά τίθενται υπό την μέριμνα της κρατικής προστασίας. Επιπρόσθετα, παρατηρείται πως η εφηβική ηλικία είναι άλλη μία κρίσιμη περίοδος, κυρίως όταν οι έφηβοι αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες δυσκολίες στις οποίες οι γονείς δεν δύνανται να τους υποστηρίξουν και έτσι υπάρχει πιθανότητα να καταλήξουν στην ιδρυματική φροντίδα (Sinclair & Whittaker, όπως αναφέρεται στο O'Higgins, et al., 2015).

Στατιστικά αρχεία του τμήματος υγείας και ανθρωπιστικών υπηρεσιών στις Η.Π.Α. (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής) καταδεικνύουν πως “το 2004 περισσότερα από 870.000 παιδιά κακοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο: 62% εγκαταλείφθηκαν, 18% δέχτηκαν σωματική κακοποίηση, 10% κακοποιήθηκαν σεξουαλικά, 7% κακοποιήθηκαν συναισθηματικά και 2% είχαν υποστεί παραμέληση σε θέματα που αφορούσαν την υγεία τους” (Department of Health and Human Services, όπως αναφέρεται στο Daining & DePanfilis, 2007, σ.1159).

Η εγκατάλειψη βρεφών αφορά μία άλλη πρακτική που οδηγούσε στην ιδρυματική φροντίδα, μέχρι και στην δεκαετία του 1960 αποτελούσε μία επίσημη μέθοδο, αφού η ύπαρξη βρεφοδόχων στα δημοτικά βρεφοκομεία έδινε την δυνατότητα αυτή στις μητέρες που δεν επιθυμούσαν ή δεν μπορούσαν να κρατήσουν το βρέφος (Πρακτικά Παιδιατρικής Εταιρείας, όπως αναφέρεται στο Αθανασοπούλου & Καλοκαιρινού, 2010). Ως παράγοντες που οδηγούν στην εγκατάλειψη βρεφών αναφέρονται η ανέχεια, η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, η

ευαλωτότητα της μητέρας που ενδεχομένως να είναι θύμα κάποιας εκμετάλλευσης, η νόσος των γονέων από μεταδιδόμενα νοσήματα αλλά και η προέλευση του βρέφους από αιμομικτική επαφή (Μουσούρου, όπως αναφέρεται στο Αθανασοπούλου & Καλοκαιρινού, 2010). Πλέον, στην Ελλάδα δεν παρουσιάζονται πολλά περιστατικά εγκατάλειψης βρεφών. Σύμφωνα με την Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων, το 2005 τα βρέφη που εγκαταλείφθηκαν ήταν 13, το 2006 ήταν εννέα, ενώ στις αρχές του 2008 ήταν πέντε (Ελευθεροτυπία, όπως αναφέρεται στο Αθανασοπούλου & Καλοκαιρινού, 2010).

Σε έρευνα που έγινε από την Νάνου (2014), τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι παράγοντες για τους οποίους οδηγούνται τα παιδιά στο κατώφλι του ιδρύματος είναι παρόμοιοι με τους προαναφερόμενους μία δεκαετία πριν. Παιδιά με ειδικές ανάγκες τα οποία οι γονείς δεν μπορούν να τα φροντίσουν, βίαιη συμπεριφορά των κηδεμόνων ως προς τα παιδιά (οποιασδήποτε μορφής βία) και ανεπαρκής κάλυψη των αναγκών των παιδιών όσον αφορά στην παροχή φροντίδας και ασφάλειας. Οι ηλικίες που τα παιδιά καταλήγουν στην ιδρυματική φροντίδα είναι κατά μέσο όρο τα 10, παρόλα αυτά παρουσιάζεται μία αύξηση και μικρότερων ηλικιών κάτω των πέντε (Simms, όπως αναφέρεται στο Chipungu & Bent-Goodley, 2004). Αξίζει να αναφερθεί πως οι κακοποιητικές συμπεριφορές εντοπίζονται σε αρκετά πρώιμες ηλικίες. Για παράδειγμα, το 2001 το 1/3 των αναφορών για την κακοποίηση παιδιών αφορούσε ηλικίες κάτω των τριών. Η παιδική θνησιμότητα λόγω κακοποίησης αγγίζει το 85% των παιδιών κάτω των έξι ετών, ενώ το 40% της παιδικής θνησιμότητας αφορά σε ηλικίες κάτω του ενός έτους (U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children, Youth and Families, όπως αναφέρεται στο Chipungu & Bent-Goodley, 2004).

Από τα ως άνω στοιχεία που συλλέχθηκαν γίνεται σαφές πως τα παιδιά που απομακρύνονται από τις οικογενειές τους έχουν έρθει αντιμέτωπα με αρκετά επιβαρυντικές εμπειρίες για την ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη. Τα παιδιά έχοντας διαβιώσει σε επισφαλείς συνθήκες και στις περισσότερες περιπτώσεις έχοντας αναπτύξει έναν ανασφαλή

δεσμό με τους φροντιστές τους τείνουν να δυσκολεύονται να αναπτύξουν υγιείς και λειτουργικές συνδέσεις στις μελλοντικές τους διαπροσωπικές σχέσεις. Παρακάτω γίνεται αναφορά στους τρόπους με τους οποίους επηρεάζει την ανάπτυξη των παιδιών η παραμονή τους στην ιδρυματική φροντίδα και τη σημασία της αναδοχής ως προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

2.3. Η ψυχική υγεία των παιδιών που διαμένουν σε ιδρύματα και η σημασία της αποϊδρυματοποίησης

Σύμφωνα με τις μελέτες που αφορούν την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών οι πρώιμες εμπειρίες φαίνεται να καθορίζουν την εξέλιξη των ατόμων. Αυτή την περίοδο παγιώνονται χαρακτηριστικά τα οποία δεν μπορούν εύκολα να διαφοροποιηθούν κατά την ενήλικη ζωή. Είναι σημαντικό να διερευνηθεί κατά πόσο είναι εφικτό τα παιδιά που έχουν ένα επισφαλές παρελθόν, όταν απομακρυνθούν από αυτό και διαμείνουν σε ένα λειτουργικό πλαίσιο να βιώσουν την επανορθωτική εμπειρία. Μπορεί να το προσφέρει αυτό το ίδρυμα ή μία νέα οικογένεια;

Τα παιδιά που έχουν βιώσει δυσμενείς συνθήκες στην διαβίωση με την οικογένεια τους και κατέληξαν να απομακρυνθούν διακατέχονται από χαμηλή αυτοεκτίμηση και συχνά νιώθουν υπεύθυνα για αυτά που τους έχουν συμβεί. Επίσης, φέρουν το βάρος της απόρριψης και της εγκατάλειψης ενώ παράλληλα πιθανόν να βιώνουν μία σύγχυση λόγω της αποσταθεροποίησης. Τοποθετώντας τα παιδιά σε μία νέα οικογένεια είτε πρόκειται για αναδοχή είτε για τεκνοθεσία αποκτούν ξανά το δικαίωμα να ζήσουν σε μία λειτουργική οικογένεια με στόχο να λάβουν όλα εκείνα που αποστερήθηκαν στο βιολογικό τους περιβάλλον. Αυτή η ευκαιρία φαίνεται να επιδρά θετικά όταν οι συνθήκες είναι κατάλληλες

καθώς δίνεται η δυνατότητα να επουλωθούν παλαιότερα τραύματα και να δημιουργηθούν νέες, θετικές αναμνήσεις (Κατσαμά, 2019).

Η ανάδοχη οικογένεια προσομοιάζει με το βιολογικό περιβάλλον του παιδιού. Εν αντιθέσει, η ιδρυματική φροντίδα αποτελεί ένα περιβάλλον με πολλά πρόσωπα το οποίο δεν φέρει τα χαρακτηριστικά εκείνα με τα οποία το παιδί μπορεί να δημιουργήσει λειτουργικές συνδέσεις όπως θα συνέβαινε με τα πρόσωπα αναφοράς ενός οικογενειακού περιβάλλοντος. Επιπλέον, η αναδοχή είναι μία προτιμητέα λύση η οποία μπορεί να έχει βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα καθώς κάποια παιδιά δεν προορίζονται για μόνιμη απομάκρυνση από την βιολογική οικογένεια τους (Συνάθη, 2011).

Σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα υποστηρίζεται ότι η μακροπρόθεσμη φιλοξενία των παιδιών σε ιδρύματα φαίνεται να έχει αρνητικά αποτελέσματα τόσο στα εξελικτικά στάδια όσο και στην διαμόρφωση της προσωπικότητας τους όπου θα τους ακολουθήσουν και στην ενήλικη ζωή. Οι προαναφερόμενες έρευνες έχουν οδηγήσει σε αναθεωρήσεις των δεδομένων στις παγκόσμιες συμβάσεις, όπως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του παιδιού. Σταδιακά γίνεται παραδεκτό πως η ιδρυματική φροντίδα δεν αποτελεί μία κατάλληλη συνθήκη και αντίκειται στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Bowlby ; Matejcek & Langmeier ; Nelson & Koga, όπως αναφέρεται στο Bulic & Anguelova-Mladenova, 2012). Επιπρόσθετα, τα παιδιά αυτά είναι πιθανό να έχουν αναπτύξει ανασφαλή δεσμό προσκόλλησης, να παρουσιάζουν δυσκολίες συγκέντρωσης, γνωστικά ελλείμματα, αδυναμία να αντιληφθούν την ρεαλιστική αυτοεικόνα τους και δυσκολία να διαχειριστούν την συμπεριφορά τους (Golding ; Van der Kolk ; όπως αναφέρεται στο Valentine, κ.α., 2019). Επιπλέον, τα παιδιά που διαμένουν σε ιδρύματα κινδυνεύουν να φέρουν την ετικέτα του παιδιού από το ίδρυμα στον κοινωνικό τους περίγυρο (Σίνδρου, όπως αναφέρεται στο Συνάθη, 2011), κάτι το οποίο μπορεί να είναι αρκετά τραυματικό και να δυσχεραίνει την ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων.

Δεδομένου των ως άνω χαρακτηριστικών εκτιμάται ότι τα παιδιά που φιλοξενούνται σε ιδρύματα είναι τέσσερις φορές πιο πιθανό συγκριτικά με τους ομήλικους τους να παρουσιάσουν ψυχολογικά προβλήματα (Bazalgette, et al., όπως αναφέρεται στο Valentine, et al., 2019) μαθησιακά ελλείμματα και κοινωνικοσυναισθηματικές δυσκολίες (Munro & Hardy, όπως αναφέρεται στο Valentine, et al., 2019). Αντίστοιχα, σύμφωνα με έρευνες που αφορούν τα ιδρύματα στην Αγγλία κατέδειξαν πως τα ενήλικα άτομα που διαβίωναν κατά τα παιδικά τους χρόνια στα ιδρύματα δεν είχαν ακαδημαϊκή πρόοδο (Heath, et al. ; Flint, et al., όπως αναφέρεται στο Viner & Taylor, 2005), δεν φρόντιζαν αρκετά την υγεία τους, είχαν μειωμένες κοινωνικές δεξιότητες (Fanshel, et al., όπως αναφέρεται στο Viner & Taylor, 2005), δεν είχαν σταθερή κατοικία και αντιμετώπιζαν προβλήματα με τον νόμο. Τα ποσοστά αδυναμίας μελλοντικής εργασιακής απασχόλησης στα συγκεκριμένα άτομα ήταν πολύ υψηλά σε ποσοστό 50-80% (Evans, όπως αναφέρεται στο Viner & Taylor, 2005).

Οι ως άνω μελέτες αναδεικνύουν πως το οικογενειακό περιβάλλον είναι προτιμητέο εν συγκρίσει με την ιδρυματική φροντίδα. Παρόλα αυτά οι αναδοχές δεν χαίρουν ιδιαίτερης προτίμησης, ειδικά στον ελλαδικό χώρο. Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται μία προσπάθεια ανάδειξης των δυσκολιών που προκύπτουν κυρίως στις αναδοχές που έχουν πραγματοποιηθεί αλλά δεν ευδοκίμησαν. Οι μελέτες αφορούν κατά βάση τις χώρες του εξωτερικού αφού στην Ελλάδα δεν υπάρχουν αντίστοιχα ερευνητικά δεδομένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η άρση της αναδοχής και οι απόψεις των εμπλεκόμενων μελών

3.1. Άρση της αναδοχής

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο επιδιώκεται να εξεταστούν οι λόγοι για τους οποίους διακόπτονται οι αναδοχές σύμφωνα με τους ρόλους που κατέχει ο κάθε εμπλεκόμενος αλλά και τις αναφορές τους πάνω σε αυτό το θέμα. Παρατηρείται ότι αποτελεί ένα πολυδιάστατο θέμα όπου υπάρχει ένας συνδυασμός αντικειμενικών δυσκολιών των παιδιών, ελλιπούς προετοιμασίας και ετοιμότητας των αναδόχων γονέων για τον ρόλο τους και μειωμένων υποστηρικτικών παροχών από τους επαγγελματίες. Όλα αυτά συχνά οδηγούν στην άρση της αναδοχής.

Η άρση της αναδοχής φαίνεται ότι σε κάποιες περιπτώσεις διευκολύνει, καθώς δίνεται η δυνατότητα της πρακτικά εύκολης απομάκρυνσης του παιδιού σε περίπτωση μη λειτουργικών συνθηκών. Παρόλα αυτά δεν παύει να έχει τραυματικές επιπτώσεις τόσο στα παιδιά όσο και στους εν δυνάμει γονείς που δεν κατάφεραν να εκπληρώσουν τον γονεϊκό τους ρόλο.

Η απομάκρυνση από την ανάδοχη οικογένεια μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες οι οποίοι βασίζονται στο νομοθετικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, η άρση της αναδοχής αναφέρεται στο άρθρο 1662 του Α.Κ.. Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη το άρθρο μπορεί να υπάρξει σχετικό αίτημα από τους βιολογικούς γονείς ή του επιτρόπου προς το δικαστήριο. Το άρθρο 1663 του Α.Κ. υπογραμμίζει το δικαίωμα να αρθεί η αναδοχή από το δικαστήριο λόγω της δυσκολίας να ανταποκριθούν στον ρόλο τους οι ανάδοχοι γονείς. Ανάλογο αίτημα μπορούν να θέσουν και οι ανάδοχοι γονείς λόγω της δυσκολίας τους να επιτελέσουν τον γονεϊκό τους ρόλο βάσει του άρθρου 15, παρ. 1 του νόμου 4538/2018. Επιπρόσθετα υπάρχει πιθανότητα να γίνει μετατροπή της αναδοχής σε τεκνοθεσία βάσει του άρθρου 3 Π.Δ. 226/1999. Η αναδοχή

διακόπτεται και όταν το παιδί ενηλικιώνεται ή κρίνεται σκόπιμη η μεταφορά του σε διαμέρισμα ημιαυτόνομης διαβίωσης (άρθρο 52 Ν. 4837/2021 και υπ' αρ. 23356/13-3-2023 (Β' 1519) Υπουργική Απόφαση). Τέλος, λόγω της επιστροφής του παιδιού στην βιολογική του οικογένεια ή της επανένωσης του με αυτή σε κάποια άλλη χώρα όταν πρόκειται για ασυνόδευτα ανήλικα. Οι ως άνω επιλογές εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη τα επιχειρήματα όλων των εμπλεκόμενων με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού βάσει του άρθρου 1664 του Α.Κ. (Κούτρα, κ.α., 2023).

Τα άτομα που εμπλέκονται σε αυτή την διαδικασία συχνά βιώνουν πένθος λόγω του αποχωρισμού. Το πένθος σαν έννοια συνδέεται κυρίως με την φυσική απώλεια αλλά στην πραγματικότητα τα στάδια του πένθους εντοπίζονται σε κάθε είδους απώλειας που έρχεται αντιμέτωπο ένα άτομο (Walsh-Burke ; Worden, όπως αναφέρεται στο Valentine, κ.α., 2019). Αρκετοί ανάδοχοι παρατηρείται ότι βιώνουν διάφορα συναισθήματα όταν υπάρξει διακοπή της αναδοχής όπως έντονη λύπη και δυσφορία (Valentine, κ.α., 2019). Αντίστοιχα, τα παιδιά που επιστρέφουν στα ιδρύματα βιώνουν έντονες συναισθηματικές μεταπτώσεις και μεγάλη πτώση στην μαθησιακή τους απόδοση. Οπότε οι ήδη υπάρχουσες μαθησιακές δυσκολίες διογκώνονται (Fransis, όπως αναφέρεται στο Jackson, κ.α., 2002). Κρίνεται σημαντικό να γίνει μία διερεύνηση των παραγόντων που συντελούν στην ανεπιτυχή έκβαση της αναδοχής και των προσώπων που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη συνθήκη.

3.1.1. Ο λόγος των αναδεχόμενων παιδιών

Καθοριστικής σημασίας θεωρείται τα παιδιά να λαμβάνουν ψυχολογική υποστήριξη κατά την διάρκεια τοποθέτησης τους, ειδικότερα όταν παρουσιάζουν συμπεριφορικές δυσκολίες. Οι Vanderfaeillie, et al. (2017), επισημαίνουν ότι παιδιά που δεν έχουν αντίστοιχη φροντίδα έχουν 50 τοις εκατό πιθανότητα να οδηγηθούν σε διακοπή της αναδοχής. Στην έρευνα των Mnisi και Botha (2016), οι έξι από τους οχτώ έφηβους μετέχοντες ανέφεραν

παρόμοιους λόγους διακοπής της αναδοχής με αυτούς που ανέφεραν οι ανάδοχοι γονείς. Πιο συγκεκριμένα ανέφεραν ότι οι ίδιοι είχαν έντονες συμπεριφορές με παραβατικό χαρακτήρα, επιδίδονταν στην χρήση ουσιών και ότι εξέφραζαν την σεξουαλικότητα τους με τρόπο που δεν ήταν αποδεκτός από τους αναδόχους. Σχετικά με την αναφορά των αναδόχων στην αρνητική επιρροή των βιολογικών γονέων ως προς τους ίδιους, οι έφηβοι δεν συμφώνησαν. Αντίθετα θεωρούσαν πως ήταν σημαντικό να διατηρούν επαφές με την βιολογική οικογένεια και η επιθυμία τους ήταν να επιστρέψουν σε εκείνους. Επιπλέον, εκτός από δύο έφηβους που ήταν αρκετά ικανοποιημένοι από την αναδοχή, οι υπόλοιποι είχαν εμπειρίες λεκτικής και σωματικής κακοποίησης. Στις περιπτώσεις παιδιών τα οποία στο παρελθόν είχαν βιώσει σεξουαλική ή σωματική κακοποίηση αποδεικνύεται να υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να αποτύχει η αναδοχή εν αντιθέσει με τα παιδιά που έχουν βιώσει μόνο παραμέληση στο βιολογικό τους περιβάλλον. Στοιχεία ερευνητικών δεδομένων από 170 παιδιά σε ηλικίες από 4 έως 7 ετών καταδεικνύουν την προαναφερόμενη ένδειξη (Barber et al., όπως αναφέρεται στο Oosterman et al., 2007). Άλλες έρευνες δίνουν βαρύτητα στην ηλικία των παιδιών που εισέρχονται σε μία αναδοχή και αναφέρουν ότι στις μεγαλύτερες ηλικίες υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα άρσης της αναδοχής (Rostill-Brookes et al., 2010). Η επεξήγηση στον σημαίνοντα ρόλο της ηλικίας βασίζεται στην άποψη ότι τα συγκεκριμένα παιδιά δεν έχουν αναπτύξει ικανοποιητικούς συναισθηματικούς δεσμούς στον πρότερο βίο τους και μεγαλώνοντας έχουν βιώσει επανειλημμένα σχεσιακά τραύματα οπότε είναι δύσκολο να συνδεθούν συναισθηματικά με τους εν δυνάμει ανάδοχους γονείς (Oosterman, et al., όπως αναφέρεται στο Rostill-Brookes et al., 2010). Παρόμοια στοιχεία ερευνών υπογραμμίζουν ότι τα παιδιά που ήταν μεγαλύτερα σε ηλικία ή που είχαν συμπεριφορικές δυσκολίες ή που έπασχαν από κάποια ψυχική νόσο είχαν μεγαλύτερο κίνδυνο να διακοπεί η αναδοχή τους (Delfabbro & Barber, όπως αναφέρεται στο Osborn & Bromfield, 2007).

Μία άλλη παράμετρος που δυσχεραίνει την έκβαση της είναι η αναδοχή η οποία γίνεται

σε αδέρφια. Επιπρόσθετα, όταν παρατηρούνται συνεχείς αναφορές από τα παιδιά ή από τους ανάδοχους σε σχόλια που δεν είναι θετικά για την μεταξύ τους σχέση (Vinnerljung et al., 2014). Τα προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας και οι αναπτυξιακές διαταραχές αποτελούν αντίστοιχα λόγους για τους οποίους μπορεί τα παιδιά να επιστρέψουν στην ιδρυματική φροντίδα από την ανάδοχη οικογένεια (Rubin et al., 2004).

3.1.2. Η άρση της αναδοχής υπό το πρίσμα των ανάδοχων γονέων

Αρκετές έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί σε διάφορες χώρες διεθνώς για την μελέτη του φαινομένου. Η μελέτη και η κατανόηση των οπτικών των αναδόχων γονέων κρίνεται σημαντική. Αφενός δίνεται η δυνατότητα να εντοπιστούν ελλείματα στην προετοιμασία της αναδοχής και αφετέρου να βελτιωθούν οι υποστηρικτικές υπηρεσίες ώστε να ενισχυθεί ο ρόλος τους (Valentine, 2019). Έρευνα του James (2004), η οποία υλοποιήθηκε στο Σαν Ντιέγκο με δείγμα παιδιά των οποίων οι αναδοχές διακόπηκαν επισημαίνει ως κύριους λόγους τις ακατάλληλες συμπεριφορές των αναδόχων γονέων. Συγκεκριμένα, οχτώ αναδοχές δεν τηρούσαν τους κανόνες που αφορούν στην εύρυθμη λειτουργία της αναδοχής, οχτώ ανάδοχοι είχαν εμπλακεί σε παραβατικές ενέργειες, εννέα περιπτώσεις σχετιζόνταν με σεξουαλική κακοποίηση και την ακατάλληλη σεξουαλική ενασχόληση. Δεκαπέντε αναδοχές διακόπηκαν λόγω της επιβολής σωματικής τιμωρίας και ενός απολυταρχικού συστήματος διαπαιδαγώγησης. Σε δέκα περιπτώσεις δεν παρέχονταν η κατάλληλη φροντίδα στα παιδιά, μία περίπτωση αφορούσε στην ενδοοικογενειακή βία εντός της οικογένειας χωρίς να είναι αποδέκτης απαραίτητα το παιδί. Τέλος, δέκα άρσεις αναδοχών πραγματοποιήθηκαν λόγω παραμέλησης της υγείας των παιδιών όσον αφορά στην παροχή φαρμακευτικών αγωγών και στην ιατρική παρακολούθηση.

Σε άλλα ερευνητικά δεδομένα αναφέρεται πως το 42 % των αναδοχών που διακόπηκαν οφείλονταν στην δυσκολία των γονέων να ανταπεξέλθουν στον ρόλο τους. Οι ανάδοχοι

οικογένειες που λάμβαναν ψυχολογική υποστήριξη αφορούσαν στο 21%. Παρόλα αυτά στις περιπτώσεις που λάμβαναν αντίστοιχη στήριξη, δεν αποδεικνύεται ότι αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα στις διακοπές των αναδοχών. Οι απόψεις όμως των γονέων σε σχετική έρευνα υπογραμμίζουν ότι κρίνεται εξέχουσας σημασίας η παροχή ενός υποστηρικτικού πλαισίου όπου θα τους προετοιμάζει για τις συνθήκες της αναδοχής (Gilbertson & Barber, όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2017).

Αξίζει να αναφερθεί ότι σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την διακοπή της αναδοχής με συνεντευξιζόμενους τους ανάδοχους γονείς και έφηβα παιδιά αναδείχθηκε ως ζήτημα η ηλικία των παιδιών. Οι ανάδοχοι υποστήριξαν ότι παρατηρούσαν μη προβλέψιμες συμπεριφορές με παραβατική μορφή, χρήση ουσιών από τους έφηβους και την ενασχόληση με την σεξουαλικότητα τους με τρόπο που δεν ήταν αποδεκτός και οι ίδιοι δυσκολεύονταν να διαχειριστούν. Εκτός από μία περίπτωση οι υπόλοιποι ανέφεραν πως η μετάβαση στην εφηβεία διαφοροποίησε ραγδαία την συμπεριφορά των παιδιών, γεγονός που τους δυσκόλεψε ιδιαίτερα (Mnisi & Botha, 2016).

Ένας άλλος παράγοντας που διαδραματίζει ένα βασικό ρόλο στην επιτυχή έκβαση της αναδοχής είναι η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ παιδιού και ανάδοχου και η ύπαρξη συναισθηματικής εγγύτητας. Αυτά τα δύο πέραν των χαρακτηριστικών των γονέων βασίζονται και στο ταίριασμα των εμπλεκόμενων ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που προκύπτουν (Sinclair & Wilson, όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2017). Σημαντικό κρίνεται πως το 25% των ανεπιτυχών αναδοχών στην προαναφερόμενη έρευνα διακόπηκαν εξαιτίας της δυσκολίας στις σχέσεις των αναδόχων με τους βιολογικούς γονείς. Υπάρχουν συχνές αναφορές στην δυσφορία που προκαλείται στους ανάδοχους εξαιτίας των παρεμβάσεων που μπορεί να προκύψουν από το βιολογικό περιβάλλον (Vanderfaeillie, et al., 2017). Επιπρόσθετα, στην έρευνα των Mnisi και Botha (2016) αναφέρεται ότι αρκετοί ανάδοχοι γονείς έδωσαν μεγάλη βαρύτητα στις πρότερες συνθήκες διαβίωσης των παιδιών

όπου πολλά από αυτά είχαν έρθει ήδη σε επαφή με επιβλαβείς τρόπους ζωής, όπως την χρήση ουσιών και την έκθεση σε ακατάλληλες συμπεριφορές στο βιολογικό τους περιβάλλον.

Μία άλλη σημαντική παράμετρος που φαίνεται να ταλανίζει τους ανάδοχους γονείς είναι οι οικονομικές απολαβές. Οι ανάδοχοι λαμβάνουν ένα βοηθητικό ποσό για τα έξοδα των παιδιών που όμως συχνά δεν καλύπτει τις ανάγκες που προκύπτουν (Chamberlain, et al. ; Rhodes et al., όπως αναφέρεται στο Tunno, 2015). Οι αποκρίσεις των αναδόχων στο τι θα βοηθούσε στην θετική πορεία της αναδοχής επικεντρώθηκαν στην καλύτερη οικονομική ενίσχυση ώστε να ανταπεξέρχονται με μεγαλύτερη άνεση στα πρακτικά ζητήματα που αφορούν τα παιδιά (Brown, όπως αναφέρεται στο Tunno, 2015).

3.2. Ο ρόλος και οι στάσεις των επαγγελματιών

Η συμβολή των επαγγελματιών στην πορεία των αναδοχών αποτελεί μία εξίσου σημαντική παράμετρο. Ο μικρός αριθμός των επισκέψεων που πραγματοποιούνται στις ανάδοχες οικογένειες από τους επαγγελματίες, η ελλιπής εξειδίκευση τους, όπως και παρεμβάσεις που δεν είναι στοχευμένες στα ζητήματα που παρουσιάζονται, είναι κάποιες από τις δυσκολίες που προκύπτουν στην συνεργασία αναδόχων και επαγγελματιών και μπορεί να επηρεάσουν την πορεία της αναδοχής. Ωστόσο, είναι πιθανό η ανάδοχη οικογένεια να διαθέτει όλα τα προσόντα και τις ικανότητες στην πρώτη φάση της αξιολόγησης και κατά την σύνδεση με το παιδί. Παρόλα αυτά, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο της αποτυχίας καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα της συνεχούς παρακολούθησης και της κατοχύρωσης πως θα τηρούνται όλα αυτά που έχουν συζητηθεί (Pithouse, et al., όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2017). Η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων μελών και του/της κοινωνικού λειτουργού αποδεικνύεται υψίστης σημασίας για την εξελικτική πορεία της αναδοχής (Fisher et al., όπως αναφέρεται στο Rostill-Brookes, 2010). Στις περιπτώσεις που δεν διατηρείται μία ικανοποιητική συνεργασία παρατηρείται ότι οι ανάδοχοι είναι πιο ευάλωτοι να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις με αποτέλεσμα να διακυβεύεται η διακοπή της αναδοχής (Brown & Bednar ; Nissim ; όπως αναφέρεται στο Rostill-Brookes, 2010).

Οι επαγγελματίες που απασχολούνται με την αναδοχή φέρουν ένα μεγάλο όγκο εργασίας και ευθύνης όσον αφορά στην εύρυθμη λειτουργία του θεσμού. Κατέχουν έναν πολυδιάστατο ρόλο και συχνά δεν τους παρέχεται η φροντίδα που θα χρειάζονταν ώστε να ασκούν τα καθήκοντα τους απρόσκοπτα. Κρίνεται σημαντικό να διερευνηθεί ο ρόλος τους στην αναδοχή αλλά και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι οποίες ενδεχομένως να παρακωλύουν το έργο τους.

Αρκετές ειδικότητες εμπλέκονται στην διαδικασία της αναδοχής και τεκνοθεσίας με βασικούς τους κοινωνικούς λειτουργούς οι οποίοι αποτελούν λόγω των σπουδών και του καθηκοντολογίου τους, τους ειδήμονες στην εποπτεία και στην παρακολούθηση των παιδιών. Ο ρόλος τους είναι βασικός, τόσο στο πλαίσιο της ιδρυματικής φροντίδας όσο και στην επικείμενη τοποθέτηση των παιδιών στην νέα οικογένεια (Βαμβακίδης, κ.α., 2021). Συγκεκριμένα, ο κοινωνικός λειτουργός διατηρεί επικοινωνία με τους ανάδοχους ώστε να ενημερώνεται για την διαβίωση του παιδιού και πραγματοποιεί επισκέψεις στην οικία τους με στόχο την διερεύνηση τόσο του περιβάλλοντος που διαβιεί το παιδί όσο και την μεταξύ τους σχέση. Προσπαθεί να υποστηρίξει την επαφή τους, να την ενισχύσει όταν παρουσιάζονται δυσκολίες και αποτελεί τον διαμεσολαβητή στην διατήρηση της επαφής του παιδιού με την βιολογική του οικογένεια.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί στα πλαίσια των σπουδών τους στην Κοινωνική Εργασία επικεντρώνονται σε δύο σημαντικά αντικείμενα στην συμβουλευτική υποστήριξη των ατόμων και στην διεκπεραίωση των αιτημάτων που ανάγονται σε γραφειοκρατικά ζητήματα (Κανδυλάκη, 2008). " Ο όρος συμβουλευτική αναφέρεται σε μία διαδικασία διαπροσωπικής επικοινωνίας μεταξύ τουλάχιστον δύο προσώπων, του συμβούλου και του συμβουλευόμενου, με αντικείμενο την επίλυση προσωπικών, κοινωνικών ή και πρακτικών ζητημάτων ή δυσκολιών που αντιμετωπίζει ο δεύτερος ή την παροχή βοήθειας για την επίτευξη ενός επιθυμητού στόχου του" (Κανδυλάκη, 2008, σ.19). Έτσι και κατά τη διαδικασία εκτίμησης των εν δυνάμει ανάδοχων και θετών γονέων πραγματοποιούνται συνεντεύξεις με βάση την συμβουλευτική στην Κοινωνική Εργασία. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων ο στόχος είναι να γίνει μια αναμόχλευση των εμπειριών τους και του αξιακού τους συστήματος ώστε να επιτευχθεί η επιθυμία τους να αναλάβουν τον γονεϊκό ρόλο. Συνήθως, παρατηρείται ότι δεν δίνεται διάσταση στα συναισθήματα τα οποία φοβούνται ότι θα προσδώσουν αρνητικό πρόσημο στην διαδικασία επιλογής τους (άγχος, ανησυχία, ανεπάρκεια). Αντίθετα,

επιδιώκεται η προβολή των θετικών και ελπιδοφόρων στοιχείων ευελπιστώντας ότι θα έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας. Παρόλα αυτά, οι κοινωνικοί λειτουργοί μέσα από την προσέγγιση τους προσπαθούν να δώσουν τη δυνατότητα στα άτομα να εκφράσουν το εύρος των συναισθημάτων τους και τον χώρο να μοιραστούν τις διαστάσεις της οικογενειακής τους ζωής μέχρι σήμερα (Κατσαμά & Καλλινικάκη, 2021).

Παρατηρείται ότι η απόφαση της τοποθέτησης ενός παιδιού σε μία ανάδοχη οικογένεια είναι πολυπαραγοντική και ο κοινωνικός λειτουργός μαζί με τη διεπιστημονική ομάδα φέρουν την ευθύνη της τελικής απάντησης. Παρόλα αυτά, η κατάληξη στην απόφαση εξαρτάται από πολλές παραμέτρους που συνυπολογίζονται αλλά δεν μπορούν να αποτελούν πανάκεια καθώς τα δεδομένα στην πραγματική διαβίωση με ένα παιδί μπορεί να φέρουν διαφορετικά δεδομένα και θέματα στην επιφάνεια.

Οι ανεπιτυχείς αναδοχές δεν αφήνουν ανεπηρέαστους τους επαγγελματίες και ειδικά τους κοινωνικούς λειτουργούς αφού θα πρέπει να προβούν εκ νέου σε αναζήτηση νέας οικογένειας και να επαναλάβουν όλες τις διαδικασίες με τις οποίες συνεπάγεται αυτό (James, 2004).

Όσον αφορά τον ρόλο του ψυχολόγου παρακολουθεί την εξέλιξη του παιδιού σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης και προσαρμογής στο οικογενειακό και στο σχολικό περιβάλλον και συνδράμει είτε μέσω της ψυχολογικής υποστήριξης είτε μέσω της παραπομπής σε άλλους φορείς όταν κρίνεται απαραίτητο (Κούτρα, κ.α., 2023).

Γίνεται αντιληπτό ότι οι επαγγελματίες που απασχολούνται στο συγκεκριμένο πεδίο έχουν ένα πολυσήμαντο και πολυδιάστατο ρόλο, ο οποίος συχνά μπορεί είτε να περιορίζεται είτε να παρεμποδίζεται λόγω υποστελέχωσης, μειωμένων πόρων, επαγγελματικής εξουθένωσης και πολλών άλλων. Οπότε πέραν των ευθυνών που τους αποδίδονται για το έργο τους, θα ήταν αρκετά ωφέλιμη και η υποστήριξη τους. Παρακάτω γίνεται αναφορά στους

προστατευτικούς παράγοντες οι οποίοι μπορούν να ασκήσουν θετική επίδραση στην εξέλιξη της αναδοχής και να αποφευχθεί η διακοπή ή η άρση.

3.3. Προστατευτικοί παράγοντες που μπορούν να επιδράσουν θετικά στην συνθήκη της αναδοχής

Στα προηγούμενα κεφάλαια έγιναν αναφορές στις δυσκολίες που παρουσιάζονται κατά την αναδοχή. Παρόλα αυτά υπάρχουν και αρκετές περιπτώσεις όπου οι αναδοχές συνεχίζονται ή έχουν αλλάξει μορφή και έχουν καταλήξει σε τεκνοθεσία. Η θετική έκβαση στην αναδοχή έγκειται σε πολλές παραμέτρους που συντελούν σε αυτό το αποτέλεσμα. Αξίζει να αναφερθούν οι συνθήκες που ευνοούν την αναδοχή ώστε να υπάρχει και ο αντίλογος στους λόγους που συντελούν στην άρση της αναδοχής.

Ένας παράγοντας που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο είναι η ηλικία των γονέων, φαίνεται πως τα άτομα που ανήκουν στην ηλικιακή κλίμακα 35-45 μπορούν να ανταπεξέλθουν καλύτερα στον ρόλο τους. Επιπλέον, όταν οι ανάδοχοι είναι ήδη γονείς άλλων παιδιών ιδανικά θα βοηθούσε να μην είναι του ίδιου φύλου τα παιδιά και το βιολογικό παιδί να μην είναι κάτω από την ηλικία των πέντε. Άλλο ένα σημαντικό στοιχείο είναι να αξιολογείται αν μπορούν οι ανάδοχοι να αναλάβουν ένα παιδί με σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας καθώς μπορεί να μην είναι κατάλληλοι για μία πολύ δύσκολη περίπτωση. Ακόμη, πολύ σημαντική είναι και η διατήρηση της επαφής με την βιολογική οικογένεια και η ανάδοχοι θα πρέπει να τάσσονται υπέρ αυτής αυτής (Συνάθη, 2011).

Άλλα δεδομένα αναφέρονται στην ταξινόμηση δώδεκα κατηγοριών οι οποίες αφορούν στην δημιουργία μίας ασφαλούς συνθήκης ζωής όπου τα παιδιά να διαβιούν σε ένα προστατευμένο περιβάλλον. Να παρέχεται η αρμόζουσα ανατροφή σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών, να δίνεται βαρύτητα στις μαθησιακές επιδόσεις του παιδιού και να υπάρχει ανάλογη ώθηση ώστε να ενισχυθούν οι ικανότητές του. Να καλύπτονται όλες οι ανάγκες του

όσον αφορά την σωματική και ψυχική του υγεία, να ενισχύονται οι κοινωνικές δεξιότητες και να εμπλουτίζεται η συναισθηματική του εξέλιξη. Να αναγνωρίζονται οι διαφορές στην κουλτούρα και τον πολιτισμό των παιδιών, να αντιμετωπίζονται οι συναισθηματικές εναλλαγές των παιδιών, να αντιλαμβάνονται τις δυσκολίες που παρουσιάζονται σε προσωπικό και οικογενειακό επίπεδο ώστε να τις διαχειρίζονται. Να υποστηρίζουν τις επαφές μεταξύ της βιολογικής οικογένειας και του παιδιού, να συνεργάζονται και να αντιλαμβάνονται τη θέση τους ως μέλη μίας ομάδας και τέλος να ενισχύεται η σταθερή παραμονή των παιδιών στην ανάδοχη οικογένεια (Buehler κ.α., όπως αναφέρεται στο Holen κ.α., 2019).

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Oke κ.α. (2011), τα ευρήματα αναδεικνύουν τέσσερις συνιστώσες που όταν παρατηρούνται στις ανάδοχες οικογένειες υπάρχει καλύτερη πρόβλεψη για την εξέλιξή τους. Συγκεκριμένα, αναφέρεται πως όταν οι ανάδοχοι γονείς διατηρούν μία στάση αποδοχής και διάθεσης να εμπεριέξουν το νέο μέλος της οικογένειας, όταν λειτουργούν με κατανόηση και δεν κάνουν κατάχρηση του γονεϊκού τους ρόλου. Όταν γίνεται αντιληπτή η σημασία της διατήρησης της επαφής με την βιολογική οικογένεια στην ανάπτυξη του παιδιού και η σταθερότητα των αναδόχων σε αυτή τη συνθήκη δείχνοντας ότι παραμένουν παρά τις δυσκολίες και διατηρούν μία θετική στάση υποστήριξης προς τα παιδιά.

Επιπρόσθετα, σε μελέτη που έγινε σχετικά με την μαθησιακή απόδοση των παιδιών που βρίσκονται σε μία ικανοποιητική αναδοχή ανέδειξαν ότι οι ανάδοχοι γονείς συμπεριφέρονταν στους νεαρούς δημιουργώντας την αίσθηση του ανήκειν. Αντίστοιχα, οι νεαροί ανέφεραν πως οι ανάδοχοι γονείς δεν τους έκαναν να αισθάνονται ότι διαφέρουν από τις υπόλοιπες οικογένειες, το οποίο τους βοήθησε πολύ. Υπήρξε ομόφωνη σκέψη των ερωτώμενων πως όταν γίνεται προσπάθεια για το καλύτερο δυνατό που μπορεί να δώσει ο καθένας πάντα υπάρχει κάποιο όφελος. Η επένδυση σε αυτό που ασχολούνται αλλά και η

επιμονή στο να επιτύχουν τους στόχους τους θεωρήθηκαν δύο σημαντικές παράμετροι που οδήγησαν στην καλή μαθησιακή τους πορεία (Skilbred, κ.α., 2016).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δεδομένα γίνεται αντιληπτό πως τα παιδιά δεν χρειάζονται ιδιαίτερα πράγματα για να γίνουν μέλη της οικογένειας. Το βασικά στοιχεία φαίνεται να είναι η δημιουργία σύνδεσης και η αποδοχή του παιδιού, όταν υπάρχουν αυτά τα δύο χαρακτηριστικά το παιδί δεν χρειάζεται να αισθάνεται συνεχώς ότι απειλείται η θέση του στην οικογένεια και μπορεί να εκφραστεί χωρίς τον φόβο της απόρριψης. Δεδομένου ότι οι ανάδοχοι γονείς συνήθως δεν έχουν πρότερη εμπειρία με κάποια ανάλογη περίπτωση, είναι σημαντικό να υποστηρίζονται καθ'όλη την διάρκεια της αναδοχής ώστε να μπορούν να επιτελέσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τον γονεϊκό τους ρόλο αλλά και να αισθάνονται και οι ίδιοι καλά σε αυτή τη συνθήκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Μεθοδολογία της έρευνας

4.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετηθεί το ζήτημα της άρσης της αναδοχής υπό το πρίσμα των επαγγελματιών και των γονέων. Η αναδοχή αποτελεί έναν θεσμό υψίστης σημασίας για την ευημερία των παιδιών που έχουν απομακρυνθεί από την βιολογική τους οικογένεια. Η συγκεκριμένη μελέτη επιδιώκει να διαφωτίσει τα σημεία που δυσχεραίνουν την συνθήκη της αναδοχής. Οι απώτεροι στόχοι αφορούν στην βελτίωση του θεσμού και στην ανίχνευση των δυσκολιών πριν διακοπεί η αναδοχή. Σημαντικό κρίνεται να δοθούν στοιχεία για τις παραμέτρους που χρειάζονται βελτίωση και ενίσχυση ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι να έχουν την δυνατότητα να υποστηριχθούν. Τέλος, η μελέτη φιλοδοξεί να συμβάλλει στην κάλυψη του κενού στην ελληνική βιβλιογραφία και στην ανάδειξη των δυσκολιών ώστε να επιτευχθεί μια καλύτερη πρόγνωση των αναδοχών στο μέλλον με την συνδρομή των επαγγελματιών αλλά και των εν δυνάμει γονέων.

Κρίνεται σημαντική αυτή η μελέτη διότι η αναγνώριση των ζητημάτων που παρεμποδίζουν την ομαλή πορεία της αναδοχής, μπορεί να συμβάλλει στην αποϊδρυματοποίηση των παιδιών που πολλές φορές παραμένουν στα ιδρύματα μέχρι την ενηλικίωση τους ή αλλάζουν συνεχώς ανάδοχες οικογένειες με σημαντικό συναισθηματικό κόστος.

4.1.2. Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων

Για την διεξαγωγή της έρευνας τέθηκαν τα κάτωθι ερευνητικά ερωτήματα με στόχο την ανάδειξη των βασικών συνιστωσών στις οποίες θα στηριχθεί η έρευνα.

1. Ποιοι είναι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην άρση της αναδοχής υπό το πρίσμα των αναδόχων γονέων;
2. Με ποιους τρόπους θα μπορούσαν οι αναδοχές να έχουν καλύτερη πρόγνωση σύμφωνα με τους γονείς;
3. Υπάρχουν ενδείξεις ότι μία αναδοχή δεν θα συνεχιστεί που σύμφωνα με τους επαγγελματίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη;
4. Ποιες συνιστώσες θα μπορούσαν να φέρουν καλύτερα αποτελέσματα στις αναδοχές σύμφωνα με τους επαγγελματίες;

4.1.3. Τύπος έρευνας

Στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης καθώς αποτελεί έναν ευέλικτο τρόπο διεξαγωγής που δεν βασίζεται αποκλειστικά σε συγκεκριμένες θεωρίες αλλά διαθέτει προσαρμοστικότητα ανάλογα με το πως διαμορφώνεται η θεματολογία από τα ερευνητικά ερωτήματα.

Το εργαλείο ανάλυσης αποτελεί ο οδηγός συνέντευξης με την διεξαγωγή ημιδομημένων συνεντεύξεων εις βάθος. Ο συγκεκριμένος τρόπος επιλέχθηκε καθώς δίνει την δυνατότητα στην ερευνήτρια να αλλάξει τις ενδεικτικές ερωτήσεις σύμφωνα με τις ανάγκες που προκύπτουν κατά την διάρκεια της συνέντευξης. Επιπλέον, υπάρχει το περιθώριο να εισχωρήσει σε πιο ευαίσθητες πληροφορίες εφόσον κρίνεται ότι ο πληθυσμός είναι κατάλληλος για περαιτέρω εμβάθυνση. Μπορούν να εισαχθούν νέα ερωτήματα είτε να αναιρεθούν ανάλογα με την κρίση της ερευνήτριας, ενώ δεν χρειάζεται να ακολουθηθεί ο

αρχικός προγραμματισμός όσον αφορά την διαδοχή των ερωτήσεων. Καταλήγοντας, ο εν λόγω τρόπος θεωρείται κατάλληλος διότι δίνει στην ερευνήτρια μία ελευθερία κινήσεων ως προς τα βήματα που θα ακολουθήσει (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

4.2. Συμμετέχοντες/ συμμετέχουσες και τα κριτήρια επιλογής τους για την έρευνα

Οι συμμετέχοντες/ουσες επιλέχθηκαν βάσει της ιδιότητας τους ως ανάδοχοι γονείς των οποίων οι αναδοχές διακόπηκαν και οι επαγγελματίες βάσει της επαγγελματικής τους ενασχόλησης σε δομές προστασίας ανηλίκων. Η τεχνική δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε είναι τα ομοιογενή δείγματα. Η επιλογή των συμμετεχόντων βασίζεται στις ομοιότητες που παρουσιάζουν τα άτομα και συγκαταλέγονται σε μία ομάδα την οποία επιθυμεί να μελετήσει η ερευνήτρια (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Η διεξαγωγή της έρευνας ξεκίνησε με τους ανάδοχους γονείς μέσω διαδικτυακών συναντήσεων για την διευκόλυνση τους. Η αρχική επαφή μαζί τους πραγματοποιήθηκε μέσω των επαγγελματιών των φορέων. Στη συνέχεια έλαβαν χώρα οι συνεντεύξεις των επαγγελματιών ακολουθώντας την ίδια διαδικασία. Η συλλογή του υλικού υλοποιήθηκε με την μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων και την τήρηση σημειώσεων για τα οποία ήταν ενήμεροι όλοι οι συμμετέχοντες/ουσες.

Παρακάτω παρατίθενται τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων/ ουσών στην έρευνα και κάποιες γενικές πληροφορίες.

ΑΝΑΔΟΧΟΙ ΓΟΝΕΙΣ:

Οι ανάδοχοι γονείς που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν τέσσερις. Συγκεκριμένα, η E1 έγγαμη. Ο συζυγός της απουσίαζε σε ταξίδια λόγω εργασίας για μεγάλα διαστήματα, εκείνη απασχολούμενη στον ιδιωτικό τομέα είχε ένα απαιτητικό ωράριο εργασίας, σχεδόν 10 ώρες βρισκόταν εκτός κατοικίας. Η αναδοχή διακόπηκε στους 6 μήνες έπειτα από επιθυμία των αναδόχων.

Η E2 έγγαμη, η ίδια και ο συζυγός της εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα. Έγιναν ανάδοχοι δύο αδερφών (κορίτσι και αγόρι). Οι γονείς δεν είχαν υποστηρικτικό πλαίσιο και το διάστημα της αναδοχής η μητέρα έπασχε από σοβαρή ασθένεια. Το ένα εκ των δύο παιδιών (κορίτσι) δεν επιθυμούσε να παραμείνει στην οικία και ήθελε να επιστρέψει στους βιολογικούς γονείς με αποτέλεσμα εντός 6 μηνών να επιστρέψει στη δομή κυρίως λόγω δικής της επιθυμίας.

Ο E3 άγαμος και απασχολούμενος στον ιδιωτικό τομέα περιστασιακά λόγω προβλημάτων υγείας και ποσοστού αναπηρίας. Έγινε ανάδοχος των τριών ανιψιών του (παιδιά της αδερφής του) τα οποία όμως ανέλαβε άμεσα η μητρική γιαγιά καθώς υπήρχε δυσκολία στον διαχωρισμό των ρόλων μεταξύ της μητρικής γιαγιάς και του ίδιου.

Η E4 έγγαμη με ένα βιολογικό τέκνο απασχολούμενη στον ιδιωτικό τομέα, ξεκίνησε την αναδοχή σταδιακά και επιθυμούσε να γίνει μακροπρόθεσμη. Λόγω διαπληκτισμών του αναδεχόμενου παιδιού με το βιολογικό τέκνο και προβλήματα ψυχικής υγείας του πρώτου, η αναδοχή μετατράπηκε σε εθελοντισμό.

	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΟΙΚ. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΝΑΔΟΧΗΣ
E1	ΓΥΝΑΙΚΑ	52	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ Ι.Ε.Κ.	ΕΓΓΑΜΗ	6 ΜΗΝΕΣ
E2	ΓΥΝΑΙΚΑ	56	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΙΔ. ΣΧΟΛΗΣ	ΕΓΓΑΜΗ	6 ΜΗΝΕΣ
E3	ΑΝΤΡΑΣ	48	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΙΔ. ΣΧΟΛΗΣ	ΑΓΑΜΟΣ	ΣΥΓΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΔΟΧΗ
E4	ΓΥΝΑΙΚΑ	40	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ Τ.Ε.Ι.	ΕΓΓΑΜΗ	2 ΕΤΗ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ:

Όσον αφορά τους επαγγελματίες, ο E1 απασχολείται στον φορέα παιδικής προστασίας 10 έτη, είναι ψυχολόγος με εξειδίκευση στην ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία. Η E2 απασχολείται ως κοινωνική λειτουργός επί 26 έτη στην παιδική προστασία. Η E3, ομοίως, κοινωνική λειτουργός απασχολείται 6 έτη στον εν λόγω φορέα. Η E4, είναι ψυχολόγος με μεταπτυχιακές σπουδές και εξειδίκευση στην συστημική ψυχοθεραπεία και απασχολείται στον φορέα 4 έτη. Ο E5 είναι ψυχολόγος με μεταπτυχιακές σπουδές και εξειδίκευση στην συστημική ψυχοθεραπεία απασχολείται στον φορέα 7 έτη. Τέλος, η E6 είναι κοινωνική λειτουργός με μεταπτυχιακές σπουδές και εξειδίκευση στη συστημική ψυχοθεραπεία και απασχολείται στον φορέα 8 έτη.

	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑ (ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ)
E1	ΑΝΤΡΑΣ	64	ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ	10 ΕΤΗ
E2	ΓΥΝΑΙΚΑ	55	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ	26 ΕΤΗ
E3	ΓΥΝΑΙΚΑ	38	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ	6 ΕΤΗ
E4	ΓΥΝΑΙΚΑ	43	ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ	4 ΕΤΗ
E5	ΑΝΤΡΑΣ	45	ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ	7 ΕΤΗ
E6	ΓΥΝΑΙΚΑ	48	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ	8 ΕΤΗ

4.3. Ηθική, δεοντολογία και αξιοπιστία της έρευνας

Ο ρόλος της ερευνήτριας κρίνεται πολύ σημαντικός καθώς κατά την διεξαγωγή των συνεντεύξεων υπάρχει άμεση επαφή με τον πληθυσμό και χρειάζεται τόσο την ευελιξία όσο και την διατήρηση του σεβασμού και της κατανόησης των συμμετεχόντων/ουσών. Το θέμα της έρευνας ενδεχομένως να αποτελεί ένα ευαίσθητο και τραυματικό γεγονός για εκείνους οπότε η ερευνήτρια οφείλει να ασκεί λεπτούς χειρισμούς και να χρησιμοποιεί την κριτική της σκέψη ώστε να μην φέρει τους συμμετέχοντες/ούσες σε δύσκολη θέση.

Για την εκπόνηση των συνεντεύξεων ζητήθηκε άδεια από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των συμμετεχόντων/ουσών και συντάχθηκε έντυπο συγκατάθεσης το οποίο δόθηκε στους/στις προαναφερόμενους/ες για να γνωρίζουν εκ των προτέρων το περιεχόμενο των συνεντεύξεων και να αισθάνονται κατοχυρωμένοι για την τήρηση του απορρήτου και την εμπιστευτικότητα των προσωπικών τους δεδομένων.

Αναφερόμενοι στην αξιοπιστία νοείται η σταθερή εμφάνιση των ίδιων δεδομένων κατά την διενέργεια των αναλύσεων. Όσον αφορά την εγκυρότητα σχετίζεται με το περιεχόμενο των αναλύσεων και κατά πόσο αποτελούν μία γενική παραδοχή στο ευρύ κοινό. Από την έναρξη της έρευνας είναι απαραίτητο να έχουν διασαφηνιστεί κάποιες συνιστώσες από την ερευνήτρια ώστε να έχουν διασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία. Έτσι, είναι σημαντικό να διατηρείται το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων/ουσών, να έχουν πλήρη επίγνωση και να συμφωνούν με τους όρους της έρευνας. Επιπλέον, να αισθάνονται ασφαλείς, να προφυλάσσονται από οποιαδήποτε βλάβη και σε όλη την διαδικασία να υπάρχει προφύλαξη από την έκθεση των ευαίσθητων πληροφοριών τους (Καλλινικάκη, 2010).

Στην παρούσα έρευνα έχουν προσχεδιαστεί οι ως άνω παράμετροι ώστε να κατοχυρώνεται πρωτίστως η προστασία των συμμετεχόντων/ουσών. Όσον αφορά την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων λόγω της ύπαρξης μαγνητοφωνημένου υλικού δίνεται η δυνατότητα της σχολαστικής κωδικοποίησης και ανάλυσης δεδομένων.

4.5. Περιορισμοί της ερευνητικής μελέτης

Ο πληθυσμός των συμμετεχόντων/ουσών αφορά ένα μικρό αριθμό ατόμων και αυτό πιθανόν να μην οδηγεί σε γενικεύσιμα αποτελέσματα. Κατά την επιλογή του πληθυσμού πραγματοποιήθηκε επικοινωνία με άλλον ένα υποψήφιο συμμετέχοντα ο οποίος εν τέλει αποχώρησε πριν την διεξαγωγή της συνέντευξης. Επιπρόσθετα, οι επαγγελματίες προέρχονται από δύο φορείς που ασχολούνται με την αναδοχή οπότε υπάρχει ένας περιορισμός στις αναφερόμενες εμπειρίες.

Κεφάλαιο 5: Ανάλυση δεδομένων

5.1 Τα ερευνητικά δεδομένα που προκύπτουν από τον λόγο των ανάδοχων γονέων

Κατά την ανάλυση δεδομένων όσον αφορά τους ανάδοχους γονείς προέκυψαν έξι θεματικές ενότητες και οι υποενότητες τους οι οποίες βασίζονται στον οδηγό συνέντευξης που αποτέλεσε το εργαλείο της συλλογής δεδομένων και από την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων.

Η πρώτη θεματική ενότητα αφορά στην εκκίνηση της διαδικασίας της αναδοχής και από εκεί προκύπτουν τρεις υποθεματικές ενότητες. Συγκεκριμένα, η γνωριμία με τον θεσμό της αναδοχής, τα διαστήματα αναμονής για την αναδοχή, και η προετοιμασία τους για αυτή τη συνθήκη.

Η δεύτερη θεματική ενότητα εσωκλείει το ζήτημα της πρώτης επαφής των παιδιών με τους ανάδοχους και την εξέλιξη της σχέσης τους, από εκεί προέκυψαν τρεις υποθεματικές ενότητες. Τα στάδια της επαφής με το παιδί, οι αρχικές εντυπώσεις των αναδόχων για τα παιδιά και η διάρκεια της αναδοχής.

Η τρίτη θεματική ενότητα πραγματεύεται τις δυσκολίες που αναδύονται κατά την διάρκεια της διαβίωσης με το παιδί. Εδώ προκύπτουν τέσσερις υποθεματικές ενότητες: οι δυσκολίες που σχετίζονται με το σχολικό πλαίσιο, η προσαρμογή των παιδιών στο νέο περιβάλλον, η ψυχική υγεία των παιδιών σε συνδυασμό με την απόκριση των αναδόχων στις προκλήσεις και η ματαίωση που βίωσαν οι ανάδοχοι.

Η τέταρτη θεματική ενότητα βασίζεται στο υποστηρικτικό πλαίσιο των αναδόχων και διαχωρίζεται σε τρεις υποθεματικές ενότητες. Την υποστήριξη από ιδιωτικά πλαίσια, την υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον και την συνεργασία με τους φορείς αναδοχής.

Η πέμπτη θεματική ενότητα αφορά στους λόγους που οδήγησαν στην διακοπή της αναδοχής με έξι υποθεματικές ενότητες που περιλαμβάνουν την αντιστοίχιση παιδιών και αναδόχων, την έλλειψη υποστηρικτικού πλαισίου ως ανασταλτικό παράγοντα. Τις συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας το διάστημα της αναδοχής, την ψυχοσυναισθηματική κατάσταση των παιδιών και τις δυσκολίες προσαρμογής. Τέλος, τους παράγοντες που θα μπορούσαν να αποτρέψουν την άρση της αναδοχής και την απομάκρυνση του παιδιού από την ανάδοχη οικογένεια.

Η έκτη θεματική ενότητα αφορά στις προτάσεις των αναδόχων γονέων για την βελτίωση του θεσμού με τέσσερις υποθεματικές ενότητες. Ξεκινώντας από την υποστήριξη των αναδόχων σε οικονομικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο, την βελτίωση των τρόπων εισαγωγής των παιδιών και επιλογής οικογένειας, την εκπαίδευση και προετοιμασία των αναδόχων γονέων και την κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών.

Έπειτα από την συνοπτική παρουσίαση των ευρημάτων γίνεται μία πιο ενδελεχής αναφορά στα λεγόμενα των ερωτώμενων για τον καθορισμό των αποτελεσμάτων και την διερεύνηση των διηγήσεων τους ώστε να διεξαχθούν κάποια συμπεράσματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1	
ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	ΥΠΟΘΕΜΑΤΙΚΕΣ
Α. Η εκκίνηση της αναδοχής.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Γνωριμία με τον θεσμό της αναδοχής. 2. Τα διαστήματα αναμονής για την αναδοχή. 3. Η προετοιμασία για την αναδοχή.
Β. Η πρώτη επαφή και σχέση που δημιουργείται με το παιδί.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τα πρώτα στάδια της επαφής με το παιδί. 2. Οι αρχικές εντυπώσεις των αναδόχων για τα παιδιά. 3. Διάρκεια αναδοχής.
Γ. Οι δυσκολίες που αναδύονται κατά την διάρκεια της διαβίωσης με το παιδί.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δυσκολίες που σχετίζονται με το σχολικό πλαίσιο. 2. Η προσαρμογή των παιδιών στο νέο περιβάλλον. 3. Η ψυχική υγεία των παιδιών και η απόκριση των αναδόχων στις προκλήσεις. 4. Η ματαίωση των αναδόχων.
Δ. Το υποστηρικτικό πλαίσιο των αναδόχων γονέων.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Υποστήριξη από ιδιωτικά πλαίσια. 2. Η υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον. 3. Η συνεργασία με τον φορέα αναδοχής.
Ε. Οι λόγοι που οδήγησαν στην διακοπή της αναδοχής.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η αντιστοίχιση παιδιών και αναδόχων. 2. Η έλλειψη υποστηρικτικού πλαισίου ως ανασταλτικός παράγοντας.

	<p>3. Οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας το διάστημα της αναδοχής.</p> <p>4. Η ψυχοσυναισθηματική κατάσταση των παιδιών και οι δυσκολίες προσαρμογής.</p> <p>5. Οι παράγοντες που θα μπορούσαν να αποτρέψουν την άρση της αναδοχής.</p> <p>6. Η απομάκρυνση του παιδιού από την ανάδοχη οικογένεια.</p>
<p>Z. Προτάσεις των αναδόχων γονέων για την βελτίωση του θεσμού.</p>	<p>1. Υποστήριξη των αναδόχων σε οικονομικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο.</p> <p>2. Βελτίωση των τρόπων εισαγωγής των παιδιών και επιλογής οικογένειας.</p> <p>3. Εκπαίδευση και προετοιμασία των αναδόχων γονέων.</p> <p>4. Κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών.</p>

A. Η εκκίνηση της αναδοχής

1. Γνωριμία με τον θεσμό της αναδοχής

Από τις αποκρίσεις των ερωτώμενων φάνηκε ότι αρχικά δεν γνώριζαν πληροφορίες για την αναδοχή πριν έρθουν σε επαφή με τους φορείς. Για παράδειγμα, η Ε1 δεν είχε σχετική εμπειρία ή γνώση: *«Όχι δεν, εγώ δεν ήξερα κάποιο άτομο που να έχει υιοθετήσει γνωστό, γνωστή γνωστών, αυτό που όλοι ας πούμε...»*.

Η Ε2 έμαθε για την αναδοχή το διάστημα που ήταν εθελόντρια στο ίδρυμα: *«Επειδή ήμουν εθελόντρια στο ίδρυμα (ονομασία ιδρύματος), έτυχε και γνώριζα για το θεσμό της αναδοχής μέσω του εθελοντισμού... Οπότε μέσω της δράσης είχα εικόνα της αναδοχής, πριν από αυτή δεν είχα καμία εικόνα.....Θεωρώ δηλαδή ότι υπάρχει μία, τουλάχιστον τότε υπήρχε, μία έλλειψη γνώσης για το θεσμό της αναδοχής... Ναι δεν είχα ιδέα τι είναι αναδοχή και νομίζω τώρα τελευταία υπάρχουν κάποιες καμπάνιες πιο διαφωτιστικές όσον αφορά το τι σημαίνει αναδοχή τέλος πάντων, υπάρχει ο θεσμός έχει γίνει πιο ευρέως πως να το πω γνωστός».*

Ο Ε3 δεν είχε κάποια γνώση της αναδοχής έγινε ανάδοχος σε συγγενικά πρόσωπα Α βαθμού: *« ..τα παιδιά δεν είναι να πεις έκανα αναδοχή κάποιων παιδιών, είναι οικογενειά μου, είναι τα ανίψια μου. Δεν είναι ξένα παιδάκια δηλαδή είναι το αυτονόητο είναι τα μωρά μας, τα παιδιά μας είναι η οικογένεια απλώς είναι ένα χάος η Ελλάδα... και βγήκε η εισαγγελέας τότε και είπε ότι αυτά τα παιδιά να πάνε στο ίδρυμα γιατί είναι ας πούμε ο ουδέτερος χώρος για να τα βλέπει λέει η μητέρα τους και ο πατέρας τους γιατί υπήρχε κακιά σχέση με τη γιαγιά ας το πούμε έτσι έβγαλε πραγματικά απόφαση το δικαστήριο».*

Η Ε4 ξεκίνησε την αναζήτηση με την επιθυμία να γίνει εθελόντρια:

«...ξεκίνησα έχοντας διάθεση να αφιερώσω χρόνο εθελοντικά.... Ε και πέρασε λίγο καιρός και επειδή όντως δεν με καλέσανε αφήνοντας τα στοιχεία μου για εθελοντισμό άρχισα λίγο να γκουγκλάρω και ήταν πολλές οι πληροφορίες που έπαιρνα και αποφάσισα να σταματήσω το google και πήγα σε μία από τις ενημερώσεις που έκανε τότε το ίδρυμα (ονομασία ιδρύματος). Και μετά από αρκετό καιρό έκανα την αίτηση αναδοχής αυτό».

Λαμβάνοντας υπόψη τα λεγόμενα των ερωτώμενων αναδεικνύεται πως εκλείπει η πληροφόρηση στο ευρύ κοινό όσον αφορά στην έννοια της αναδοχής και τις μορφές της. Η Ε2 και η Ε4 ήρθαν σε επαφή με την αναδοχή μέσω του εθελοντισμού που όμως δεν αποτελεί την ίδια συνθήκη.

2. Τα διαστήματα αναμονής για την αναδοχή

Όσον αφορά τα διαστήματα αναμονής ώστε να επιλεγθούν οι ανάδοχοι γονείς, αρκετοί ερωτώμενοι αναφέρουν μεγάλη αναμονή για την επιλογή τους που κυμάνθηκε από τα δύο έως τα πέντε έτη με αποτέλεσμα να έχουν αλλάξει οι συνθήκες ζωής τους.

Συγκεκριμένα, η Ε1 αναφέρει: *«...επειδή είχαν περάσει πάρα πολλά χρόνια αποφασίσαμε να αλλάξουμε το όριο ηλικίας και αποφασίσαμε να κάνουμε την αίτηση λίγο πιο ελαστική ώστε να αποκτήσουμε παιδί πιο εύκολα γιατί μας είχαν πει ότι δεν υπήρχανε μικρά παιδιά.... Πέντε χρόνια μετά θα πούμε πέντε». Η πολυετής αναμονή δημιούργησε στους γονείς την ανάγκη να αλλάξουν τα δεδομένα της αίτησης. Η ανάγκη για την επίτευξη της διαδικασίας όμως μπορεί να μην συνδεόταν με την πραγματική τους επιθυμία για αυτή την αλλαγή.*

Αντίστοιχα, η Ε2 επισημαίνει: *«...Από εκεί και πέρα στην ουσία ανάδοχοι γίναμε στα δύο χρόνια το οποίο προχώρησε μετά αρκετά γρήγορα δηλαδή από την στιγμή που γίναμε ανάδοχοι, προχώρησε η φιλοξενία στο σπίτι».*

Η Ε4 ομοίως παρέμενε αρκετό διάστημα σε αναμονή με αποτέλεσμα να έχουν αλλάξει οι συνθήκες στη ζωή της: *«Ε από το 2014-15 μέχρι το 2019 ουσιαστικά... οπότε γενικώς άλλαξαν και τα status μεγάλωσε και το παιδί, οι ανάγκες ήταν διαφορετικές, η δουλειά μπήκε λίγο παραπάνω πιο ενεργά, μεγάλωσα κι εγώ, όλοι μεγάλωσαμε... από την άλλη βέβαια η αλήθεια είναι ότι εγώ στο μυαλό μου το είχα ότι το παιδί μου θα ήταν μικρότερο, πράγμα το οποίο θα βόλευε πάρα πολύ σε όλες τις καταστάσεις, προσαρμογής, αλλαγών, θα ήταν πιο εύκολο». Σε αυτό το απόσπασμα επισημαίνονται οι αλλαγές στις συνθήκες διαβίωσης καθώς όπως αναφέρει η Ε4 πέντε έτη πριν ήταν διαφορετική η ζωή της. Τίθεται το ερώτημα, αν η αναδοχή γινόταν το διάστημα που έγινε η αίτηση θα είχε καλύτερη πορεία; Είναι γεγονός ότι οι αλλαγές δεν είναι προβλέψιμες και αλλάζουν τόσο οι συνθήκες όσο και οι δυνάμεις των ατόμων να ανταποκριθούν στον γονεϊκό ρόλο.*

Ο Ε3 αφορά συγγενική αναδοχή η οποία ήταν σε προτεραιότητα και δεν υπήρξε χρόνια αναμονή: *«Είμαι δηλαδή αίμα των παιδιών, ο θεός και αντί η Εισαγγελία τότε ήδη χωρίς....έγινε όλο αυτό το μπερδεμα και δώσαμε πάρα πολλά χρήματα για αυτό...Και το χάσαμε το δικαστήριο, το χάσαμε γιατί είπαν μετά ναι θα πάνε στο ίδρυμα για να τα βλέπει ο πατέρας και σε καλή μας τύχη τότε ευτυχώς ο (όνομα Κ.Α.) το ρύθμισε λέει ρε παιδιά μη φοβόσαστε δεν θα φύγουν καν από το σπίτι, γίνεται η αναδοχή και τέλος. Και δόξα το θεό όλα μία χαρά...δεν θυμάμαι τώρα μείνανε για μέρες, η Μ. νομίζω για ένα διάστημα είχε μείνει για λίγο στο ίδρυμα».* Η συγγενική αναδοχή όπως αναφέρεται και στην βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι προτιμητέα και ιδιαίτερα ωφέλιμη για το παιδί. Ο Ε3 ήταν συγκινησιακά φορτισμένος με την χρονοβόρα διαδικασία μέσω των δικαστηρίων για την ανάληψη της φροντίδας των παιδιών. Αναφέρεται στο κοινό αίμα που μοιράζεται με τα ανίψια του τονίζοντας τη σύνδεση και την δύναμη του συγγενικού δεσμού.

3. Η προετοιμασία για την αναδοχή

Οι μετέχοντες ανέφεραν ότι δεν έγινε κάποια ολοκληρωμένη προετοιμασία πριν την αναδοχή καθώς η υποχρεωτική εκπαίδευση θεσμοθετήθηκε αργότερα. Συγκεκριμένα, η Ε1 αναφέρει: *« Πριν γνωρίσουμε το παιδί ήταν αυτό που κάναμε σαν σεμινάρια που συμπληρώσαμε κάποιες ώρες το κρατικό.... ωραιοποιήθηκαν λίγο κάποια πράγματα και μάλλον ήταν λίγο παραπλανητικό θα έλεγα τουλάχιστον για εμένα.... Οπότε ήταν κάπως αρκετά ελπιδοφόρο αλλά εγώ προσωπικά αν και κάποιες φορές λέγονται αυτά δεν μπόρεσα να μπω στην θέση που βρέθηκα αφού πήρα το παιδί».* Η εκπαίδευση σίγουρα αφορά μία μικρή θεωρητική κατεύθυνση που δεν μπορεί να αντικαταστήσει την πραγματική εμπειρία των ατόμων, η οποία θα είναι πιο απαιτητική και δύσκολη. Παρόλα αυτά πιθανόν να είναι ανέφικτη μία ακριβής προσομείωση της οικογενειακής ζωής με ένα τραυματισμένο νέο μέλος.

Η Ε2 ομοίως σχολιάζει: *«Προετοιμασία πριν ξεκινήσουμε όχι δεν υπήρχε... Είχαμε ξεκινήσει παράλληλα μια ψυχολογική υποστήριξη από ένα ψυχολόγο που υπήρχε τότε μέσα στο ίδρυμα...βλεπόμασταν μόνο μία φορά τον πρώτο καιρό δεν θυμάμαι, μία φορά τη βδομάδα, μία φορά στις 15 μέρες δεν θυμάμαι ακριβώς».*

Ο Ε3 δεν συμμετείχε στην εκπαίδευση καθώς επρόκειτο για συγγενική αναδοχή. Η εκπαίδευση ενδεχομένως να ήταν πολύ χρήσιμη καθώς ο Ε3 δεν είχε υπάρξει ξάνα σε αυτό το ρόλο. Η σχέση του με τα παιδιά αφορούσε μέχρι πρότινος το ρόλο του θείου που διαφέρει από έναν γονεϊκό ρόλο.

Η Ε4 συμμετείχε στην εκπαίδευση όταν συστάθηκε το εθνικό μητρώο: *«Όχι, όχι ένα ραντεβού κάναμε μόνο με τον, με ένα ψυχίατρο μέσα στη δομή. Το οποίο ήταν κοινό για εμένα με τον σύζυγο και την ίδια μέρα τελειώνοντας προς το τέλος, φώναζε και τον Δ. (βιολογικό παιδί) να του κάνει έτσι κάποιες ερωτήσεις... αυτή έγινε, όταν συστάθηκε το εθνικό μητρώο όπου για να οριστικοποιηθεί ουσιαστικά να είναι ενεργό το μητρώο μας περάσαμε από το σχολείο γονέων και κάναμε τα διαδικτυακά και δια ζώσης αυτά».*

Κάποιες αναδοχές πραγματοποιήθηκαν πριν από τον Ν. 4538/2018 με αποτέλεσμα να μην έχει θεσμοθετηθεί η εκπαίδευση. Ωστόσο οι δύο εκ των τεσσάρων ερωτώμενων που συμμετείχαν δεν έμειναν ικανοποιημένοι και αυτό εγείρει ερωτήματα τόσο για τις προσδοκίες από την εκπαίδευση, όσο και για το περιεχόμενο και την επάρκεια αυτής να καλύψει ένα ευρύ κομμάτι πληροφόρησης για ένα τόσο σημαντικό έργο.

B. Η πρώτη επαφή και σχέση που δημιουργείται με το παιδί

1. Οι αρχικές εντυπώσεις των αναδόχων για τα παιδιά

Οι γονείς αναφέρονται στις πρώτες εντυπώσεις που αποκόμισαν από τις αρχικές επαφές τους με τα παιδιά και στον βαθμό που αποτέλεσαν σημαντική ένδειξη για την μελλοντική τους σχέση.

Η Ε1 ανέφερε πως εξ' αρχής δεν αισθάνθηκε θετικά συναισθήματα κατά τη γνωριμία της με τον Α.: «...βλέπεις ένα παιδί έτσι στο προαύλιο και λες καλά τι γλυκό παιδάκι είναι αυτό; Και βλέπεις ένα άλλο παιδί και λες ωχ. Δυστυχώς εγώ στον Α. είχα πει στην αρχή ωχ... είχε 10 θετικά αλλά είχε και δύο πράγματα ας πούμε που τελικά αυτά σε ακολουθούνε δεν μπορείς να τα ξεπεράσεις αν είναι έντονα».

Η Ε4 από την άλλη, μίλησε για την ιδιαίτερα θετική εντύπωση που είχε αποκομίσει στην αρχική γνωριμία με το παιδί: « ...ήτανε γλυκύτερος γενικά, είναι γλυκύτερος τότε ήτανε και πιο μικρούλης, εντάζει ήτανε λουκούμι ζωγραφιστό, κατάλευκος πάρα πολύ ωραία μαλλιά. Γενικά ήτανε πολύ ανοιχτός, ήτανε *too much* σε όλα του, διαχυτικός πολύ και όλο αυτό γενικώς έσπασε πολύ τον πάγο γιατί είμασταν λίγο αγγούρια οι ενήλικες...»

Στα συγκεκριμένα αποσπάσματα εντοπίζονται διαφορούμενες απόψεις σχετικά με τις πρώτες εντυπώσεις για την αναδοχή. Γίνεται αντιληπτό πως οι αντιλήψεις των ανθρώπων σχετικά με τις πρώτες εντυπώσεις ενδεχομένως να δημιουργούν το υπόβαθρο για την έκβαση της σχέσης σαν αυτοεκπληρούμενη προφητεία.

2. Τα πρώτα στάδια της επαφής με το παιδί

Στην συγκεκριμένη υποθεματική εξετάζονται τα στάδια που πέρασε η αρχική επαφή των γονέων με το παιδί μέχρι τελικά να συμβεί η σταθερή φιλοξενία. Και σε αυτό το ερώτημα

ο Ε3 δεν συμμετέχει καθώς η επαφή με τα παιδιά ήταν ούτως ή άλλως εδραιωμένη λόγω της συγγένειας τους.

Η Ε1 ανέφερε πως ενώ αρχικά υπήρχε καλή διάθεση, από το πρώτο διάστημα φάνηκαν οι δυσκολίες που εν τέλει αποτέλεσαν και τους λόγους διακοπής της αναδοχής: *« Αρχικά υπήρχε πάρα πολύ όρεξη και χαρά και διάθεση, δύσκολα ήταν από την αρχή γιατί όταν είναι ένα μεγάλο παιδί και δεν έχει έτσι και καθόλου όρια και έχει μεγαλώσει σε ένα διαφορετικό περιβάλλον.... στην αρχή τρελάθηκα δεν μπορούσα καθόλου να τον κουμαντάρω.... Δηλαδή δεν μπορείς να γίνεις μάνα από την μία μέρα στην άλλη».* Η Ε1 αναφέρει πως δεν μπορείς να γίνεις μάνα από την μία μέρα στην άλλη, ένας ρόλος που σίγουρα θέλει χρόνο και ιδιαίτερες προσπάθειες. Πως ορίζεται όμως το χρονικό περιθώριο που δίνεται για να δημιουργηθεί η σύνδεση με ένα ανάδοχο παιδί;

Η Ε2 ανέφερε πως σε άμεσο χρονικό διάστημα τα παιδιά (εντός πέντε μηνών) πήγαν για μόνιμη φιλοξενία: *« ...ξεκινήσαμε τον Απρίλιο με βόλτες και κάποιες φιλοξενίες το Πάσχα νομίζω να αν θυμάμαι καλά Μάιο, μετά λίγο το καλοκαίρι κάποιες λίγες ημέρες και 15αύγουστο ήρθαν τα παιδιά στο σπίτι για μόνιμη φιλοξενία».*

Η Ε4 επισήμανε πως ξεκίνησαν σταδιακά την επαφή τους και εν τέλει ποτέ δεν έγινε μόνιμη φιλοξενία, διέμεναν μαζί κατά περιόδους (γιορτές, διακοπές, σαββατοκύριακα): *«...Την επόμενη φορά πήραμε μαζί και τον Δ. και παίζαμε στην δομή μετά ξανά πήγαμε. Πηγαίναμε σταθερά μια φορά την εβδομάδα και παίζαμε υπο, μετά ξαναπήγαμε Νοέμβρη στα γενέθλιά μου και κόψαμε τούρτα οι 4 μας....μετά αρχίσαμε να βγαίνουμε βόλτες και μετά ξεκινήσαμε τις βόλτες και τις κλείναμε λίγο με χρόνο στο σπίτι. ..μετά σταθεροποιηθήκαμε στα Παρασκευή-Κυριακή. Παρασκευή Κυριακή με διακοπές μετά ήρθαν και οι διακοπές Χριστουγέννων, ήρθε το Πάσχα, φύγαμε μαζί καλοκαίρι και μετά σαββατοκύριακα και πήγε έτσι.».*

3. Διάρκεια αναδοχής

Η διάρκεια της αναδοχής ήταν από έξι μήνες στις δύο περιπτώσεις μέχρι δύο έτη στην μία περίπτωση.

Η Ε1 διέμεινε με το αναδεχόμενο παιδί για έξι μήνες: *«...τον βλέπαμε έτσι βολτίτσες, μετά αποφασίσαμε και εμείς να μείνει πιο γρήγορα μαζί μας που αυτό θεωρώ ότι είναι λάθος δικό μας τεράστιο..6 μήνες αλλά να θυμηθώ τώρα Ιούλιο είχε έρθει και έφυγε τον καινούργιο χρόνο τον Γενάρη».*

Ομοίως και η Ε2 διατήρησε την αναδοχή με το ένα εκ των δύο παιδιών για 6 μήνες: *«Κοιτάζτε από 15 Αυγούστου που είχαμε πάρει και τα δύο παιδιά, το κορίτσι επέστρεψε τα Χριστούγεννα εκεί στις γιορτές των Χριστουγέννων γύρω στις 20 Δεκεμβρίου πρέπει να ήτανε. Καμία εβδομάδα πριν από τα Χριστούγεννα από ότι θυμάμαι. Δηλαδή σχεδόν 6 μήνες».*

Στην περίπτωση του Ε3 ουσιαστικά απευθείας από την αναδοχή στον θείο δόθηκε στην πατρική γιαγιά: *«Η αναδοχή έφυγε από μένα ας πούμε και την παράτησα για να πάει απλώς στη μητέρα μου...».*

Η Ε4 διατήρησε για 2 έτη την περιοδική αναδοχή: *«...κάναμε μαζί 2 χρόνια».*

Η διάρκεια της αναδοχής στις δύο περιπτώσεις ήταν έξι μήνες, που ενδεχομένως να αποτέλεσε ένα σύντομο χρονικό διάστημα για την προσαρμογή των παιδιών σε ένα νέο περιβάλλον. Στην περίπτωση της Ε4 υπήρχε ένα σημαντικό διάστημα που η σχέση των ατόμων ήταν πολύ στενή καθώς περνούσαν αρκετά διαστήματα μαζί ενώ τώρα η επαφή έχει μειωθεί. Είναι αξιοσημείωτο ότι τα παιδιά μπορεί να μουν στη διαδικασία να βιώσουν το ίδιο συναίσθημα αποχωρισμού αρκετές φορές αλλάζοντας ανάδοχες οικογένειες όπου συνδέονται και αποσυνδέονται συναισθηματικά.

Γ. Οι δυσκολίες που αναδύονται κατά την διάρκεια της διαβίωσης με το παιδί

1. Δυσκολίες που σχετίζονται με το σχολικό πλαίσιο

Όσον αφορά τις δυσκολίες που βίωσαν οι γονείς, μία ενότητα που αναφέρθηκε είναι του σχολικού πλαισίου όπου εκεί αντιμετώπισαν διάφορα ζητήματα.

Η Ε1 ανέφερε δυσκολίες στην συνύπαρξη και συνεργασία με τα άλλα παιδιά: *«...όταν ξεκίνησε το σχολείο υπήρχανε πολλά παράπονα δεν μπορούσε εύκολα να συμβιώσει ή να παίξει με άλλα παιδάκια, πάντα θα τσακωνόταν, θα χτύπαγε, μας έπαιρναν δηλαδή ήμουνα στο γραφείο και πάντα θα χτύπαγε το τηλέφωνο και θα γινότανε το στομάχι μου κόμπος»*. Η Ε1 εκδηλώνει και η ίδια το άγχος και την αναταραχή που βιώνει το παιδί με την αναφορά στο στομάχι της που γινόταν κόμπος.

Η Ε2 μίλησε για την δυσκολία που αντιμετώπισε σε διαδικαστικά ζητήματα καθώς δεν γινόταν εγγραφή και των δύο παιδιών στο ίδιο σχολικό πλαίσιο: *«Είχαμε και το πρακτικό κομμάτι σε διαφορετικά σχολεία, να λύσουμε το θέμα των σχολείων που δεν βρίσκαμε σχολείο θυμάμαι. Ναι σας λέω και τα πρακτικά και τα χαρτιά και τα σχολεία και διαφορετικά σχολεία μακριά το ένα με το άλλο στην καθημερινότητα. Σε κάποια δεν τα δεχόντουσαν, θυμάμαι για να πάρουν την Ε. στο σχολείο γιατί ήταν υπεράριθμα, έπρεπε να φτάσουμε στην Πρωτοβάθμια με την βοήθεια του Κ.Α.»*.

Η Ε4 επισήμανε το θέμα της ανάμειξης της ώστε να πάει το παιδί σε ειδικό σχολείο καθώς στο γενικό που φοιτούσε δεν καλύπτονταν οι ανάγκες του: *« Επίσης γενικά δώσαμε μία μικρή μάχη που την οποία πήρε και προσωπικά ο Φ. (σύζυγος) στο ότι ο Κ. δεν περνούσε καθόλου καλά στο κλασσικό σχολείο το δημοτικό της περιοχής που ανήκει στη γειτονιά...Πήγαινε σε γενικό και δεν είναι ιδιοσυγκρασιακό ήταν η ανάγκη του. Δεν τον κάλυπτε αυτό το*

σχολείο....στείλαμε ένα μείλ., ζανά στείλαμε δεύτερο μείλ, πήγαμε από εκεί, ζανά στείλαμε στην Κ.Α. ενοχλήσαμε αρκετά ώσπου πέρασε από έλεγχο και τελικά άλλαξε και πήγε σε ειδικό».

Οι αναφερόμενες δυσκολίες στο σχολικό πλαίσιο δίνουν την προέκταση της προσαρμογής σε ένα ακόμα νέο περιβάλλον που καλούνται να ανταποκριθούν τα αναδεχόμενα παιδιά μαζί με τις υπόλοιπες μεταβάσεις (νέα οικογένεια, νέο σπίτι). Στην περίπτωση της περιοδικής αναδοχής υπήρχαν ζητήματα δικαιοδοσίας καθώς λόγω της συνθήκης υπήρχε μειωμένη δικαιοδοσία στην ανατροφή του παιδιού κάτι που αναδεικνύει την ανάγκη ενός ξεκάθαρα διαχωρισμού στον ρόλο των εμπλεκόμενων και στη δικαιοδοσία.

2. Η προσαρμογή των παιδιών στο νέο περιβάλλον

Η προσαρμογή των παιδιών στο νέο περιβάλλον έφερε στην επιφάνεια κάποιες δυσκολίες στα πρώτα στάδια της αναδοχής.

Η Ε1 υπογράμμισε τη δυσκολία του παιδιού να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον και να ακολουθήσει κανόνες στην καθημερινότητα, γεγονός που τον οδηγούσε σε ξεσπάσματα επιθετικότητας: *«..Μου έλειπε όλο αυτό το αυθόρμητο και πως να το πω, ντρεπόμουν να μαλώσω το παιδί... Ήτανε πολύ απαιτητικό, είναι νομίζω ότι κάθε παιδί ζητάει πολλά πράγματα, βρίσκεται κι αυτός σε ξένο περιβάλλον, προσπαθούσε και αυτό να κερδίσει χώρο και δικαιώματα και τα πάντα... Είχαμε και μία κοπέλα το μεσημέρι για να το κρατάει μετά το σχολείο, εκεί στην αρχή είχε ξεκινήσει καλά μετά όμως που άρχισαν να μπαίνουν κάποιοι κανόνες τύπου διάβασμα, ότι στην κουζίνα θα φτιάχνει το φαγητό η κυρία και όχι το μικρό παιδί. Ε αυτά δεν γινόντουσαν αποδεκτά από τον Α. και υπήρχαν έτσι σωματικές έτσι αντιδράσεις για να μπορέσει να επιβληθεί έφευγε και ζύλο από τον Α. δηλαδή».* Τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει σε ιδρύματα τις περισσότερες φορές έχουν κακοποιηθεί στο βιολογικό τους περιβάλλον. Το αποτέλεσμα είναι

να παρουσιάζουν επιθετικές συμπεριφορές καθώς δεν έχουν αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες και είναι ο μόνος τρόπος που γνωρίζουν να επικοινωνούν τα συναισθηματά τους.

Η Ε2 μίλησε για την άρνηση του ενός εκ των δύο παιδιών να αποδεχθεί τη συνθήκη της αναδοχής και την έντονη επιθυμία του να επιστρέψει στη βιολογική του οικογένεια: «..υπήρχαν δυσκολίες με την έννοια του ότι ένα εκ των δύο παιδιών δεν ήταν ανοιχτό στην πιθανότητα της φιλοξενίας, της μόνιμης φιλοξενίας γιατί τα παιδιά τότε είχανε επαφή με τους γεννήτορες. Το οποίο δεν ήταν ότι δεν ήταν μόνο ανοιχτό ήταν και αρνητικό πως να το πω, το να έρθουν πιο κοντά και είχαμε βιώσει αρκετές αντιδράσεις οι οποίες εκδηλωνόντουσαν και στο δεύτερο παιδί, ενώ ο Σ. ας πούμε ήταν ανοιχτός από την πρώτη στιγμή και μας έλεγε ότι εγώ θέλω να μείνω εδώ για πάντα, το εδώ ήταν στο σπίτι μας».

Τα παιδιά παρόλο που μπορεί να έχουν βιώσει αρκετά τραυματικές εμπειρίες στο βιολογικό περιβάλλον, τις περισσότερες φορές επιθυμούν να επιστρέψουν πίσω. Είναι η ανοχή στη ματαιώση ίσως μπορεί να βοηθήσει τους γονείς να διαχειριστούν αυτό το έντονο συναίσθημα άρνησης των παιδιών να αποδεχθούν τη νέα κατάσταση. Από την άλλη πιθανόν οι ανάδοχοι βιώνουν ένα φόβο με αυτές τις ανακοινώσεις των παιδιών περί επιστροφής στην βιολογική οικογένεια που δεν μπορούν να αντέξουν να γίνει μία σύνδεση χωρίς να υπάρχει εξ' αρχής πίστη στο εγχείρημα και από τις δύο πλευρές.

Ο Ε3 ανέφερε πως ο ίδιος δεν θεωρούσε ικανή την πατρική γιαγιά να αναλάβει την ανατροφή των παιδιών, βάσει των περιστατικών που συνέβαιναν την θεωρούσε αρκετά παραχωρητική ως προς τα παιδιά: «.. θεωρώ ότι η μητέρα μου δεν είναι και ο πιο κατάλληλος άνθρωπος ή ήτανε να μεγαλώσει παιδιά τα ίδια της τα παιδιά, δεν το έκανε σωστά και με τα εγγόνια έκανε τις ίδιες βλακειές...Εύκολα η γιαγιά και σε μεγάλη ηλικία θα την ρίξουν τα πιτσιρίκια και θα την εκμεταλλευτούνε..εύκολα η γιαγιά τους πήρε στη λαϊκή ξερώνω εγώ τι, στο πανηγύρι πιστόλια με μπίλιες μέσα που έσκασε η μπίλια στο μάτι του ενός παιδιού και κόντεψε να το χάσει το μάτι του». Οι σχέσεις στην πατρική οικογένεια και οι δυναμικές διατηρούνται ανά τον χρόνο και

επανεμφανίζονται μέσα από άλλους ρόλους. Για παράδειγμα, ο Ε3 φαίνεται να έχει ήδη μία εδραιωμένη εντύπωση για την μητέρα του ως γονέα που διακινεί έντονα συναισθήματα ακόμα και σήμερα αναλαμβάνοντας την ανατροφή των εγγονών της.

Η Ε4 επισήμανε διάφορες φάσεις τις οποίες πέρασαν στην αναδοχή όπως την στενή σχέση του ανάδοχου με το βιολογικό παιδί, την απομάκρυνση τους και την απογοήτευση όταν πια ο Κ. αποχώρησε: *« Α περάσαμε, τα περάσαμε όλα, περάσαμε το ότι πηγαίνανε πάρα πολύ καλά ο Δ. είναι μοναχοπαίδι, ο Κ. αν και μεγαλύτερος νοητικά ήτανε πίσω οπότε κάπως συγχρονιζόντουσαν εκείνη την περίοδο είμασταν καλά. Μετά πέρασε ο Κ. μία φάση που δεν ήθελε να έρχεται πια και όταν αποφάσισε ότι δεν θέλει να έρχεται να κοιμάται πια εδώ, τον Δ. νομίζω τον ενόχλησε αρκετά για αρκετό καιρό όταν πήρε τα πράγματα του ο Κ.»*

Στα προαναφερόμενα αποσπάσματα εντοπίζονται έντονα οι δυσκολίες στην διαχείριση των δυσκολιών που προκύπτουν κατά την προσαρμογή των παιδιών. Η συμβουλευτική υποστήριξη των ανάδοχων γονέων και των παιδιών πιθανόν να μπορούσε να εξομαλύνει τα συναισθήματα δυσφορίας και των δύο πλευρών.

3. Η ψυχική υγεία των παιδιών και η απόκριση των αναδόχων στις προκλήσεις

Η Ε1 ανέφερε ότι ο Α. λάμβανε φαρμακευτική αγωγή και όταν μειώθηκε, επιδεινώθηκε η κατάσταση του: *«..ο Α. παίρνει φαρμακευτική αγωγή και αυτό που μας τρώμαζε και τους δύο, δεν είναι ένα παιδί που το βλέπεις νευριασμένο απλώς. Και προσέξαμε ότι όταν μειώσαμε και το φάρμακο εντάζει ζέφενυγε πολύ»*.

Η Ε2 δεν ανέφερε κάποιο θέμα ψυχικής υγείας, παρά μόνο μαθησιακές δυσκολίες: *«Όχι κανένα κανένα πρόβλημα εκτός ότι εντάζει αν θεωρηθεί πρόβλημα η δεπ-υ που έχει ο Σ. νομίζω και δυσλεξία η Ε. μόνο αυτό δεν είχαν κάποιο άλλο πρόβλημα υγείας όχι. ...»*.

Η Ε4 μίλησε για την ψυχική υγεία του Κ. η οποία ήταν ήδη επιβαρυνμένη και σταδιακά άρχισε να μιλά για διάφορες επιθυμίες να βιαιοπραγήσει ενάντια στην βιολογική του μητέρα. Λόγω της κατάστασης του διακόπηκαν και οι φιλοξενίες: *«Άλλαξε η αγωγή του και φαντάζομαι για να αλλάξει η αγωγή, υποθέτω ότι έχει αλλάξει κάτι μου λέγανε ότι έχει κάποιες εξάρσεις, ότι δεν θα έρθει αυτό το ΣΚ γιατί δεν είναι οκ...Μας είχαν μιλήσει και για ένα ψυχιατρικό background κομμάτι, το βλέπαμε κι εμείς μία περίοδο, όπου είχε ξεκινήσει με αρκετή αϋπνία....στεκόταν αρκετές ώρες με ένα μαχαίρι ή ένα ψαλίδι στο χέρι και εξέφραζε διάφορες ιδέες που γενικώς εμάς μας είχαν θορυβήσει. Όλες βέβαια ήτανε προς την μαμά του. Παρόλα αυτά όμως είχε ξεκινήσει ο Κ. και είχε αϋπνίες το βράδυ, σηκωνότανε και ερχόταν γύρω από το κρεβάτι το δικό μας, έκανε το πι του κρεβατιού και ερχότανε από την δική μου την πλευρά και καθόταν πάτωμα».*

Αντίστοιχα, με την προηγούμενη ενότητα διαφαίνεται η καθοριστική σημασία της παρέμβασης των επαγγελματιών για την υποστήριξη των εμπλεκόμενων μελών στα θέματα που άπτονται στην ψυχική υγεία.

4. Η ματαιώση των αναδόχων

Οι ανάδοχοι σύμφωνα με τα λεγόμενα τους ματαιώθηκαν από την εξέλιξη της αναδοχής.

Η Ε1 αναφέρει ότι βίωσε μία πολύ τραυματική εμπειρία την οποία δεν θα επαναλάμβανε. Τα συναισθήματα ματαιώσης και αποτυχίας που βιώνουν οι ανάδοχοι γονείς μπορεί να οδηγήσουν στην αποφυγή μίας επικειμένης νέας αναδοχής καθώς τα άτομα φοβούνται την επανάληψη της ίδιας εμπειρίας. Συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι: *«..Εγώ τώρα μετά από όλα αυτό επειδή ήτανε αρκετά τραυματικό και για μένα δεν θα ξανά μπω σε αυτή τη διαδικασία... Εγώ δηλαδή τον Α. τον αγάπησα και τον αγαπάω, δεν μπορώ να τον μεγαλώσω αφού καλά είχα χάσει δεν ξέρω πόσα κιλά ε δεν έτρωγα δηλαδή χτύπαγε το τηλέφωνο και εγώ έτρεμα. Δεν φταίει το παιδί εγώ δεν είχα συνηθίσει έτσι δεν είχα τη γνώση, τις εμπειρίες για να σταθώ απέναντι σε ένα τέτοιο παιδί οπότε*

νομίζω ότι όχι το ίδιο το παιδί αλλά ο τρόπος που σου δίνουνε παιδί, θα μπορούσε αυτό το παιδί σε μία άλλη οικογένεια να πάει πολύ καλύτερα φαντάζομαι».

Η Ε2 παρόλο που δυσαρεστήθηκε με την αποχώρηση του ενός παιδιού αισθάνθηκε εν τέλει ανακούφιση γιατί υιοθετήθηκε από μία άλλη οικογένεια και δεν παρέμεινε στο ίδρυμα: *«Φυσικά, είναι απίστευτη ανακούφιση για μένα ότι το κορίτσι έχει πάει σε μία καλή οικογένεια και μεγαλώνει καλά και έχουν επαφές τα παιδιά. Αυτό είναι πολύ σημαντικό ως προς το κομμάτι των τύψεων που μπορεί να κουβαλάς όσον αφορά την επιστροφή της Ε. πίσω να σας πω την αλήθεια μου για μένα είναι πολύ ανακουφιστικό όλο αυτό».*

Η Ε4 απογοητεύτηκε από την διαδικασία αλλά συνεχίζει την επαφή με το παιδί με την μορφή εθελοντισμού: *«..Απλά η αλήθεια είναι ότι έχουμε μουνδιάσει και εμείς και έχουμε αφεθεί λίγο γιατί έχουμε προσπαθήσει, είχαμε δεσμευτεί και είχαμε προσπαθήσει πολύ για επικοινωνία και βοήθεια και επειδή δεν την λάβαμε απλά κάναμε δύο βήματα πίσω και κάνοντας πίσω φυσικά όλο αυτό είχε ξεφουσκώσει.. Οπότε ήταν ένας εθελοντισμός που έγινε αναδοχή, η αναδοχή θα πήγαινε κάπου αλλά πολύ συνειδητά αποσυρθήκαμε από αυτό και τώρα είμαστε με την μορφή πάλι του εθελοντισμού. Στην οποία πάλι αισθάνομαι ότι χρειαζόμαστε βοήθεια....».* Στην περίπτωση της Ε4 παρέμειναν οι ανάδοχοι στην ζωή του παιδιού με ένα διαφορετικό τρόπο, που όμως ίσως είναι βοηθητικό το γεγονός ότι το παιδί δεν ένιωσε πως αυτά τα άτομα αποκόπηκαν τελείως και τον απέρριψαν.

Οι ερωτώμενοι αισθάνθηκαν δυσαρέσκεια από τον αποχωρισμό των παιδιών καθώς επρόκειτο για μία συνθήκη που και εκείνοι είχαν επενδύσει συναισθηματικά και πρακτικά.

Δ. Το υποστηρικτικό πλαίσιο των ανάδοχων γονέων

1. Υποστήριξη από ιδιωτικά πλαίσια

Η υποστήριξη στις περιπτώσεις των E1 και E2 βασιζόταν σε ιδιωτικές υπηρεσίες κάτι το οποίο είχε μεγάλο κόστος.

E1: «..ξεκινήσαμε στο κέντρο που κάναμε λογοθεραπεία και που έκανα και εγώ συμβουλευτική, ιδιωτικό κέντρο δηλαδή. Άλλη μία δυσκολία ήταν τα πάρα πολλά λεφτά που χαλάγαμε, δηλαδή αρχίσαμε να βιοποριζόμαστε με δυσκολία πια, σκεφτόμουνα και τη βόλτα του Α. που θα είναι, έπρεπε να προσέχω τα πάντα είχε χαλασμένα δοντάκια σκεφτόμουνα να μην τα φτιάξουμε όλα αυτό το μήνα να πάμε τον επόμενο είχε αρχίσει να γίνεται να ζορίζει από παντού...».

E2: « ..όσον αφορά το κομμάτι της δεπ-υ το παιδί είναι πλαισιωμένο με την έννοια ότι έχει υποστήριξη και ψυχολογική μέσω παιγνιοθεραπείας. Δεν έχουμε σταματήσει την υποστήριξη από την Α δημοτικού και μετά θυμάμαι ο Σ. έχει ένα υποστηρικτικό πλαίσιο ψυχολογικό με την μορφή της.. Έχει κάνει εργοθεραπείες, έχει κάνει παιγνιοθεραπείες και τώρα έχει μία ψυχολόγο την οποία οκ δεν πολύ ανοίγεται αλλά τελοσπάντων συνδέεται, την βλέπει σχεδόν κάθε βδομάδα».

Στην περίπτωση του E3 δεν υπήρξε κάποια υποστήριξη για τα παιδιά παρά μόνο για τον ίδιο τον ανάδοχο: «...παρόλο που υπάρχει ανάγκη για αυτό, δεν θέλανε τα παιδιά. Το απορρίψανε κατηγορηματικά και ίσως τώρα σε αυτή την ηλικία που βρίσκονται τώρα το αναγνωρίζουν σιγά σιγά και το ψάχνουν λίγο μόνοι τους...Εγώ προσωπικά έχω μία βοήθεια να πηγαίνω χρόνια σε ψυχιατρική βοήθεια αλλά λιγότερο για να λύσουμε προβλήματα των παιδιών παρά δικά μου. Είναι λίγο αδικημένα τα παιδιά σε αυτή την οικογένεια. Και είναι λίγο αδικημένα όχι επειδή είμαστε κακοί άνθρωποι ή δεν τα αγαπάμε, τα υπεραγαπάμε απλά οι συγκυρίες και τα γεγονότα είναι έτσι ότι εάν δεν κοιτάζουμε εμάς δεν θα έχουν πια ούτε εμάς». Η E4 επειδή ήταν σε καθεστώς περιοδικής αναδοχής δεν είχε ανάμειξη στις θεραπείες του παιδιού.

Η υποστήριξη των εμπλεκόμενων από τους επαγγελματίες κρίνεται αρκετά σημαντική. Παρόλα αυτά ένας ανασταλτικός παράγοντας είναι τα έξοδα που αδυνατούν να καλύψουν οι ερωτώμενοι.

2. Η υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον

Η υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον στις περιπτώσεις των E1 και E2 δεν υπήρχε, γεγονός που δυσκόλευε την καθημερινότητα σε πρακτικά ζητήματα καθώς επρόκειτο για εργαζόμενους γονείς:

E1: «...και γυναίκα πλήρωνα γιατί η μαμά μου είναι πολύ μεγάλη γυναίκα και ζει και εκτός αλλά και νέα να ήτανε νομίζω ότι δεν θα ενέπλεκα τη μητέρα μου στο μέγλωμα του συγκεκριμένου παιδιού ή του όποιου παιδιού θα ερχόταν με αυτό τον τρόπο και όχι σαν μωρό στην οικογένεια».

E2: « Υπήρχανε και θέματα πρακτικά που θεωρώ ότι ίσως αν υπήρχε βοήθεια από το περιβάλλον παππού γιαγιά ας πούμε παραδείγματος χάρη, ίσως να έδινε μία περισσότερο μεγαλύτερη ανάσα.. το εγχείρημα ήταν δύσκολο γιατί είμασταν δύο εργαζόμενοι σε καθημερινή βάση. Δεν υπήρχε άνθρωπος να μας βοηθήσει στο πρακτικό και ούτε υπήρχε και η οικονομική δυνατότητα να μπορούσαμε να έχουμε ένα ιδιωτικό σχολείο με τα δύο παιδιά, να τα βάζαμε σε ένα τελοσπάντων να τα παίρνανε το πρωί και να μας τα γυρνάγανε το απόγευμα».

Στην περίπτωση του E3 επειδή τα παιδιά παρέμειναν με την μητρική γιαγιά το οποίο επέτρεπε στον μητρικό θείο να βοηθά στην καθημερινότητα, οπότε εξακολουθεί να έχει ένα ρόλο στην ανατροφή τους: «...είμαι δίπλα στα παιδιά πάντα, είμαστε οικογένεια απλά δεν έχω την νομική ευθύνη μόνο για τα παιδιά».

Το υποστηρικτικό δίκτυο που αφορά την οικογένεια κρίνεται εξίσου σημαντικό ώστε να μπορούν οι ανάδοχοι γονείς να αισθανθούν ότι τους παρέχεται στήριξη και ανακούφιση από τις απαιτήσεις των νέων συνθηκών στην καθημερινότητα τους. Η άφιξη ενός παιδιού στην

οικογένεια φέρει αναπόφευκτα την ανάγκη για περισσότερη χρονική επένδυση κάτι που ίσως να μην έχει υπολογιστεί από τους αναδόχους.

3. Η συνεργασία με τον φορέα αναδοχής

Η υποστήριξη που λαμβάνανε από τον φορέα αναδοχής αναφέρεται και από τους τέσσερις ερωτώμενους ως ελλιπής. Παρόλο που αποσπασματικά κάποιοι επαγγελματίες βοηθούσαν (κυρίως Κ.Α.) δεν υπήρχε μία συστηματική και οργανωμένη παρέμβαση.

E1: «...δεν ξέρω τώρα πώς να το θέσω δηλαδή υπήρχε μία καλή διάθεση από έναν άνθρωπο αλλά ένας άνθρωπος δεν μπορεί να βοηθήσει και να φέρει το αποτέλεσμα. Δηλαδή όταν έχεις δεμένα χέρια και δεν μπορείς να προσφέρεις τίποτα πόσο να βοηθήσεις; Ο ψυχολόγος όχι είμασταν πολύ δυσαρεστημένοι ούτως ή άλλως δεν θεωρώ ότι έκανε καλή δουλειά όχι ότι όμως του χρεώνω και τίποτα δηλαδή δεν θα προλάβαινε κιόλας στο εξάμηνο...».

E2: «...υπήρχε μία έλλειψη ίσως από το φορέα με την έννοια ότι δεν υπήρχε ψυχολογική υποστήριξη για τα παιδιά στην αλλαγή περιβάλλοντος, ενώ σε μας σαν ενήλικες υπήρχε ένας άνθρωπος που βλέπαμε στο ίδρυμα, μία φορά στις δύο εβδομάδες τον βλέπαμε ...Στα παιδιά δεν υπήρχε ψυχολογική υποστήριξη, δεν υπήρχε υποστήριξη ως προς τη μετάβαση αυτή. Δηλαδή μας εμπιστευτήκανε δύο παιδιά που εντάξει εννοείται πως το θέλαμε πολύ αλλά τα παιδιά αισθανόντουσαν ανασφάλεια ως προς το καινούργιο περιβάλλον βγάλανε αρκετές ανασφάλειες οι οποίες δεν ήτανε κάποιος ειδικός θεωρώ να του βοηθήσει σε αυτή τη μετάβαση».

E3: «... είμαστε πάρα πολύ τυχεροί σε αυτό διότι πέσαμε σε έναν άνθρωπο τυχαία έτσι μπορούσε να ήταν κάτι άλλο, πέσαμε τυχαία στον (όνομα Κ.Α.) ο οποίος ήταν ένας μοντέρνος νέος τύπος ας το πούμε έτσι τότε και μας βοήθησε πάρα πολύ πάρα πολύ και έτσι τα παιδιά ουσιαστικά δεν φύγανε ποτέ από το σπίτι γιατί βοήθησε έτσι το ίδρυμα και ο (όνομα Κ.Α.). Ήτανε φοβερή περίπτωση». Στα λεγόμενα του E3 παρατηρείται μία αναγνώριση στο έργο του κοινωνικού

λειτουργού που όμως δεν θεωρήθηκε επαρκής λόγω του επιβαρυσμένου ρόλου του επαγγελματία.

E4: *«Απουσία, απουσία όχι λίγο πιο,, απουσία, είναι πολύ κοινωνικοί οι άνθρωποι, είναι ευγενικότατοι, μπορεί να είναι και πάρα πολύ καλοί στο αντικείμενό τους απλά εμείς δεν το αναγνωρίσαμε γιατί παιδευτήκαμε σε αυτό το πεδίο».*

Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται η αναγκαιότητα της πλαισίωσης από τους επαγγελματίες του φορέα. Οι ερωτώμενοι αισθάνθηκαν ότι δεν υπήρχε επάρκεια των παρεχόμενων υπηρεσιών με αποτέλεσμα να βιώνουν ένα αίσθημα αβοηθησίας στον γονεϊκό τους ρόλο.

E. Οι λόγοι που οδήγησαν στην διακοπή της αναδοχής

1. Η αντιστοίχιση παιδιών και αναδόχων

Όσον αφορά την αντιστοίχιση παιδιών και αναδόχων, οι γονείς E1 και E4 αναφέρουν ότι το "ταίριασμα" δεν ήταν κατάλληλο και δεν περιλάμβανε σωστή πληροφόρηση. Επιπλέον, η E1 υποστήριξε ότι το απρόσωπο "ταίριασμα" δεν βοηθά στην εξέλιξη της αναδοχής καθώς υπάρχουν και οι παράγοντες που προκύπτουν εφόσον επέλθει η γνωριμία με το παιδί που θα πρέπει να συνυπολογιστούν.

E1: *«...κάποιοι μας είχανε πει θα πάτε να διαλέξετε παιδί και λέω τι είναι αυτά που λέτε τι είναι ρούχο να πάω να το διαλέξω;.. Και το είχα αναφέρει στην πρώτη κοινωνική λειτουργό που μας είχε αναλάβει και είχε πει μα τι είναι αυτά που λέτε; Αυτό δεν είναι καθόλου ανθρωποκεντρικό, δηλαδή νομίζω ότι όλοι κολλάνε σε μια ορολογία και ωραιοποιούν τα πάντα ενώ στην πράξη δεν μπορείς να μεγαλώσεις έναν άνθρωπο που ήδη είναι μεγαλωμένος με άλλο τρόπο και τον οποίον εσύ δεν τον αντέχεις».*

E4: «.. η περιγραφή ακριβώς ήταν για ένα παιδί το οποίο δεν είναι στα παιδιά επιλογής. Έτσι μας το περιέγραψαν πριν τον γνωρίσουμε, ουσιαστικά η αίτηση μας, μας ματσάρανε με δύο παιδιά, το δεύτερο παιδί που μας προτάθηκε ήταν ο Κ..... Οπότε ουσιαστικά ήταν μία σωστή περιγραφή απλά ελλιπής σε βασικά κομμάτια ελλιπής που για μας, αν το ήξερα δεν θα έμπαινα στη διαδικασία. Δεν θα έμπαινα στη διαδικασία γιατί εγώ το θέλω πολύ όλο αυτό, το ήθελα πολύ περισσότερο από ότι το θέλω τώρα και το ήθελα ολοκληρωμένο. Τελικά όταν μπήκα στη διαδικασία για εθελοντισμό, αναδοχή μετά ήθελα να το πάω μέχρι τέλος.... Όμως αντικειμενικά από την αρχή δεν γινόταν, μας βρίσκω κακό matching».

Όπως αναφέρεται και βιβλιογραφικά στην θεωρητική ανασκόπηση το ταίριασμα ή αλλιώς matching των παιδιών και ανάδοχων γονέων δίνει μία διαφορετική διάσταση στη συνθήκη της αναδοχής. Αναφέρεται η ελλιπής ενημέρωση των αναδόχων για τα χαρακτηριστικά των παιδιών αλλά γίνονται αντιληπτές και οι προσδοκίες που είχαν για την επαφή με τα παιδιά.

2. Η έλλειψη υποστηρικτικού πλαισίου ως ανασταλτικός παράγοντας

Οι τρεις ερωτώμενοι αναφέρουν ως παράγοντα δυσκολίας την έλλειψη υποστηρικτικού πλαισίου.

Η E2 εστίασε στην έλλειψη υποστήριξης όσον αφορά σε πρακτικά ζητήματα καθώς ήταν και οι δύο εργαζόμενοι: «..ήτανε δύσκολη περίοδος με την έννοια τα δύο παιδιά μαζί, εμείς δεν είχαμε και πρακτική βοήθεια και αυτός ήταν ένας δεύτερος λόγος που θεωρώ ότι βοήθησε στο να μην έχει επιτυχία το εγχείρημα 100% αλλά μόνο στο 50.».

Ο E3 και η E4 αναφέρθηκαν κυρίως σε ελλείψεις στην επαγγελματική βοήθεια. Συγκεκριμένα, ο E3 έκανε λόγο για ελλιπή συνεργασία με τους Κ.Λ. που θα μπορούσαν να βοηθήσουν σε πρακτικά ζητήματα: « Εγώ έχω πολύ θυμό μέσα μου με το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού

είναι ανύπαρκτο είναι λάθος. Δηλαδή είναι για show έτσι στην Ελλάδα, έτσι το νιώθω, έχουμε ας πούμε κάποιες σοβαρές καταστάσεις στην οικογένεια, προβλήματα ήρθανε τότε κοινωνικοί λειτουργοί ως μεσάζοντες για να λύσουν κάποια προβλήματα και μετά εξαφανίστηκαν. Στην τελευταία Κ.Α. να σου πω κάτι λέω καλά κάνε ότι νομίζεις αλλά ξέρω ότι κι εσύ θα εξαφανιστείς απλά».

Η Ε4 επικεντρώνεται στη βοήθεια που να εστιάζει στην καλύτερη εκπαίδευση και συμβουλευτική υποστήριξη: *«Μμ, δεν εκπαιδευτήκαμε πριν, εκπαιδευτήκαμε; Ενημερωθήκαμε, πληροφορηθήκαμε εκπαιδευτήκαμε και μορφωθήκαμε όλο το κομμάτι δηλαδή αυτό που έπρεπε να πάρουμε και αυτό που έπρεπε να δώσουμε, αν το είχαμε κάνει λίγο πιο οργανωμένα. Νομίζω εμάς μας τσάκισε το γεγονός ότι πραγματικά έχουμε παιδί και δεν μπήκαμε με την αγωνία και το σθένος και την ταμπούλα ράσα να γράψουμε και ό,τι στραβούτσικο, στραβούλικο αυτό υπάρχει να το παρακάμπτουμε ή να το βρίσκουμε, κάπως να πηγαίνει...».*

3. Οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας το διάστημα της αναδοχής

Και στις 4 περιπτώσεις αναφέρονται δυσκολίες το διάστημα της διαβίωσης.

Η Ε1 αναφέρει ότι εργαζόταν πολλές ώρες ενώ ο σύζυγος ήταν ναυτικός οπότε υπήρχε μειωμένος χρόνος με το παιδί: *«... εγώ δούλευα και πολλές ώρες και αυτό δεν ήταν καλό, όπως και δουλεύω δηλαδή γιατί είμαι και λίγο μακριά... όταν υπάρχει ένα νέο μέλος δεν μπορείς να κάνεις εύκολα σύνδεση... είναι και λίγο ιδιόρρυθμη η ζωή μας έτσι γιατί ο σύζυγος είναι ναυτικός οπότε εκείνη την εποχή ήταν συνέχεια εδώ για να γνωριστεί.. μετά έφυγε ο Χ. (σύζυγος), μετά από κάποιους μήνες βέβαια και νομίζω ότι και αυτό δυσκόλεψε πολύ την κατάσταση...».* Στην περίπτωση της Ε1, το διευρυμένο ωράριο εργασίας της καθώς και η απουσία του ανάδοχου πατέρα λόγω εργασίας μείωσε αισθητά τον χρόνο που θα μπορούσαν να επενδύσουν στην μεταξύ τους σύνδεση.

Η Ε2 υποστήριξε ότι προέκυψε ένα πρόβλημα υγείας το διάστημα της αναδοχής που επιβάρυνε επιπλέον την ήδη υπάρχουσα συνθήκη: «...κατά την διάρκεια προφανώς, εγώ τώρα είχα και ένα πρόβλημα υγείας και αυτό τώρα ήταν δηλαδή, δεν ήταν η αιτία μάλλον δεν ήταν. Ναι νομίζω ότι απλά ήταν αυτό που πώς να το πω ξεχείλισε ή δεν μπορούσαμε να το διαχειριστούμε αλλιώς, δηλαδή όταν εγώ το Δεκέμβριο του '15 διαγνώστηκα με μεταστατικό καρκίνο μαστού... δεν μπορούσα να το διαχειριστώ μαζί με τα δύο παιδιά και τα προβλήματα που είχαμε με το κορίτσι και με την έννοια του ότι εντάξει άφησα λίγο πολύ το σύζυγο να πάρει την πρωτοβουλία να αποφασίσει». Η εμφάνιση ενός σοβαρού προβλήματος υγείας στην ανάδοχη μητέρα αποδεικνύεται ότι άλλαξε τις ισορροπίες στους κόλπους της οικογένειας.

Ο Ε3 ανέφερε πως η παρέμβαση της μητρικής γιαγιάς και θείας καθιστούσαν δύσκολη την δική του θέση στην διαπαιδαγώγηση των παιδιών: «Δεν είχα αυτή τη δύναμη να αντισταθώ και δεν μου άρεσε αυτό το πράγμα δηλαδή δεν είχα την δύναμη να πω όπα εδώ ο πατέρας γιατί είχα όλη την καλή διάθεση να πω παιδιά εγώ είμαι ο πατέρας τέλος ότι πω εγώ. Αυτό ερχόταν σε αντιπαράθεση με την γιαγιά και την θεία, οι δύο αδελφές σε μεγαλύτερη ηλικία, και κάνανε όπως πιστεύανε εκείνες καλύτερα ας πούμε κάποια πράγματα και αυτό οδήγησε ας πούμε εγώ να αποσυρθώ γιατί έφτασα σε ένα σημείο ότι ένας γονέας όταν αναλάβει την ευθύνη να τιμωρηθεί από το κράτος». Στα λεγόμενα του Ε3 φαίνεται η δυσανασχέτηση που ένιωθε όσον αφορά στους ρόλους των ενήλικων μελών οι οποίοι εμπλέκονταν στην ανατροφή των παιδιών.

Η Ε4 έκανε λόγο για την ύπαρξη του βιολογικού παιδιού και ότι συχνά δημιουργούταν ένα ανταγωνιστικό κλίμα στην οικία τους με το ανάδοχο παιδί: «..Ήταν λίγο ξεχωριστές προσωπικότητες που είχαν το interaction το παιδικό και όταν βαριόντουσαν ο καθένας έπιανε την μεριά του. Είμασταν διαφορετική φάση αλλά καλά ήρεμα, μετά περάσαμε λίγο σε μία φάση που κυρίως ο Κ. θύμωνε στον Δ. αλλά του θύμωνε γιατί έχω καταλήξει πια ότι ήτανε λίγο νοητικό όλο αυτό το κομμάτι γιατί περάσαμε και τη φάση όλα εμένα γυρίζετε πίσω. Μα ο Δ. συνέχεια μένει και μόνο εμένα γυρίζετε πίσω, πάλι εγώ θα γυρίσω πίσω;». Στην περίπτωση της Ε4 η ύπαρξη του

βιολογικού παιδιού έφερε περισσότερες δυσκολίες λόγω της ανταγωνιστικής διάθεσης που είναι αναμενόμενο να δημιουργηθεί. Ένα νέο μέλος σε μία ήδη δομημένη οικογένεια μπορεί να δημιουργήσει μία σύγχυση στο αναδεχόμενο παιδί για την δική του θέση στην οικογένεια και να μπαίνει σε σύγκριση με το βιολογικό παιδί.

Η υποδοχή του παιδιού στην πραγματικότητα ενός οικογενειακού περιβάλλοντος αποτελεί άλλη μία πρόκληση για την εμπειρία ενός νέου μέλους. Το σύστημα της οικογένειας είναι αναμενόμενο να διαταραχθεί και να χρειάζεται χρόνος για να τεθούν ξανά οι ισορροπίες.

4. Η ψυχοσυναισθηματική κατάσταση των παιδιών και οι δυσκολίες προσαρμογής

Όσον αφορά την προσαρμογή των παιδιών και τις δυσκολίες αναφέρονται διάφορα γεγονότα από τους ερωτώμενους που όμως φαίνεται να έχουν ένα κοινό στοιχείο όλες μεταξύ τους. Τη συμπεριφορική εκδήλωση της έντονης κατάστασης που βίωναν τα παιδιά εκείνο το διάστημα.

Στην περίπτωση της Ε1 ο Α. εκδήλωνε επιθετική συμπεριφορά προς τα άλλα παιδιά και νυχτερινή ενούρηση: *«..Δηλαδή στην πλατεία εμ είχα καταλήξει να είμαι πια διαιτητής παλιά τον έπαιρνα όταν χτύπαγε παιδιά. Ε μετά προσπαθούσα να κάνω τον διαιτητή και να τον αφήνω κάτω έτσι ώστε να καταφέρει να μάθει να παίζει με καλό τρόπο. Τέλος πάντων δύσκολες όλες οι στιγμές, εγώ δεν είχα χαλαρές στιγμές.. Και υπήρχε και άλλη δυσκολία με την νυχτερινή ενούρηση οπότε είχα και αυτό δηλαδή εκεί το βράδυ που μπορούσες να πεις ότι θα ξεκουραζόσουν. έπρεπε να τον σηκώνω. Εκεί γινότανε έξαλλος ήταν ένα αγρίμι, μπουνιές στους τοίχους, ούρλιαζε έκανε δηλαδή πολύ θυμό οπότε δεν υπήρχε ήτανε πολύ λίγες ώρες καλές και χαλαρές.»*. Τα συμπτώματα παλινδρόμησης μιας ήδη κατεκτημένης ικανότητας όπως η ενούρηση φανερώνει σημάδια άγχους και ανασφάλειας που μπορεί να βίωνε το παιδί εκείνο το διάστημα. Από την

άλλη η ανάδοχη φαίνεται να ένιωθε δυσφορία για αυτή την κατάσταση που μοιάζει να ήταν αρκετά αδιαχείριστη.

Στην Ε2 υπήρχε αντίσταση στη σύνδεση του ενός από τα δύο παιδιά λόγω της επαφής με τους βιολογικούς γονείς και την προσδοκία να επιστρέψουν σε εκείνους: *«Απλά είχανε επισκέψεις και επαφές με τους γεννήτορες το οποίο αυτό σας λέω δημιουργούσε ένα θέμα και πιστεύω, οκ ήταν σίγουρο γιατί ειδικά λέγανε στα παιδιά ότι εμείς θα σας κάνουμε δικαστήριο θα σας πάρουμε πίσω και προφανώς πότιζαν τις ελπίδες των παιδιών ως προς την επιστροφή τους στο βιολογικό τους περιβάλλον. Τέλος πάντων οπότε προφανώς ήταν λογικό ίσως το κορίτσι που ήταν μεγαλύτερο και λίγο πιο ώριμο από το αγόρι να θεωρούσε ότι δεν θα έπρεπε να συνδεθεί με κάποιους άλλους ανθρώπους εκτός από τους βιολογικούς γονείς». Από την μία η επαφή με το βιολογικό περιβάλλον κρίνεται σημαντική όταν δεν επιβαρύνει τα παιδιά για την διατήρηση των σχέσεων με τις ρίζες τους και για το ενδεχόμενο επιστροφής τους σε αυτό. Από την άλλη οι ανάδοχοι πιθανόν να δυσανασχετούν καθώς δεν γνωρίζουν πως να διαχειριστούν τα διπλά μηνύματα όπως ότι είναι σε ανάδοχη οικογένεια αλλά οι βιολογικοί γονείς τους υπόσχονται ότι θα τα πάρουν.*

Στον Ε3 η παραβατικότητα έμοιαζε σαν μία αντίδραση στην ήδη επιβαρυσμένη συνθήκη:

« Δηλαδή όταν ο κόμπος ξέφυγε και 13 χρονών 14 ο Κ. ο ένας από τα παιδάκια πήρε το αυτοκίνητο νύχτα και το ντελαπάρισε..και το έφερε ανάποδα, τούμπα το αμάξι...Ε και εκεί ήταν για μένα ο κόμπος στο χτένι δηλαδή μετά από αυτό το σκηνικό που ντελαπάρισαν το αμάξι είπα παιδιά τέλος για μένα ας τα πάρει η γιαγιά».

Στην περίπτωση της Ε4, ο Κ. εκδήλωνε ζήλεια προς το βιολογικό παιδί της οικογένειας:

«...Και μου λέει ναι αλλά εγώ μου το είπε το καημένο δηλαδή, εγώ όμως ζηλεύω που ο Δ. έχει και μαμά και μπαμπά, το είπε και από την στιγμή που το είπε λέω φίλε έχω ένα παιδί που ήταν έτσι και έχει πάει έτσι...Υπήρξε περιστατικό που ο Κ. από τον θυμό του έπιασε τον Δ. από τους όρχεις και τον τράβηξε πάρα πολύ δυνατά και εκεί απλά τελειώσαμε το ΣΚ μας νωρίτερα

εξηγώντας στον Γ. ότι είναι μία κίνηση την οποία δεν αποδεχόμαστε....και εκεί πάλι δεν είχαμε βοήθεια και στήριξη να δούμε ποια ήταν η σωστή απόφαση».

Οι διάφορες συμπεριφορές των παιδιών φέρουν στην επιφάνεια μέσω των συμπτωμάτων την απαιτητική μετάβαση που καλούνται να βιώσουν τα παιδιά με ένα μη επιθυμητό τρόπο έκφρασης. Μοιάζει σαν να "δοκιμάζουν" αν μπορεί το νέο σύστημα να τους αντέξει και να τους εμπεριέξει, σαν ένα μηχανισμό άμυνας που χρησιμοποιούν απορρίπτοντας πριν απορριφθούν.

5. Οι παράγοντες που θα μπορούσαν να αποτρέψουν την άρση της αναδοχής

Όσον αφορά τους τρόπους που θα μπορούσε ενδεχομένως να αποφευχθεί η άρση της αναδοχής. Η Ε1 ανέφερε ότι δεν πιστεύει πως θα μπορούσε να συμβεί καθώς την δυσκόλευε πολύ η συμπεριφορά του παιδιού και ότι ίσως να βοηθούσε αν περνούσε περισσότερο χρόνο μαζί του: *«Ναι θα μπορούσα να είμαι στον Α. εθελοντικά, έτσι δεν πιστεύω ότι θα μπορούσα να τον μεγαλώσω. Δηλαδή δεν το αντέχω γιατί είμαι σίγουρη ότι σε 3 χρόνια θα με παίρνανε από τα αστυνομικά τμήματα αφού από μικρούλης είναι παραβατικός...αν θα μπορούσε να καθυστερήσει όλο αυτό, τι να πω ίσως και να πετύχαινε, αν το πηγαίναμε πολύ αργά αν δούλευα πολύ λιγότερο εννοείται. Να περνάω δηλαδή εγώ πιο πολύ χρόνο μαζί του και να είμαι και εγώ πιο χαλαρή και ξεκούραστη...».* Η ματαιίωση από το αποτέλεσμα μοιάζει να είναι τόσο έντονη που να μην αφήνει περιθώρια για την εύρεση ενός άλλου πιθανού σεναρίου.

Η Ε2 επισήμανε ότι πιθανόν να βοηθούσε αν έπαιρνε πρώτα το ένα παιδί και μετά από κάποιο χρονικό διάστημα το δεύτερο: *«Εντάξει ok προφανώς αυτό ήταν μία δυσκολία σημαντική δεν ξέρω, πολλές φορές έχω σκεφτεί αν τα πράγματα ήταν λίγο διαφορετικά με την έννοια, βέβαια αυτό είναι υποθετικό και δεν υφίσταται αλλά τέλος πάντων μου έχουν περάσει από το μυαλό σκέψεις. Ίσως εάν δεν είχαμε και τα δύο παιδιά μαζί δηλαδή ξεκινάγαμε πρώτα με το ένα από τα*

δύο και το δεύτερο κάναμε μία μετάβαση σιγά σιγά, ξέρω εγώ σε ένα εξάμηνο λέω...». Η παρούσα πρόταση ενδεχομένως να λειτουργούσε στην περίπτωση των αδερφών καθώς θα υπήρχε ένας χρόνος προσαρμογής ξεχωριστά για τον καθένα.

Η Ε4 αναφέρθηκε σε μία καλύτερη επίβλεψη και υποστήριξη: *«Δεν είχα βρει το όριο μου και δεν θα μπορούσα να βρω το όριο μου χωρίς βοήθεια οπότε γενικώς δεν το βρήκαμε... αν υπήρχε μία καλύτερη... επίβλεψη».* Επίσης αναφέρεται στο όριο που δεν είχε βρει εννοώντας την ισορροπία σε αυτό το ρόλο. Όπως και τα παιδιά έτσι και οι γονείς βιώνουν μία πολυδιάστατη πραγματικότητα κατά την αναδοχή. Από την μία πρέπει να σταθούν επαρκείς στο ρόλο τους και από την άλλη να διαχειριστούν τις προσωπικές τους δυσκολίες.

6. Η απομάκρυνση του παιδιού από την ανάδοχη οικογένεια

Στην περίπτωση της Ε1 υπήρξε δυσκολία στην απομάκρυνση τόσο για την ανάδοχη όσο και για το παιδί το οποίο έφερε επιχειρήματα για να παραμείνει: *«Η απομάκρυνση είχα μιλήσει με την ψυχολόγο στη δομή η οποία είχε προτείνει να μην του πούμε τίποτα φυσικά το θεώρησα απαράδεκτο..Οπότε ξεκινήσαμε να το συζητάμε και να του λέμε ότι είναι πολύ δύσκολο να τον μεγαλώσω μόνη μου αφού ο Χ. λείπει, καλά εγώ είχα πάθει και κατάθλιψη οπότε δεν σηκωνόμουν από το κρεβάτι καθόλου, και με έβλεπε το παιδί ότι ήμουν ένα ράκος. Τον είχαμε πείσει να μας πει και μαμά και μπαμπά άλλη βλακεία, όταν ο μπαμπάς λέει θα είναι (όχι ότι το εννοούσε το παιδί εντάζει σαν όνομα το έλεγε) όταν ο μπαμπάς λέει θα λείπει θα είμαι στη δομή και όταν θα έρχεται, θα έρχομαι... Όχι ιδιαίτερα ήπια γιατί είχαμε ανοιχτεί πολύ, δηλαδή ακολουθώντας οδηγίες, είχαμε δώσει πολλές ελπίδες στο παιδί. Ότι αυτό είναι κάτι μόνιμο, ήρθες εδώ και δεν θα φύγεις και εμείς σε θέλουμε και σε αγαπάμε.».* Η εναπόθεση πολλών προσδοκιών σε αυτό που πρόκειται να γίνει και η λεκτικοποίηση αυτών, δημιούργησε πολλές απογοητεύσεις κατά την διακοπή. Το παιδί όπως αναφέρεται στο απόσπασμα προσπάθησε να

μεταπείσει με επιχειρήματα την ανάδοχη για την παραμονή του στην οικογένεια. Από την άλλη η ανάδοχη ανέφερε ότι ήταν σε κατάθλιψη εκείνο το διάστημα λόγω της κατάστασης. Οπότε παρατηρείται αρχικά υπερεπένδυση στη σχέση με την προτροπή του παιδιού να τους φωνάζει μαμά και μπαμπά και έπειτα αποδόμηση της σχέσης με τα προαναφερόμενα συμπτώματα της μητέρας και την πρόωρη διακοπή της αναδοχής.

Στην περίπτωση της E2 το παιδί επέμενε το ίδιο να αποχωρήσει από την οικία κάτι το οποίο ήταν ανακουφιστικό για τους ανάδοχους: *«..ζήτησε μόνη της, λίγες μέρες μετά που έμαθα εγώ ότι τελοσπάντων για την ασθένεια αυτή. Ζήτησε μόνη της για κάποιο λόγο να πάει στο ίδρυμα, να μείνει στις γιορτές και αυτό να σας πω την αλήθεια μου ήταν ανακουφιστικό μέσα σε εισαγωγικά από την μία για μένα γιατί δεν το πήραμε το παιδί με το ζόρι να το γυρίσουμε μέσα στις γιορτές... Είχε ζητήσει να επιστρέψει και να κάνει τις γιορτές στο ίδρυμα θυμάμαι τότε και μάζεψε τα πραγματά της βέβαια δεν ξανά γύρισε ποτέ στο σπίτι».*

Όσον αφορά τον E3 δεν υπήρξε ουσιαστικός αποχωρισμός καθώς συνέχιζαν να διαμένουν κοντά με τα παιδιά και να υπάρχει στενή σχέση μαζί τους: *«Μαζί μας μεγάλωσαν τα παιδιά είμαστε μία οικογένεια δηλαδή όλα καλά πήγανε στο τέλος... Στην πράξη στο περιβάλλον κι όλα αυτά δεν άλλαζε ποτέ κάτι μόνο στα χαρτιά και αυτό ξέρετε για να μη βρεθώ κάπου μπλεγμένος μη κάνουν καμία βλακεία και ευτυχώς όλα πήγαν μια χαρά».*

Στην E4 συνεχίζεται η επαφή με άλλους όρους ως εθελοντισμός: *«... το βλέπαμε ότι δεν το είχαμε απλά το κρατούσαμε και το διατηρούσαμε γιατί πια είχε γίνει μία σύνδεση και αισθανόμασταν πολύ άβολα απέναντι στον Δ. και απέναντι στον Κ. να κάνουμε πίσω γιατί απλά δυσκολευτήκαμε οι ενήλικες, το θεωρήσαμε πολύ άδικο, είναι άδικο και απλά καλύπτουμε αυτό που μπορούν οι δυνατότητες μας μέχρι εκεί...».*

Ο αποχωρισμός των παιδιών από τους αναδόχους αναφέρεται ως μία δύσκολη συνθήκη και για τις δύο πλευρές. Οι ανάδοχοι γονείς βιώνουν ματαιώση από την δική τους ανταπόκριση

στον γονεϊκό ρόλο ενώ τα παιδιά θα πρέπει να αναβιώσουν το τραύμα το αποχωρισμού.

Z. Προτάσεις των αναδόχων γονέων για την βελτίωση του θεσμού

1. Υποστήριξη των αναδόχων σε οικονομικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο

Και οι τρεις ερωτώμενοι ανέφεραν ότι η υποστήριξη από τους φορείς αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην εξέλιξη της αναδοχής.

Η Ε1 εστίασε στην ενίσχυση της οικονομικής βοήθειας και των παροχών καθώς υπήρχαν αυξημένα έξοδα για την ανατροφή του παιδιού και στην ψυχολογική υποστήριξη αλλά από κατάλληλους επαγγελματίες: *«..καταρχάς σε κάποια πράγματα εγώ θεωρώ και οικονομικά όχι με τρελά πράγματα δεν ξέρω.. Φαντάσου τον πήραμε 7,5 χρονών και μίλαγε τόσο ψευδά που δεν καταλάβαινες τι έλεγε και με ένα μήνα λογοθεραπεία το παιδί είχε άλλο τρόπο επικοινωνίας... Ψυχολογική υποστήριξη ναι αλλά να είναι και σωστός άνθρωπος δηλαδή όταν ο άνθρωπος σου λέει μην το προετοιμάζεις το παιδί και θα έρθουμε ένα πρωί να τον πάρουμε πώς να τον εμπιστευτείς; Καλύτερα που δεν είχαμε δηλαδή από εκεί υποστήριξη».*

Η Ε2 ομοίως ανέφερε ότι θα ήταν βοηθητικό να παρέχεται ψυχολογική υποστήριξη στα παιδιά κατά την μεταβατική φάση: *«Εμείς διαχειριζόμασταν ναι προφανώς με την βοήθεια του Κ.Λ. ότι χρειαζόμασταν του τηλεφωνούσαμε αλλά δεν υπήρχε σε σπάνια βάση κάποιος άνθρωπος στα παιδιά μέσα από το ίδρυμα να τα βλέπει με την έννοια να τους μιλάει, κάποιος ψυχολόγος να τους υποστηρίζει όπως είχαμε εμείς αντίστοιχα...Εκεί νομίζω είναι το θέμα αλλά και το πρακτικό της υπόθεσης της οικογένειας νομίζω ότι εντάζει ε μια χαρά όλα στο τέλος».*

Ο Ε3 μίλησε για την υποστήριξη από τους Κ.Λ. σε ζητήματα που αφορούν την υγεία των παιδιών: *«Δηλαδή αν θα έλεγα ας πούμε στο case study κάτι θα έλεγα ότι αυτές οι οικογένειες όλα καλά αλλά πώς μπορεί σε συνεργασία το κράτος να στηρίζει λίγο περισσότερο, δεν είναι μόνο το οικονομικό, δεν χρειάζεται πάντα οικονομικό, είναι τα χέρια να στηρίζει κάποιος έλα*

εδώ μπορώ εγώ να τρέξω να πάω...».

Η οικονομική ενίσχυση και πρακτική υποστήριξη αναφέρονται ως σημαντικοί παράγοντες στην αναδοχή. Οι υψηλές οικονομικές απαιτήσεις και η ανταπόκριση σε διάφορα πρακτικά ζητήματα φαίνεται ότι φέρνουν στην επιφάνεια και άλλες δυσκολίες στην άσκηση του γονεϊκού ρόλου.

2. Βελτίωση των τρόπων εισαγωγής των παιδιών και επιλογής οικογένειας

Η Ε1 αναφέρθηκε στην γνωριμία με το ανάδοχο παιδί πριν την σύνδεση ώστε να γίνει σαφές αν θα ταιριάζουν: *«Εγώ πιστεύω ότι πρέπει να γίνεται κάτι σαν γνωριμία οι άνθρωποι που ενδιαφέρονται για παιδιά να πηγαίνουν σε γιορτές και να βλέπουν τα παιδιά που είναι προς αναδοχή ή υιοθεσία πώς κινούνται στο χώρο κι αν αντέχουν να τα πάρουν να τα μεγαλώσουν... Ναι δηλαδή όπως και στο σύντροφο πρέπει να τον διαλέξεις γιατί επειδή είναι παιδί; Θα ενηλικιωθεί κάποια στιγμή και θα έχει το χαρακτήρα που έχει σαν παιδί και δεν είναι δικό σου, πώς να το κάνουμε δηλαδή δεν μου αρέσει κι αυτό το ότι εντάξει δεν νομίζω ότι το κάνουν από τη δομή αλλά τελικά στο περνάνε ότι πρέπει να το δέχεσαι ότι είναι το παιδί σου».*

Η Ε4 επισήμανε, ομοίως, το ταίριασμα και την καλύτερη επίβλεψη από τους Κ.Λ για την σχέση που διαμορφώνεται και την παρατήρηση της επαφής: *«Το matching πολύ μεγάλο κομμάτι, δεν ξέρω πως γίνεται γιατί είναι κοινωνικής υπηρεσίας κομμάτι, αλλά εμάς η Κ.Α. είχε έρθει μία φορά στο σπίτι πριν στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της έκθεσης θα μου άρεσε να έχει έρθει κάποιος σπίτι ξαφνικά ένα ΣΚ που είμασταν εδώ δηλαδή δεν το θεωρώ, θα μου άρεσε... Εμάς δεν ήρθε ποτέ ούτε προγραμματισμένα».*

Όσον αφορά την σύνδεση και το ταίριασμα αναδόχου και παιδιού το οποίο αναφέρθηκε και σε άλλη ενότητα, γίνεται αντιληπτό πως οι ανάδοχοι γονείς ενδεχομένως να έχουν επενδύσει νοητικά σε μία άλλη φαντασιωσική εικόνα για το παιδί που θα έρθει στην οικογένεια και όλο αυτό να αποδομείται όταν δεν ανταποκρίνεται η φαντασίωση στην

πραγματικότητα. Επιπλέον, η αναφορά της E4 σχετικά με την απρογραμμάτιστη επίσκεψη των επαγγελματιών στην οικία τους αναδεικνύει την ανάγκη της ανάδοχης να αισθανθεί μεγαλύτερη ασφάλεια στο ρόλο της μέσα από την επιβεβαίωση του επαγγελματία.

3. Εκπαίδευση και προετοιμασία των αναδόχων γονέων

Η E1 ανέφερε την καλύτερη προετοιμασία των αναδόχων για τα παιδιά που αναλαμβάνουν και μία πιο λεπτομερή αξιολόγηση ως προς τις ανάγκες των παιδιών που μπαίνουν στην αναδοχή: *«Τέλος πάντων σίγουρα ένας χρόνος ίσως λίγο παραπάνω σεμινάρια να το πω σε ανθρώπους που παίρνουν μεγαλύτερα παιδιά γιατί νομίζω ότι είναι αρκετά πιο δύσκολο και μία αξιολόγηση στο παιδί περισσότερη..».*

Η E2 επισήμανε ότι είναι σημαντικό να εξετάζονται οι αντοχές και η ανθεκτικότητα των γονέων με κάποιο τρόπο πριν μπουν σε αυτή τη διαδικασία: *«Πριν γίνει κάποιος ανάδοχος δεν υπάρχει όμως τέτοιος τρόπος να μπορέσει κάποιος να ζυγό μετρήσει τις ψυχικές αντοχές του καθενός αυτό τι να σας πω τώρα; Αυτό δεν γίνεται. Αλλά ναι είναι νομίζω όλο αυτό είναι λίγο παραπάνω δύσκολο από ότι φαίνεται, τουλάχιστον έτσι το βίωσα εγώ, θεωρούσα ότι είναι πιο εύκολο το όλο εγχείρημα εφόσον υπάρχει αγάπη και θέληση και όρεξη. Νομίζω τελικά είναι πιο δύσκολο..».*

Η E4 ομοίως με την E1 αναφέρθηκε στην καλύτερη εκπαίδευση των αναδόχων όσον αφορά στην ανταπόκριση τους στις εξατομικευμένες ανάγκες των παιδιών: *«Εντάξει δεν μας στοίχισε ευτυχώς αλλά έπαιξε το ρόλο του ότι είμασταν απροετοίμαστοι, που φυσικά όφειλα να εκπαιδευτώ εγώ ξέροντας ότι παίρνω ένα παιδί με μειωμένες αναπτυξιακές δεξιότητες... Καταλαβαίνεις ότι έχεις να κάνεις με ανθρώπους που δεν γνωρίζουν, οφείλουν λίγο να σε*

προετοιμάσουν, αν δεν έχουν τον χρόνο γιατί λογικό είναι, να μας πουν έχουμε να προτείνουμε από αυτή τη λίστα 10 βιβλία, έχουμε να σας μιλήσουμε για μία ταινία».

4. Κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών

Η καλύτερη στελέχωση των υπηρεσιών και η σταθερότητα αυτών των προσώπων αναφέρονται ως σημαντικά ζητήματα από την Ε2 και την Ε4 για την βελτίωση της λειτουργίας του θεσμού της αναδοχής.

Ε2: «..θεωρώ ότι ναι χρειάζεται περισσότερος κόσμος είναι απλό, δεν γίνεται διαφορετικά και σας λέω είναι σημαντικό το κομμάτι της ψυχολογικής υποστήριξης θεωρώ και για τα παιδιά αλλά και για τους αναδόχους με κάποιο τρόπο πρέπει να υπάρχει...Ότι υπάρχει υποστελέχωση είναι ένα μεγάλο θέμα ως προς το να ευδοκιμήσει η αναδοχή ή όχι θεωρώ».

Ε4: «...είστε λίγοι, ελάχιστοι με περιορισμένο χρόνο. Δεν μπορεί να αλλάζει το παιδί κάθε χρόνο και να πρέπει να τα ξανά λέει όλα από την αρχή..».

Η στελέχωση των υπηρεσιών αποτελεί μία καθοριστική συνιστώσα για την καλύτερη λειτουργία του θεσμού κάτι που υποστηρίζουν και οι επαγγελματίες όπως θα ειπωθεί στις κάτωθι συνεντεύξεις.

5.2. Τα ερευνητικά δεδομένα μέσα από τον λόγο των επαγγελματιών

Σύμφωνα με την ανάλυση δεδομένων όσον αφορά τους επαγγελματίες στους φορείς αναδοχής, προέκυψαν έξι θεματικές ενότητες από την διεξαγωγή των συνεντεύξεων με τις υποθεματικές τους ενότητες.

Συγκεκριμένα, η πρώτη θεματική ενότητα αφορά τις εμπειρίες των επαγγελματιών στην συνθήκη της αναδοχής με πέντε υποθεματικές ενότητες που αφορούν τις ειδικότητες που εμπλέκονται και το καθηκοντολόγιο τους, τις σκέψεις των επαγγελματιών σχετικά με την εμπειρία τους. Τη σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας, την προετοιμασία των αναδόχων και τη συνεργασία με τους γονείς κατά τη διάρκεια της αναδοχής.

Η δεύτερη θεματική ενότητα περιλαμβάνει τις εμπειρίες των επαγγελματιών σχετικά με αναδοχές που είχαν θετική εξέλιξη με τρεις υποθεματικές ενότητες. Οι οποίες αφορούν την πλαισίωση της οικογένειας από επαγγελματίες, τις προσδοκίες των γονέων και την αναγνώριση των πραγματικών αναγκών των παιδιών και τρίτον τα χαρακτηριστικά των γονέων που ενισχύουν την επαφή με τα παιδιά.

Η τρίτη θεματική ενότητα εστιάζει στις αναδοχές που διακόπηκαν και περιλαμβάνει πέντε υποθεματικές ενότητες. Την ελλιπή πλαισίωση από επαγγελματίες, τη μη διαθεσιμότητα των ανάδοχων να επενδύσουν στη σύνδεση, τη δυσκολία διαχείρισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το παιδί, τις προσδοκίες των ανάδοχων γονέων και την αναδοχή ως επιλογή με απώτερο στόχο την τεκνοθεσία.

Στην τέταρτη θεματική ενότητα υπογραμμίζονται οι παράμετροι που ενισχύουν την εξέλιξη της αναδοχής και απαρτίζεται από πέντε υποθεματικές ενότητες. Την ικανότητα μετατόπισης και δημιουργίας ενός ζωτικού χώρου για ένα νέο μέλος, τις προσδοκίες που θέτουν σχετικά με την μαθησιακή επίδοση και την συμπεριφορά των παιδιών. Την ψυχική ανθεκτικότητα, την ενσυναίσθηση και την αποδοχή, την αναγνώριση της προσωρινότητας της αναδοχής και τη διάθεση για συνεργασία και για αναζήτηση βοήθειας.

Στην πέμπτη θεματική ενότητα τίθενται οι προτάσεις για την βελτίωση της αναδοχής με πέντε υποθεματικές ενότητες. Να γίνονται ομαδικές και ατομικές συνεδρίες υποστήριξης αναδόχων γονέων, να προβλέπεται η απευθείας τοποθέτηση των παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια, να υπάρχει επαρκής στελέχωση υπηρεσιών και σταθερότητα στα άτομα που εργάζονται στον χώρο, κατάλληλη κατάρτιση των επαγγελματιών και πρωτόκολλα αξιολόγησης και υποστήριξης αναδόχων.

Τέλος, αναφέρεται η έκτη θεματική ενότητα που αφορά τις προτάσεις για την ενίσχυση της αναδοχής σε θεσμικό επίπεδο με τέσσερις υποθεματικές ενότητες. Τις άμεσες διαδικασίες για την σύνδεση των παιδιών με ανάδοχους γονείς, τη γνωριμία των πολιτών με την συνθήκη της αναδοχής, την αύξηση της οικονομικής ενίσχυσης και την διάνθηση των υπόλοιπων μορφών αναδοχής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2	
ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	ΥΠΟΘΕΜΑΤΙΚΕΣ
A. Οι εμπειρίες των επαγγελματιών στην συνθήκη της αναδοχής.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ειδικότητες που εμπλέκονται και το καθηκοντολόγιο τους. 2. Σκέψεις των επαγγελματιών σχετικά με την εμπειρία τους στην αναδοχή 3. Η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας στην παιδική προστασία. 4. Η προετοιμασία των αναδόχων όσον αφορά την διαδικασία της αναδοχής. 5. Η συνεργασία της οικογένειας με τους επαγγελματίες κατά την διάρκεια της αναδοχής.

<p>B. Διηγήσεις των επαγγελματιών σχετικά με αναδοχές που είχαν θετική εξέλιξη.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η πλαισίωση της οικογένειας από επαγγελματίες. 2. Οι προσδοκίες των γονέων και η αναγνώριση των πραγματικών αναγκών των παιδιών. 3. Τα χαρακτηριστικά των γονέων που ενισχύουν την επαφή με τα παιδιά.
<p>Γ. Διηγήσεις των επαγγελματιών για τις αναδοχές που διακόπηκαν.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η απουσία πλαισίωσης από επαγγελματίες. 2. Η μη διαθεσιμότητα των αναδόχων να επενδύσουν στη σύνδεση. 3. Η δυσκολία διαχείρισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το παιδί. 4. Οι προσδοκίες των αναδόχων γονέων. 5. Η αναδοχή ως επιλογή με απώτερο στόχο την τεκνοθεσία.
<p>Δ. Οι παράμετροι που ενισχύουν την εξέλιξη της αναδοχής.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η ικανότητα μετατόπισης και δημιουργίας ενός ζωτικού χώρου για ένα νέο μέλος. 2. Οι προσδοκίες που θέτουν σχετικά με την μαθησιακή τους επίδοση και την συμπεριφορά τους. 3. Ψυχική ανθεκτικότητα, ενσυναίσθηση και αποδοχή. 4. Αναγνώριση της προσωρινότητας της αναδοχής. 5. Η διάθεση για συνεργασία και για αναζήτηση βοήθειας.

<p>Ε. Προτάσεις σχετικά με την βελτίωση της αναδοχής.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ομαδικές και ατομικές συνεδρίες υποστήριξης ανάδοχων γονέων. 2. Απευθείας τοποθέτηση των παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια. 3. Επαρκής στελέχωση υπηρεσιών και σταθερότητα στα άτομα που εργάζονται στον χώρο. 4. Κατάλληλη κατάρτιση επαγγελματιών. 5. Πρωτόκολλα αξιολόγησης και υποστήριξης αναδόχων.
<p>Ζ. Προτάσεις για την ενίσχυση της αναδοχής σε θεσμικό επίπεδο.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Άμεσες διαδικασίες για την σύνδεση των παιδιών με ανάδοχους γονείς 2. Γνωριμία των πολιτών με την συνθήκη της αναδοχής. 3. Αύξηση της οικονομικής ενίσχυσης. 4. Διάνθηση των υπόλοιπων μορφών αναδοχής.

Α. Οι εμπειρίες των επαγγελματιών στην συνθήκη της αναδοχής

1. Ειδικότητες που εμπλέκονται και το καθηκοντολόγιο τους

Σε αυτή την ενότητα οι ερωτώμενοι αναφέρονται στα καθήκοντά τους στον φορέα που απασχολούνται.

Ο Ε1 απασχολείται κυρίως με την αξιολόγηση γονέων: «..Όχι τόσο, παλιά έβλεπα, όχι τόσο περισσότερο με την αναδοχή και την τεκνοθεσία, κυρίως με την αξιολόγηση».

Οι υπόλοιποι Ψυχολόγοι και Κοινωνικοί Λειτουργοί φαίνεται να έχουν ένα μεγάλο εύρος αρμοδιοτήτων μέσα στον φορέα. Αυτές είναι η αξιολόγηση των αναδόχων και βιολογικών γονέων, η υποστήριξη των παιδιών και όλα τα γραφειοκρατικά ζητήματα που τα αφορούν, η πλαισίωση των παιδιών στο ίδρυμα αλλά και η εποπτεία των αναδόχων οικογενειών και η εκπαιδευσή τους:

E2: «..Είμαι υπεύθυνη παιδικής προστασίας και κακοποίησης των παιδιών στον χώρο. Επίσης, ασχολούμαι με το κομμάτι της φιλοξενίας των παιδιών, με την υποδοχή των παιδιών όταν γίνεται η εισαγωγή τους. Την τακτοποίηση τους στις ομάδες, στα σχολεία, τις αξιολογήσεις για τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., συνεργασία με την φυσική οικογένεια, αν χρειάζονται θεραπευτικά προγράμματα, με τον εθελοντισμό. Σε σχέση με την αναδοχή και την υιοθεσία ασχολούμαι με την αξιολόγηση θετών και αναδόχων οικογενειών. Συμμετέχω, ουσιαστικά, είμαι στην εκπαίδευση που εκπαιδεύω θετούς και αναδόχους γονείς και στη συνέχεια χειρίζομαι το ηλεκτρονικό σύστημα *anynet* που έχει να κάνει με τις συνδέσεις των παιδιών σε αναδοχή και υιοθεσία».

E3: «..Έχω αναλάβει και τις περιπτώσεις της βιολογικής οικογένειας από όταν ένα παιδί έρχεται δηλαδή μέσα στην δομή, της διερεύνησης της βιολογικής οικογένειας και είτε κάποιες περιπτώσεις έχουν προχωρήσει προς αναδοχή είτε έχουν επιστρέψει στην βιολογική οικογένεια ή έχουν πάει προς υιοθεσία».

E4: « Τα καθηκόντά μου αφορούν στην αξιολόγηση αναδόχων και θετών γονέων και στην εκπαίδευση τους. Στη σύνδεση τους και παροχή υποστήριξης κατόπιν των συνδέσεων. Στην ψυχολογική υποστήριξη των παιδιών. Στην εκπαίδευση του προσωπικού, στην εκπαίδευση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών και στην εποπτεία τους».

E5: « Το πρώτο είναι ότι κάνω συναντήσεις με παιδιά με στόχο να τα προετοιμάσω να κάνουνε την μετάβαση από το ίδρυμα σε μία καινούργια οικογένεια... Η δεύτερη δουλειά που κάνω είναι ότι τα παιδάκια με τα οποία έχω δημιουργήσει σχέση εδώ και τα έχω προετοιμάσει, εφόσον πάνε σε μία καινούργια οικογένεια ανάδοχη ή θετή κάνω *follow up*... Η άλλη δουλειά που κάνω είναι

αξιολογώ ζευγάρια είτε ανάδοχα είτε θετά και η άλλη δουλειά που κάνω είναι κάνω *follow up* αν κάποιο παιδάκι προχωρήσει και εγώ δεν το έχω δει και μπορεί να ξέρω το ζευγάρι κ.λ.π. Κάνουμε το *follow up* με μία συνάδελφο ψυχολόγο που βλέπουμε το ζευγάρι όμως όχι το παιδί». Ε6: «... Ασχολούμαι στην ουσία αυτό που κάνω είναι με την αξιολόγηση υποψήφιων θετών και αναδόχων και ασχολούμαι και με την εποπτεία της αναδοχής και της υιοθεσίας μέχρι να ολοκληρωθεί στην ουσία θεωρείται και αναδοχή μέχρι να βγει η απόφαση της τεκνοθεσίας».

Σύμφωνα με τις αναφορές των επαγγελματιών γίνεται αντιληπτό πως οι κοινωνικοί λειτουργοί κατέχουν έναν πολυδιάστατο ρόλο στην αναδοχή με επιβαρυνμένο καθηκοντολόγιο.

2. Σκέψεις των επαγγελματιών για την εμπειρία τους στην αναδοχή

Σε αυτή τη θεματική αναφέρονται κάποιες σκέψεις των ερωτώμενων σχετικά με την εμπειρία τους στην αναδοχή.

Ο Ε1 αναφέρει τους εμπλεκόμενους, γονείς και παιδιά ως ναυαγούς παραθέτοντας μία μεταφορά για να χαρακτηρίσει τις δυσκολίες και των δύο πλευρών: «Ο πληθυσμός των παιδιών είναι η Μέκκα της έρευνας και της μελέτης του ψυχικού τραύματος... Έχουμε λοιπόν ναυάγια, ναυαγούς που έρχονται να συναντήσουν κάποιους άλλους ναυαγούς»..

Η Ε2 κάνει λόγο για μία σχετικά καλή εμπειρία από το 2017 που ξεκίνησε να ασχολείται με την αναδοχή: «Λοιπόν η εμπειρία μου είναι καλή σε γενικές γραμμές με την αναδοχή και την υιοθεσία και περισσότερο με την αναδοχή. Είχε ξεκινήσει όταν ήρθα εδώ εγώ το 2017 είχε ξεκινήσει και δούλευε περισσότερο την αναδοχή παρά την υιοθεσία γιατί ήταν μεγάλα σε ηλικία τα παιδιά...».

Η Ε3 ασχολείται 6 χρόνια με την αναδοχή και τις παραμέτρους της: «Εργάζομαι τα τελευταία 6 χρόνια στην αναδοχή, έχω περάσει από το κομμάτι της αξιολόγησης των αναδόχων υποψηφίων γονέων, την σύνδεση και προσαρμογή με τα παιδιά, στις συνδέσεις και την παρακολούθηση των

παιδιών που πηγαίνουν στην αναδοχή. Το οποίο περιλαμβάνει φυσικά και τις συναντήσεις με την βιολογική οικογένεια, όλο το κομμάτι της αναδοχής».

Η Ε4 ισχυρίζεται πως η αναδοχή αφορά μία συνθήκη με αρκετές δυσκολίες που χρειάζεται υποστήριξη: *« Τώρα η εμπειρία είναι, έχει πολλές διαφοροποιήσεις δηλαδή υπάρχουν πολύ ωραίες ιστορίες πολύ ωραίες; Πολύ δύσκολες και αυτό καταλαβαίνει κανείς με την αναδοχή ότι είναι δύσκολα τα πράγματα. Δεν έχω δει αναδοχές που να ρέουν πολύ εύκολα δηλαδή πάντα υπάρχει μία περίοδος πολύ δύσκολη που καλείσαι να προσφέρεις λύσεις, να βρεις διεξόδους με τους ανθρώπους, να βοηθήσεις το παιδί να βοηθήσεις την οικογένεια έτσι να περάσουν από αυτή την περίοδο και να βγουν από την άλλη πλευρά».*

Ο Ε5 αναφέρεται στην προηγούμενη ενασχόληση του στο ίδρυμα που αφορούσε την θέση του παιδαγωγού που του προσέφερε πολλές πληροφορίες για αυτά τα παιδιά πριν ασχοληθεί ως ψυχολόγος με την αναδοχή: *«.. πριν ξεκινήσω αυτό, ήμουν παιδαγωγός στο (αναφορά στον φορέα) που σημαίνει ότι ήμουν στην πρώτη γραμμή... Πέρα από την πλευρά του ψυχολόγου που έρχεται να μπει να προετοιμάσει, κάνει, τα έχω βιώσει και από έναν άλλο ρόλο του παιδαγωγού πολύ πιο καθημερινό και πολύ πιο μέσα, στην ζωή τους, στις δυσκολίες τους, στο άγχος τους κ.λ.π.».*

Η Ε6 αναφέρεται στην διαδικασία της αναδοχής, όπου όταν ένα παιδί δεν έχει πιθανότητες να επιστρέψει στην βιολογική οικογένεια γίνονται οι ενέργειες είτε για αναδοχή είτε για τεκνοθεσία: *« Από την στιγμή που μπαίνει ένα παιδί μέσα στην μονάδα κάποιος Κ.Α. το χρεώνεται σε εισαγωγικά αναλαμβάνει την περιπτωσή του. Οπότε ασχολείται και με την βιολογική οικογένεια να δει αν μπορεί η βιολογική οικογένεια να υποστηριχθεί με κάποιο τρόπο. Αν δούμε ότι αυτή η οικογένεια δεν μπορεί να πάει προχωράμε σε αφαίρεση, συστήνουμε στον εισαγγελέα ανηλίκων να κάνει αφαίρεση γονικής...Αν όμως δούμε ότι είναι μία οικογένεια που χρειάζεται χρόνο, χρειάζεται κάποια παραπάνω στήριξη τότε το παιδί αναγκαστικά στους 3 μήνες*

που μας υποχρεώνει ο νόμος να φτιάξουμε το ατομικό σχέδιο οικογενειακής του αποκατάστασης το βάζουμε σε ανάδοχη οικογένεια μέχρι να δούμε τι θα γίνει με την βιολογική».

Όλοι οι ερωτώμενοι έχουν μία πολυετή εμπειρία στον τομέα της αναδοχής, κάτι που θεωρείται πολύ σημαντικό για την διαχείριση των περιπτώσεων.

3. Η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας στην παιδική προστασία

Οι ερωτώμενοι αναφέρονται στην επιτακτική ανάγκη της διεπιστημονικότητας για την ανταλλαγή απόψεων και για τον καταμερισμό του φόρτου εργασίας ανάλογα με τις ανάγκες για υποστήριξη. Παρόλα αυτά, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος το επωμίζεται ο κοινωνικός λειτουργός, ενώ ο ψυχολόγος δρα επικουρικά όταν υπάρχει ανάγκη.

E1: *«Ξέρεις ότι αυτή η δουλειά τουλάχιστον έτσι όπως είναι χτισμένη στην Ελλάδα βασίζεται πρωτίστως στους Κ.Α. άρα η κοινωνική υπηρεσία όπου και να την συνάντησα με έχει βοηθήσει πάρα πολύ διότι είναι εξαιρετικά καλή και έμπειρη στο διαδικαστικό, όλο αυτό να χειριστούν όλο το μηχανισμό δηλαδή...»*

E2: *«...η διεπιστημονική συνεργασία βοηθάει από την άποψη πως υπάρχουν πολλές ειδικότητες που θα μπορούσαν έτσι να πουν την αποψή τους σε σχέση με τις ανάγκες που έχει ένα παιδί.»*

E3: *« Ναι, νομίζω ότι είναι το πιο σημαντικό, θεωρώ ότι ένας κοινωνικός λειτουργός χρειάζεται να ανήκει σε μία ομάδα διεπιστημονική... βοηθάει να έχεις και την γνώμη των συναδέλφων, να μην το έχεις όλο μόνος σου και σαν βάρος δηλαδή και σαν φόρτος εργασίας αλλά και σαν πλαισίωση της περίπτωσης».*

E4: *«...εμείς θα θέλαμε ιδανικά και αυτό λέμε και στα πρωτοκολλά μας ότι ένας Κ.Α. ένας Ψ. για να μπορούν να υποστηρίζουνε την αναδοχή...Δεν συμβαίνει όμως αυτό συνήθως είναι ένας Κ.Α. και όταν τα πράγματα είναι λίγο σκούρα κινητοποιεί και τον Ψ. να εμπλακεί είτε ξέρει από πριν την οικογένεια είτε όχι...».*

E5: « Γίνονται συναντήσεις επί τούτου έτσι ώστε να ακούσει τι συμβαίνει σε αυτή την αναδοχή, τι προβληματίζει τους επαγγελματίες που έχουν άμεση επαφή με τη συγκεκριμένη περίπτωση και να πούνε μία γνώμη, να πούνε το πως το βλέπουνε... Είναι κάτι δύσκολο και σκληρό και χρειάζεται κατά την γνώμη μου να υπάρχει μία ομαδική δουλειά από πίσω που το στηρίζει και όχι κάτι που αποφασίζουν ένας ή δύο άνθρωποι μεταξύ τους».

E6: «Η διεπιστημονικότητα νομίζω πάντα βοηθάει, γενικότερα αυτά τα πλαίσια είναι πλαίσια που είναι πολύ δύσκολα σε συνθήκες εργασίας.... Δεν θα μπορούσε νόμιζω να λειτουργήσει αλλιώς είναι σημαντικό να βρίσκονται οι επιστήμονες μεταξύ τους να συζητάνε για την κάθε περίπτωση...».

4. Η προετοιμασία των αναδόχων όσον αφορά την διαδικασία της αναδοχής

Σύμφωνα με τους επαγγελματίες η προετοιμασία των γονέων βασίζεται σε μία εκπαίδευση 30 ωρών που γίνεται κατόπιν της θετικής αξιολόγησης. Έπειτα, γίνεται μία προετοιμασία τόσο των παιδιών όσο και των αναδόχων γονέων όχι όμως σε συστηματοποιημένη βάση.

E1: « Κοίταξε εξ όσων γνωρίζω, δεν συμμετέχω, ξέρω ότι υπάρχουν κάποια σεμινάρια το έχεις ακούσει αυτό που γίνεται η προετοιμασία τους... Η επιτυχία τέτοιων προγραμμάτων ξέρεις ποια θα ήταν; Όταν ένα ποσοστό από αυτό μόνοι τους θα καταλάβαιναν ότι δεν θα μπορέσουν εύκολα να το υποστηρίξουν και θα αποσύρονταν αυτό θα ήταν επιτυχία του κατ'εμέ».

E2: «Η εκπαίδευση γίνεται όταν αξιολογηθεί θετικά μπαίνει σε μία εκπαίδευση πέντε ενοτήτων που ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί αναλύουν την ενότητα, την κάθε ενότητα όχι μόνο σε θεωρητικό επίπεδο αλλά και με παραδείγματα με διάφορες ασκήσεις, με ανθρώπους οι οποίοι έρχονται και μιλάνε για την εμπειρία τους σαν ανάδοχοι και σαν θετοί...Σε ατομικά ραντεβού γίνεται στα πλαίσια της αξιολόγησης».

E3: «Πριν την εγγραφή στο εθνικό μητρώο υπάρχει η εκπαίδευση που είναι υποχρεωτική. Εκεί γίνεται η ενημέρωση τους σε γενικό επίπεδο..Όταν προκύψει μία σύνδεση με ένα ζευγάρι ο Κ.Α. που είναι υπεύθυνος για το ζευγάρι ουσιαστικά τους ακολουθεί στην διαδικασία...Συμμετέχουμε στην προσαρμογή όπου είναι εφικτό συμβουλευτικά δηλαδή να τους προετοιμάσουμε για να έρθει το παιδί στο σπίτι».

E4: «...Από την στιγμή που θα πούνε ότι θα συνεχίσουν μπορούν να έρθουν να γίνει δια ζώσης συνάντηση με τον Κ.Α./την Κ.Α. που είναι υπεύθυνη για το παιδί. Να δοθούν ακόμα περισσότερες πληροφορίες έτσι ίσως να δει το παιδί από μακριά ή σε μία φωτογραφία... Αμέσως μετά την αξιολόγηση, 30 ώρες εκπαιδεύσεις για να πιστοποιηθούν για να ολοκληρωθεί ας πούμε η διαδικασία της έγκρισης πρέπει να ολοκληρώσει και αυτή την εκπαίδευση».

E5: «Κυρίως είναι μία εκπαίδευση, εμάς συνήθως και το κομμάτι της αξιολόγησης, εφόσον προχωρώντας την αξιολόγηση κάπως κρίνουμε ότι ο άνθρωπος ή το ζευγάρι που έχουμε απεναντί μας φαίνεται να έχουνε έτσι δυνατότητες βάζουμε λίγο και ένα κομματάκι προετοιμασίας. Του τι δυσκολίες θα αντιμετωπίσουνε ούτως ή άλλως πρέπει να το κάνουμε αυτό για να δούμε όσο μπορούνε να φανταστούνε και να μας πούνε ό,τι φαντάζονται σε κάποια σενάρια που τους δίνουμε κλπ κλπ.».

E6: «Προετοιμάζουμε το παιδί και τους αναδόχους γίνεται η πρώτη συνάντηση, πάμε σιγά σιγά από τον χώρο τους για να αισθάνονται και τα παιδιά πιο οικεία και σιγά σιγά βγαίνουμε εκτός του χώρου τους. Τώρα διάφορα πράγματα κάνουμε και αναλόγως την περίπτωση και το κρίνουμε και ενδιάμεσα δηλαδή τι παραπάνω χρειάζεται. Σίγουρα μετά το τέλος των συναντήσεων κάνουμε κάποιες συναντήσεις. Εγώ με την ψυχολόγο και το ζευγάρι και τα συζητάμε λίγο πάλι..».

5. Η συνεργασία της οικογένειας με τους επαγγελματίες κατά την διάρκεια της αναδοχής

Η πλαισίωση των αναδόχων οικογενειών σύμφωνα με τους ερωτώμενους αφορά κατά βάση τους Κ.Λ. οι οποίοι λαμβάνοντας υπόψη τη νομοθεσία θα πρέπει να επισκέπτονται τις οικογένειες μία φορά το μήνα. Λόγω φόρτου εργασίας και υποστελέχωσης, συχνά δεν είναι εφικτό με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επαρκής υποστήριξη των οικογενειών:

E2: « Περιλαμβάνει ουσιαστικά μία επίβλεψη μία φορά τον μήνα. Ωστόσο όμως όταν είναι ένα παιδί το οποίο έχει έρθει σε μία οικογένεια και ακόμη δεν έχει ουσιαστικά ενσωματωθεί στο περιβάλλον εκεί υπάρχουν θέματα οπότε έχουμε πολύ συχνές τηλεφωνικές επικοινωνίες με το ζευγάρι.. Κάποιες φορές μεσολάβηση σε σχολεία για να μπορείς λιγάκι να προετοιμάσεις τους καθηγητές και τον διευθυντή για το τι συμβαίνει σε αυτό το παιδί.. Ναι, επίσκεψη στον χώρο τους, αν αυτό δεν γίνεται όπως είχα μία συνάντηση τώρα, το κάνω διαδικτυακά αλλά συνήθως τα παιδιά αυτά τα γνωρίζεις και μπορείς να κάνεις διαδικτυακά».

E3: « Ουσιαστικά ο νόμος λέει μία φορά τον μήνα πρέπει να είμαστε στους αναδόχους, να γίνεται ως πούμε κατοίκον επίσκεψη να υπάρχει ενημέρωση τι γίνεται με το παιδί.. Το τυπικό της επίσκεψης προσπαθούμε να το τηρούμε δεν είναι πάντα εύκολο γιατί δεν έχουμε προσωπικό. Το μία φορά τον μήνα δηλαδή μπορεί να μην είναι επίσκεψη στο σπίτι, μπορεί να μιλήσουμε στο τηλέφωνο μαζί τους ή να πάμε στο σχολείο».

E6: « Λοιπόν είναι υποχρέωση μία φορά το μήνα, σίγουρα διευκολύνσεις ο,τι χρειαστεί για το παιδί. Κατά τη διάρκεια που πηγαίνουμε στο σπίτι κάνουμε συνάντηση και με το παιδί ξεχωριστά, όχι μόνο με τους αναδόχους. Συμβουλευτική με τους αναδόχους είτε στο σπίτι, είτε να έρθουν εκείνοι στο πλαίσιο, είτε διαδικτυακά είτε όπως μπορούμε, ε συμβουλευτική με τους ψυχολόγους όποτε υπάρχουν ψυχολόγοι στο φορέα και είναι διαθέσιμοι εννοείται». Όπως αναφέρεται από

τους κοινωνικούς λειτουργούς η μηνιαία επορεία των οικογενειών δεν είναι πάντα εφικτή γεγονός που επιβεβαιώνει τα λεγόμενα των ανάδοχων γονέων για την ελλιπή επίβλεψη τους.

Αναφορικά με τους ψυχολόγους παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες:

E1: « Μέχρι τώρα, σε ένα παλαιότερο σύστημα που υπήρχε για τις αναδοχές είμασταν εμείς οι ίδιοι δηλαδή που κάναμε το follow up. Τώρα αυτό γίνεται απρόσωπο και ανώνυμο δηλαδή έχεις κάνει εσύ αίτημα κάποια στιγμή συνδέεσαι με ένα παιδί αλλά σε χάνουμε δεν, το παιδί δεν το παίρνεις από μας μπορεί να το πάρεις από την Β. Ελλάδα, είναι πολύ αστάθμητα, αυτό έχει χαθεί».

E5: «Αν έχω δει το παιδί είναι με το παιδί, αν δεν έχω δει το παιδί και το κουβεντιάσουμε εδώ αναλαμβάνω τους γονείς, με έναν από τους δύο. Αλλιώς συνήθως όταν θα αναλάβω εγώ ένα παιδάκι το οποίο έβλεπα, θα φροντίσουν οι συναδελφοί μου της υπηρεσίας αναδοχής οι ψυχολόγοι να αναλάβουν τους γονείς έτσι ώστε να έχουμε συνεργασία και να έχουμε καλύτερη πλαισίωση της κατάστασης και της αναδοχής».

Σύμφωνα με την E4 η παρέμβαση συχνά συμβαίνει όταν ήδη έχει εμφανιστεί το πρόβλημα:

E4: « Συμβουλευτική ξεκινάει εντατικά όταν τα πράγματα δεν πάνε τόσο καλά που ή μπορεί να είναι και από νωρίς, μπορεί να είναι από το στάδιο της πρώτης προσαρμογής που υπάρχουν πάρα πολλές δυσκολίες». Σύμφωνα με τα λεγόμενα της E4 απουσιάζει η συμβουλευτική πριν εμφανιστούν τα προβλήματα. Η πρώιμη συμβουλευτική υποστήριξη πιθανόν να επιδρούσε θετικά στην πορεία της αναδοχής

B. Διηγήσεις των επαγγελματιών σχετικά με αναδοχές που είχαν θετική εξέλιξη

1. Η πλαισίωση της οικογένειας από επαγγελματίες

Οι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι οι λόγοι που κάποιες αναδοχές συνεχίστηκαν επιτυχώς ήταν κυρίως η υποστήριξη των αναδόχων από επαγγελματίες όταν αυτό συστηνόταν από τους ειδικούς, η ανοιχτή επικοινωνία και η ανοχή στην ματαίωση εκ μέρους των γονέων αλλά και η ύπαρξη ενός ευρύτερου υποστηρικτικού πλαισίου που μπορούν να αποταθούν.

E1: *« Έχω την περίπτωση μιας μονογονεϊκής γυναίκας που πήρε με απόλυτη επιτυχία σε αναδοχή ένα αγόρι στην αρχόμενη εφηβεία του, μετά από τριετή σύνδεση μαζί του ως εθελόντρια. Από την πολύ αρχή της αναδοχής του παιδιού αναζήτησε άντρα ψυχοθεραπευτή για το παιδί, θεωρώντας ότι μόνη της δεν θα τα έβγαζε πέρα. Εγκατέστησε κατ'αυτόν τον τρόπο ενστικτωδώς την οιδιπόδεια αρχιτεκτονική στη σχέση της με το αγόρι, μολονότι επί του πραγματικού δεν συντροφεύεται».*

E2: *« Τον Β. που ήταν πολύ δύσκολο παιδί, έμεινε 3 χρόνια σε αναδοχή και τώρα κατέληξε επίσης σε υιοθεσία, έχουμε πάρα πολλές περιπτώσεις καλών αναδοχών... Ότι οι άνθρωποι ήταν συνεργάσιμοι, δέχονταν τις κατευθύνσεις που τους έλεγες να ακολουθήσουν. Δηλαδή όταν για τους γονείς του Τ. τους είπα πως θα πρέπει οπωσδήποτε να βρουν ένα ψυχολόγο και να ξεκινήσει ψυχοθεραπεία γιατί έχει πολύ βαθιά τραύματα από τις εμπειρίες που έχει. Αυτή το ακολούθησε και μάλιστα σήμερα με πήρε τηλέφωνο η μαμά του Τ. γιατί είπε ο ψυχολόγος ότι πάει καλά για να με ευχαριστήσει».*

E3: *« Έχουμε αρκετές περιπτώσεις που έχουν πάει καλά που έχει διατηρηθεί η σχέση και το παιδί αναπτύσσεται καλά... Το παιδί είναι κοριτσάκι 10 χρονών και η ανάδοχος είναι μονογονέας, είναι στην αναδοχή περίπου 3 χρόνια τώρα.... Επίσης, πολύ σημαντικό είναι ότι η ανάδοχη είναι*

ανοιχτή, ακούει και ζητάει βοήθεια όταν την χρειάζεται, εκφράζει τους προβληματισμούς της και συζητά ότι την απασχολεί».

E5: «...Αν κάτι έχω δει κάπως από την εμπειρία μου ότι μπορεί να αλλάξει την κατάσταση είναι ότι όταν το παιδί τη δυσκολία που θα βιώσει, γιατί θα βιώσει δυσκολία, την βγάλει με τρόπο βίαιο και απορριπτικό εκεί το πράγμα ζορίζει πολύ για τους ανάδοχους γονείς. Αν το βγάξει με ένα τρόπο διαφορετικό δεν ξέρω είναι πιο εσωστρεφές παιδάκι, ακούει κλπ κλπ και πάει για πιο μετά όλη η δυσκολία εφηβείας και όλο αυτό το κομμάτι ε κάπως αυτό δεν ζορίζει τόσο τους αναδόχους οπότε τα πράγματα είναι πιο ήρεμα.. Χρειαζόμαστε ένα ζευγάρι, που να αντέχει να ακούσει ότι δεν τα κάνει πολύ καλά τα πράγματα, μάλλον να αντέξει να ρωτήσει και να πει δεν τα κάνω καλά πείτε μου τι χρειάζεται να κάνω γιατί είναι κάτι πολύ δύσκολο για έναν γονέα να το παραδεχτεί αυτό ότι δεν είναι καλός γονιός με λίγα λόγια και για ποιους λόγους δεν είμαι καλός γονιός».

E6: « Αρκετές, αρκετές έχω σαν παράδειγμα να σας πω δηλαδή που έχουν πάει καλά όχι από την πρώτη στιγμή και όχι ότι όλα ήτανε ρόδινα χρειάστηκε πάρα πολύ στήριξη για να καταφέρει να πάνε καλά τα πράγματα.. . Ωστόσο γενικώς νομίζω ότι όσοι είχαν στήριξη, εγώ αυτό το έχω δει, και ήταν πλαισιωμένοι από όλη την ομάδα γενικώς πάνε καλά ακόμη και σε δύσκολες καταστάσεις που δεν είναι βοηθητικές».

2. Οι προσδοκίες των γονέων και η αναγνώριση των πραγματικών αναγκών των παιδιών

Σύμφωνα με την E2 οι χαμηλές προσδοκίες για την συνολική εικόνα του παιδιού έχουν μεγαλύτερη συσχέτιση με τις επιτυχημένες αναδοχές: «...Ας πούμε οι περισσότεροι ανάδοχοι δίνουν σημασία πως θα πάει στο σχολείο ενώ δεν έχει φτιάξει τον εσωτερικό του κόσμο ας πούμε και την ηρεμία του το παιδί ε πως θα πάει στο σχολείο δεν θα πάει καλά λογικό είναι..Λοιπόν

όταν βλέπουμε ότι όσοι ανάδοχοι έχουν πάρα πολλές προσδοκίες δεν πάνε καθόλου καλά, όσο λιγότερες προσδοκίες έχουν οι ανάδοχοι τόσο καλύτερα θα πάνε».

Η Ε3 ισχυρίζεται ότι η συγκεκριμένη γονέας, της οποίας η αναδοχή συνεχίζεται, λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες του παιδιού και διατηρεί μία καλή σχέση με τη βιολογική οικογένεια: *«Δεν έχει ανταγωνισμό με την βιολογική μητέρα και αυτό διευκολύνει πολύ τις σχέσεις μεταξύ τους. Αντίστοιχα και η βιολογική οικογένεια έχει αποδεχτεί την κατάσταση και δεν φέρει πλέον αντιστάσεις στην προσαρμογή της μικρής».*

Η Ε4 αναφέρεται στην αποδοχή που επέδειξε η ανάδοχη στην καταγωγή του παιδιού και στον εναγκαλισμό αυτής της διαφορετικότητας, γεγονός που είχε θετική επίδραση στη μεταξύ τους σύνδεση: *«...Αγκάλιασε τελικά και η συγκεκριμένη γονέας την ιδιαιτερότητα του παιδιού. Μπόρεσε δηλαδή να την αποδεχτεί πλήρως και την καταγωγή της έτσι ρομά και το γιόρταζε χωρίς καμία, κανένα ενδοιασμό δηλαδή της βάζει τραγούδια, της λέει τι ωραία που είναι όλα αυτά, της τονίζει πάρα πολύ. Νομίζω και το παιδί το νιώθει καλά και είχε μία στάση πολύ ανοιχτή απεναντί της, αποδοχής, και εστίασε στα πολύ πραγματικά σημαντικά και ουσιαστικά και έχουνε καταφέρει και τα πάνε πολύ καλά. Αλλά θαύμασα και αυτή τη μητέρα δηλαδή ήταν φοβερή κίνηση γη και ουρανό πραγματικά για να βοηθήσει αυτό το κορίτσι».*

Ο Ε5 μιλά ομοίως για την ανθεκτικότητα των αναδόχων να αντέξουν και να αποδεχθούν τις αλλαγές που επιφέρει στη ζωή τους η συνύπαρξη με ένα νέο μέλος: *« ...Είναι να αντέξει να έρθει αντιμέτωπος με τα πιο σκοτεινά του συναισθήματα και τις πιο σκοτεινές πλευρές του οι οποίες θα έρθουν στην επιφάνεια μέσα από την σχέση του με το παιδί».*

3. Τα χαρακτηριστικά των γονέων που ενισχύουν την επαφή με τα παιδιά

Η Ε3 αναφέρεται στην κατανόηση της ανάδοχης όσον αφορά τη σημασία που είχε για το παιδί να διατηρήσει την επαφή με τη βιολογική οικογένεια: *«..Η ανάδοχη ήταν πάρα πολύ*

υποστηρικτική ως προς την επικοινωνία με την βιολογική οικογένεια κάτι που βοήθησε και την μικρή».

Ο Ε5 επισήμανε πως θεωρεί σημαντικά χαρακτηριστικά την ψυχική ανθεκτικότητα, την διαχείριση του άγχους, την ανοχή στην απόρριψη και την ποιότητα της σχέσης του ζευγαριού: *«Αυτό λοιπόν που θα βοηθήσει είναι αυτό που είπαμε πριν η ψυχική ανθεκτικότητα σε πολύ μεγάλο ποσοστό και όλα αυτά που ανέφερα κάπως στο κομμάτι της αξιολόγησης, η διαχείριση του άγχους, το πόσο δυνατό είναι το ζευγάρι μεταξύ τους, τι βάσεις έχει, πόσο αντέχουν την απόρριψη είναι αυτά τα κομμάτια».*

Στις τρεις προηγούμενες ενότητες επισημαίνονται τα χαρακτηριστικά εκείνα που μπορούν να οδηγήσουν στην δημιουργία μίας λειτουργικής σύνδεσης. Λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές των επαγγελματιών γίνεται σαφές ότι η εστίαση στις ανάγκες των παιδιών και η συνεχής προσωπική εργασία των αναδοχών στην αποδοχή, στην ψυχική ανθεκτικότητα, στην ανοχή στη ματαίωση και στις χαμηλότερες προσδοκίες ως προς τα παιδιά θεωρούνται ωφέλιμα στοιχεία για την θετική εξέλιξη της αναδοχής.

Γ. Διηγήσεις των επαγγελματιών για τις αναδοχές που διακόπηκαν

1. Η απουσία πλαισίωσης από επαγγελματίες

Ο Ε1 υποστηρίζει πως η απουσία συμβουλευτικής υποστήριξης και ειδικότερα από άτομο του αντίθετου φύλου από αυτό της αναδόχου, οδήγησε στην άρση της αναδοχής: *«Μια μονογονεϊκή ανάδοχος συνδέθηκε με ένα δωδεκάχρονο φιλοξενούμενο κορίτσι.. Ωστόσο, πολύ σύντομα και αφού το κορίτσι άρχισε να εγκαθίσταται στο σπίτι της, η ανάδοχος με κάποιο πρόσχημα περί υπερβολικού φόρτου εργασίας σταμάτησε να έρχεται στις συναντήσεις μας και χάθηκε κυριολεκτικά.... Ύστερα από μερικούς μήνες το κορίτσι είχε επιστρέψει, και βρισκόταν*

εκ νέου στο ίδρυμα....αυτά που μου έλεγε και η νεαρά μου μετέφερε, μεταξύ άλλων, πως δε μπορούσε να συνεχίζει να μένει με την ανάδοχη μαμά της επειδή αυτή δεν είχε άντρα.... Το συμβολικό, θα μπορούσε κάλλιστα να λειτουργήσει διαμέσου της συνέχειας των συναντήσεων της με τον ψυχολόγο, όπου, στη μεταβίβαση, θα ήταν σα να έκανε ένα παιδί μαζί του».

2. Η μη διαθεσιμότητα των αναδόχων να επενδύσουν στη σύνδεση

Η Ε2 αναφέρεται σε άλλη περίπτωση αναδοχής που διακόπηκε επειδή δεν υπήρχε ο απαιτούμενος διαθέσιμος χρόνος με το παιδί ώστε να δημιουργηθεί σύνδεση και αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες: *« Η δεύτερη ήταν πάλι με ένα ζευγάρι που εγώ δεν είχα αξιολογήσει που εν τω μεταξύ και αυτοί οι άνθρωποι ήταν ο ένας ο μπαμπάς ας πούμε ήταν ναυτικός.. Ειδικά όταν ένας άνθρωπος έχει και πολύ διευρυμένο ωράριο εργασίας και έρχεται αρκετά αργά το βράδυ, το παιδί δεν μπορεί να κάνει σύνδεση, θέλει χρόνο....Με το που έφυγε ο μπαμπάς για ταξίδι και η μαμά έμεινε μόνη και ερχόταν πολύ αργά μετά κατέρρευσε γιατί το παιδί άρχισε να βγάζει πάρα πολλά προβλήματα».*

3. Η δυσκολία διαχείρισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το παιδί

Η Ε2 ισχυρίζεται πως η ανάδοχη δεν έδωσε την απαιτούμενη προσοχή στις δυσκολίες που επισημάνθηκαν από την ίδια με αποτέλεσμα την γρήγορη κατάρρευση: *«..Εε της είχα πει τις δυσκολίες που έχει το παιδί εκείνη είπε πως θα τα καταφέρει, της ζανά είπα τις δυσκολίες που είχε το παιδί εκείνη όχι επέμενε πως θα τα καταφέρει. Κάποια στιγμή μετά από κάποιο χρονικό διάστημα άρχισε να βγάζει αυτά που λέγαμε πως υπάρχει περίπτωση να βγάλει το παιδί ήταν και κακοποιημένο σεξουαλικά που είναι από τις πιο σοβαρές κακοποιήσεις που μπορεί να έχει δεχτεί ένα παιδί και στη συνέχεια είπε πως δεν μπορώ πια να το μεγαλώσω αυτό το παιδί δεν αντέχω,, δεν τα καταφέρνω και το επέστρεψε».*

Η Ε3 αναφέρεται σε μία περίπτωση όπου η αναδοχή διήρκησε δύο χρόνια αλλά δεν κατάφερε η γονέας να διαχειριστεί τις δυσκολίες του παιδιού οι οποίες ήταν κυρίως συμπεριφορικές:

«Υπήρχε μία περίπτωση που ήταν ένα αγοράκι, έφυγε περίπου στα 6 από την δομή από εδώ, πήγε σε μονογονέα γυναίκα, το παιδάκι με αρκετές δυσκολίες αναπτυξιακά πίσω... Η ανάδοχος παρόλο που προσπάθησε πολύ να τον πλαισιώσει και με θεραπείες και με λογοθεραπείες, εργοθεραπείες, είχε πολύ μεγάλες δυσκολίες. Μας εξέφρασε την αδυναμία της να συνεχίσει μετά από δύο χρόνια. Δεν μπορούσε να τον οριοθετήσει, θεωρούσε ότι είχε πολύ μεγάλες δυσκολίες και δεν μπορούσε να τις διαχειριστεί εκείνη... Ουσιαστικά η ανάδοχος τερμάτισε την αναδοχή και τερμάτισε και την σχέση της με την σύντροφό της και η σύντροφος αυτή ήταν ένα πρόσωπο αναφοράς προς το παιδί γιατί μένανε μαζί. Το παιδί ήρθε στην δομή μας αλλά η σύντροφος ουσιαστικά αιτήθηκε την αναδοχή του».

Η Ε4 κάνει λόγο για την ίδια περίπτωση όπου το παιδί μπήκε σε αναδοχή με την πρώην σύντροφο της προηγούμενης αναδόχου και πάλι όμως οι συμπεριφορικές δυσκολίες και τα ψυχιατρικά ζητήματα επιδεινώθηκαν και οδήγησαν σε βίαιες αντιδράσεις του παιδιού με μεγάλο κίνδυνο άρσης και αυτής της αναδοχής: *«Είναι μία αναδοχή που την αισθάνομαι πάρα πολύ επισφαλή δηλαδή είναι πολλές οι δυσκολίες του παιδιού και δεν υπάρχει η πρόοδος στη σχέση και στην καθημερινότητα και την βλέπουμε την καθημερινότητα της οικογένειας να δυσκολεύει μήνα με τον μήνα. Δηλαδή από εκεί που ξεκίνησαν πιο μικρές οι δυσκολίες τώρα έχουν κλιμακωθεί και υπάρχει ζύλο υπάρχει βία από το παιδί προς την γονέα, στο σχολείο είναι πολύ δύσκολη η κατάσταση, το παιδί έχει αρχίσει δηλαδή και βγάζει και μάλλον ψυχιατρικές δυσκολίες.... Και βλέπεις έτσι την κατάσταση να δυσκολεύει τόσο πολύ που ενδεχομένως θα πρέπει κι ο φορέας να παρέμβει ίσως έστω και για μικρό διάστημα το παιδί έτσι να πλαισιωθεί».*

Η Ε6 αναφέρθηκε στην ανάληψη της φροντίδας τριών αδερφών με σημαντικά προβλήματα που γρήγορα έφερε τη δυσανασχέτηση στη διαχείριση της αναδοχής και οδήγησε στην σταδιακή επιστροφή των παιδιών: *«..Όταν οι άνθρωποι αυτοί πήγανε στο πλαίσιο για να*

ξεκινήσει η σύνδεση με τα δύο παιδιά και σε αυτό το πλαίσιο γνωρίσανε και το μεγαλύτερο παιδί αισθανθήκανε πάρα πολύ άσχημα τελοσπάντων ότι δεν γίνεται θα πρέπει να πάρουμε και τα τρία παιδιά και έτσι μπήκαν σε μία διαδικασία και πήραν και τα τρία παιδιά... Πάρα πολλές δυσκολίες με τα τρία παιδιά ε πολλές δυσκολίες ειδικά με έναν προέφηβο στην αρχή της εφηβείας... Τέλος πάντων σε αυτό το κομμάτι τελικά καταλήξαμε ότι το μεγάλο το παιδί έπρεπε να φύγει από την αναδοχή. Μας το ζήτησαν και ίδιοι δεν το καταλήξαμε εμείς, Επιστρέφει στο πλαίσιο στο οποίο φιλοξενούταν, πολύ δύσκολος αποχωρισμός από τα αδέρφια του, πολύ δύσκολο να το ανακοινώσουμε εμείς στο παιδιά ...».

4. Οι προσδοκίες των αναδόχων γονέων

Ο Ε5 αναφέρεται στη δυσκολία των αναδόχων να μειώσουν τις προσδοκίες τους οι οποίες τους δημιουργούσαν μία ψευδαίσθηση της ιδεατής σύνδεσης με το παιδί με αποτέλεσμα όταν δεν πραγματωνόταν να υπήρχε έντονη απογοήτευση και ματαιώση:

«..Δεν άντεξαν να έχουν ένα παιδί που τους λέει ότι δεν τους θέλει, δεν άντεξαν να έχουν ένα παιδί που τους έδειχνε ότι δεν τους θέλει το οποίο δεν ισχύει βέβαια σπάνιες είναι οι περιπτώσεις που όντως το παιδί δεν θέλει τους αναδόχους απλά το παιδί φοβάται. Είχανε φανταστεί κάτι εντελώς διαφορετικό και εκεί είναι που μπαίνει πάρα πολύ και το κομμάτι της αξιολόγησης γιατί έρχονται άνθρωποι οι οποίοι έχουν μία φαντασίωση όπου έχει ένα ροζ συννεφάκι.. Εγώ ήρθα εδώ για να καλύψω τις δικές μου συναισθηματικές ανάγκες, που σημαίνει ότι θέλω ένα παιδάκι που θα με κάνει αγκαλίτσα και θα μου λέει μαμάκα μου μπαμπάκα μου πόσο σε αγαπώ με έσωσες το οποίο δεν παίζει να συμβεί δηλαδή μετά από καιρό μπορεί να συμβεί».

Λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές των επαγγελματιών υπογραμμίζεται η σημασία της επένδυσης στην σύνδεση με το παιδί και της ελαχιστοποίησης των προσδοκιών για το πως θα ήθελαν να είναι το αναδεχόμενο παιδί. Συχνά η εικόνα που σχηματίζουν οι ανάδοχοι μοιάζει να είναι μίας ιδεατής εξ' αρχής σχέσης, κάτι το οποίο όμως είναι πολύ πιθανό να μην είναι

εφικτό εφόσον πρόκειται για τραυματισμένα παιδιά που έχουν υποστεί κακοποίηση ή παραμέληση στο βιολογικό περιβάλλον.

5. Η αναδοχή ως επιλογή με απώτερο στόχο την τεκνοθεσία

Η Ε6 κάνει λόγο για την επανένωση των παιδιών με τους βιολογικούς γονείς με αποτέλεσμα την άρση της αναδοχής, κάτι όμως που τραυματίζει εξίσου τους ανάδοχους καθώς οι περισσότεροι έχουν την προσδοκία να προχωρήσουν σε τεκνοθεσία: *«...Έγινε ένα δικαστήριο μετά έγινε ένα δεύτερο, τα παιδιά τελικά επιστρέψανε και τα δύο από τους αναδόχους. Επέστρεψε πρώτα ο μεγάλος στο πλαίσιο και στη βιολογική οικογένεια και μετά επιστρέψανε και τα δύο μικρότερα στη βιολογική οικογένεια. Οι ανάδοχοι αυτοί είναι πολύ δυσκολεμένοι πλέον τώρα πάρα πολύ δυσκολεμένοι σε τεράστιο πένθος, αυτοί είχαν μείνει στο κομμάτι ότι ήτανε μία αναδοχή που προφανώς θα προχωρούσε και σε υιοθεσία. Κάπως έτσι εκτιμούσαν εκείνοι ότι είχαν ακούσει δεν ξέρω αν αυτό είχαν ακούσει γιατί κάθε φορά ο καθένας επειδή το έχω ζήσει και εγώ, ο καθένας ακούει ότι θέλει να ακούσει».*

Η προοπτική της τεκνοθεσίας τίθεται συχνά ως έναυσμα για να επιδιώξουν οι γονείς την αναδοχή ενός παιδιού λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών που υπάρχουν στην τεκνοθεσία. Το αποτέλεσμα πολλές φορές όμως είναι αντίθετο από το επιθυμητό, καθώς υπάρχει μεγάλο ενδεχόμενο το παιδί να επιστρέψει στη βιολογική οικογένεια. Σημαντικό κρίνεται να είναι ξεκάθαρο στους αναδόχους ποιες είναι οι συνθήκες και τα ενδεχόμενα της περίπτωσης.

Δ. Οι παράμετροι που ενισχύουν την εξέλιξη της αναδοχής.

1. Η ικανότητα μετατόπισης και δημιουργίας ενός ζωτικού χώρου για ένα νέο μέλος

Ο Ε1 αναφέρεται στην αναγκαιότητα οι ανάδοχοι γονείς να αφήσουν χώρο στη ζωή τους για το νέο μέλος, που αυτό μπορεί να σημαίνει ακόμα και να αλλάξουν παλιές ενασχολήσεις αλλά αυτό να γίνεται με ικανοποίηση για τη νέα συνθήκη:

«...Λοιπόν αυτή η γυναίκα του παραδείγματος δεν είναι διατεθειμένη να παγιδευτεί επίτηδες χρησιμοποιούμε αυτή τη λέξη στη σχέση με το παιδί. Σε κάποια δεδομένη στιγμή παγιδεύεσαι, μπορείς να το υποστηρίξεις; Και να το υποστηρίξεις σημαίνει κάτι εδώ, να το κάνεις και να πάρεις και απολαβή δηλαδή η συνθήκη που θα μείνεις με τον Σ. γιατί δεν μπορείς να πας στο θέατρο να γίνει και ανταγωνιστική στο θέατρο και να πεις δεν πάω αλλά πέρασα καλά με τον Σ.».

2. Οι προσδοκίες που θέτουν σχετικά με την μαθησιακή τους απόδοση, την συμπεριφορά τους και την έκβαση της αναδοχής

Η Ε2 επισημαίνει ότι κάποιοι ανάδοχοι εστιάζουν στη μαθησιακή απόδοση κάτι που δεν είναι πρωτεύον ζήτημα στην αρχή μία αναδοχής. Αντίθετα, θεωρεί σημαντικό οι γονείς να είναι χαλαροί, να μην δίνουν βαρύτητα στα αρνητικά αλλά στα θετικά στοιχεία του παιδιού και να έχουν ένα υποστηρικτικό πλαίσιο που θα μπορεί να τους διευκολύνει ώστε να μην αλλάξουν το πρόγραμμα που είχαν μέχρι τώρα: *« Καταρχήν οι λιγότερες προσδοκίες και ειδικά στο θέμα το μαθησιακό. Η εστίαση στη σύνδεση με τους γονείς, μία χαλαρότητα θα έλεγα και στο να ενισχύσουν τα θετικά στοιχεία που έχει το παιδί και να μην βλέπουν τα αρνητικά οπότε θα αρχίσουν σιγά σιγά τα αρνητικά να φεύγουν. Στη βοήθεια που μπορεί να έχει μία οικογένεια, ουσιαστικά η ανάδοχη οικογένεια πρέπει να φροντίζει τον εαυτό της πάρα πολύ. Να είναι εκείνοι καλά, να είναι ευχαριστημένοι, να μην αλλάξει το προγράμμα της...».*

Η Ε3 αναφέρεται στις υψηλές προσδοκίες των γονέων όπως για παράδειγμα την προσδοκία να τους πει μαμά και μπαμπά ή ότι θα γίνει η αναδοχή τεκνοθεσία:

«Οι χαμηλές προσδοκίες αυτό θεωρώ ότι είναι σημαντικό δηλαδή να μην έχουν προσδοκίες ότι ούτε από το πιο απλό ότι ένα παιδί μπορεί να τους πει μαμά και μπαμπά τον πρώτο μήνα, που είναι πάρα πολύ δύσκολο αυτό να γίνει. Ή ούτε το να το υιοθετήσουνε, αυτό είναι κάτι που δυσκολεύει και εμάς, οι προσδοκίες που έχουν οι ανάδοχοι από το να γίνει, να μείνει δικό τους ένα παιδί».

Η σταθερότητα ενός οικογενειακού πλαισίου και η κατανόηση της κατάστασης του παιδιού εστιάζοντας σε εκείνα που έχει ανάγκη και στα επιτεύγματά του, αποτελούν σημαντικά στοιχεία ώστε τα παιδιά να αισθανθούν ασφάλεια και προστασία μέσα στο νέο περιβάλλον.

3. Ψυχική ανθεκτικότητα, ενσυναίσθηση και αποδοχή

Η Ε3 αναφέρεται στην αποδοχή του παιδιού ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά του: *«Η αποδοχή νομίζω παίζει πολύ μεγάλο ρόλο, η αποδοχή χωρίς να κρίνεις το από πού προέρχεται είναι ρομά δεν είναι ρομά».*

Η Ε4 υπογραμμίζει την κατανόηση και την αποδοχή του παιδιού, οι γονείς να δίνουν χώρο στα παιδιά και να τους επιτρέπουν να αναπτύσσουν την ελεύθερη σκέψη και έκφραση και να κατέχουν οι ίδιοι μία δομή που θα βοηθήσει το παιδί να αποκτήσει μία οργάνωση: *«Κοίταξε ένα βασικό είναι αυτό το να μπορούν να δουν τα πράγματα, να έχουν μία ψυχολογική σκέψη ας πούμε, να μπορούν να δούνε τα πράγματα από την οπτική του παιδιού...Βασικό είναι να μπορούν να ακολουθήσουν, να δούν και τις πρωτοβουλίες του παιδιού δηλαδή να μπορέσουν πραγματικά να δουν λίγο το παιδί για αυτό που είναι, να στέκονται λίγο πίσω... Να μην επιβάλλουν πάντα το δικό τους, να μην είναι αυτοί που κυριαρχούν πάντα στη συζήτηση.... Η θέση της διαθεσιμότητας, της ανοιχτής ματιάς που μπορεί να εντοπίζει τα πράγματα. Και μία άλλη, ένα άλλο βοηθητικό*

νομίζω είναι λίγο η δομή, οι άνθρωποι που έχουν μία καλή δομή εσωτερική και μπορούν και να τη μεταδώσουν δηλαδή μπορούν να οργανώσουνε το παιδί».

Ο Ε5 επισημαίνει την ανοχή ως προς το παιδί και τα ζητήματα που μπορεί να φέρει: *«Ανοχή ως προς το παιδί, αποδοχή ως προς το παιδί».*

Τέλος, η Ε6 μιλά για τη σημαντικότητα της προσωπικής ενδοσκόπησης για την αξιολόγηση των δυνατοτήτων τους από τους ίδιους: *«..Χρειάζεται ένα ζευγάρι που μπαίνει σε αυτό το, τη διαδικασία να κάνει μία αίτηση αναδοχής, να έχει αξιολογήσει πολύ καλά τις δυνάμεις του, να έχει αξιολογήσει πολύ καλά το συναίσθημα του, να έχει αξιολογήσει να έχει κάνει δουλειά με τον εαυτό του από πριν ο ίδιος και οι δύο και το ζευγάρι».*

Η προσωπική εργασία των αναδόχων στις δικές τους προκαταλήψεις και αντιλήψεις διαφαίνεται ότι μπορεί να ενισχύσει τη στάση τους απέναντι στα νέα μέλη της οικογένειας.

4. Αναγνώριση της προσωρινότητας της αναδοχής

Η Ε6 αναφέρει ότι οι ανάδοχοι θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι η αναδοχή μπορεί να αποτελέσει ένα μικρό διάστημα φιλοξενίας ώστε να μην εισέρχονται με την προσδοκία της τεκνοθεσίας στην αναδοχή: *« Να καταλαβαίνει ότι εδώ είναι να στηρίζει μία διαδικασία, ένα παιδί να το συμπορευτεί μαζί με ένα παιδί που μπορεί να είναι για ένα μικρό χρονικό διάστημα και μετά θα χρειαστεί να κληθεί, να το αποχαιρετήσει».*

5. Η διάθεση για συνεργασία και για αναζήτηση βοήθειας

Η Ε2 και η Ε4 τονίζουν την καθοριστική σημασία της συμβουλευτικής υποστήριξης για την πορεία της αναδοχής.

Ε2: *«Να δέχεται συμβουλευτική υποστήριξη η ίδια, να δέχεται το ίδιο το παιδί επίσης συμβουλευτική υποστήριξη και πιστεύω θα πάνε όλα καλά».*

Σ4: « ..Στην αναδοχή είναι σημαντικό η συνεργασία δηλαδή οι άνθρωποι να είναι ανοιχτοί, να βλέπουνε, να δέχονται βοήθεια, να ζητάνε βοήθεια, δηλαδή να είναι ανοιχτοί στο ότι οκ δεν βρήκα κάτι θα ψάξω κάτι άλλο, θα βρω κάτι που θα βοηθήσει. Να τη ζητάνε τη βοήθεια στο πρόβλημα και δεν είναι δεδομένο, δεξιότητες επίλυσης ουσιαστικά προβλημάτων».

Ε. Προτάσεις σχετικά με την βελτίωση της αναδοχής

1. Ομαδικές και ατομικές συνεδρίες υποστήριξης αναδόχων γονέων

Ο Ε1 και η Ε4 αναφέρονται στα προγράμματα υποστήριξης που να είναι εστιασμένα στις ανάγκες των παιδιών και των αναδόχων γονέων τόσο κατά την προετοιμασία τους όσο και κατόπιν της σύνδεσης σε σταθερή βάση.

Ε1: « Κοίταξε εγώ αυτό που είχα προτείνει παλιά δεν έγινε βέβαια και αυτό έρχεται τώρα να συναντάει και ένα ερωτημά σου θα ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρον ομάδες αναδόχων που ήδη έχουν πάρει παιδιά επί εβδομαδιαίας βάσεως να μαζεύονται και να κάνουμε ένα *walking through*».

Ε4: « Και η συμβουλευτική των ανθρώπων να είναι πιο δηλαδή σε σχέση με αυτό το παιδί, εσείς τι χρειάζεται να κάνετε, ποιες δεξιότητες δηλαδή να δουλέψετε περισσότερο για να βοηθήσετε το παιδί. Και στη συνέχεια ε εντάζει στην υποστήριξη της αναδοχής δηλαδή στα προγράμματα συμβουλευτικής. Δεν είναι αρκετά αναπτυγμένα υπάρχουν πολλά στο εξωτερικό που δεν εφαρμόζονται εδώ, ο καθένας κάνει λίγο ότι καταλαβαίνει ότι ξέρει με βάση την εμπειρία του..».

Η συμβουλευτική υποστήριξη των εμπλεκόμενων τέθηκε σε πολλά σημεία των συνεντεύξεων από όλους τους ερωτώμενους. Φαίνεται να αποτελεί έναν τομέα που δεν είναι επαρκώς υποστηριζόμενος λόγω υποστελέχωσης των υπηρεσιών και επιβαρυσμένου φόρτου εργασίας.

2. Απευθείας τοποθέτηση των παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια

Η Ε2 αναφέρει πως θα ήταν ωφέλιμο να εφαρμοστούν δομές πρόληψης και ημερήσιας φροντίδας οι οποίες θα υποστηρίζουν τις ευάλωτες οικογένειες χωρίς να απομακρυνθούν από το βιολογικό περιβάλλον τα παιδιά αλλά και εφαρμογή της επείγουσας αναδοχής ώστε να μην τοποθετούνται καθόλου στην ιδρυματική φροντίδα: *« Για μένα τα παιδιά δεν πρέπει να φεύγουν από την φυσική οικογένεια βασικά, πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα το οποίο να υποστηρίζει τις οικογένειες και ένα σύστημα ημερήσιας φροντίδας των παιδιών σε οικογένειες που είναι ευάλωτες ..Τώρα σε ακραίες περιπτώσεις που έχουμε κακοποιήσεις και όλα αυτά θα πρέπει να υπάρχει μία λίστα αναδόχων που να μην πηγαίνουν στην παιδική προστασία τα παιδιά, καθόλου. Θα πρέπει κατευθείαν να γίνεται δηλαδή το σύστημα της αναδοχής γιατί έτσι έχουμε πολλαπλά τραύματα, τραυματικές εμπειρίες με την αποχώρηση από την φυσική οικογένεια».*

Σε αυτή την υποθεματική ενότητα αναδεικνύεται η ανάγκη της διάνθησης του τομέα της πρόληψης. Δεδομένου των υψηλών ποσοστών παιδιών που βρίσκονται υπό την φροντίδα του κράτους, πιθανόν θα ήταν ωφέλιμο να υπάρξει υποστήριξη, όταν αυτό είναι εφικτό, στην βιολογική οικογένεια χωρίς την εναλλαγή πλαισίων.

3. Επαρκής στελέχωση υπηρεσιών και σταθερότητα στα άτομα που εργάζονται στον χώρο

Οι πέντε από τους έξι ερωτώμενους υπογράμμισαν την υποστελέχωση των υπηρεσιών γεγονός που οδηγεί στην μειωμένη υποστήριξη προς τους ανάδοχους γονείς:

Ε2: *« Ομάδα επαγγελματιών, ένας κοινωνικός λειτουργός όσο έμπειρος και να είναι, εγώ δηλαδή που δουλεύω 36 χρόνια να έχω πολύ καλές απόψεις έτσι (γέλιο) και βλέπω πάρα πολλά πράγματα. Ωστόσο όμως όταν υπάρχει μία ομάδα επαγγελματιών που θα μπορέσουν να δουλέψουν γίνεται πολύ καλύτερη δουλειά γιατί και ο ίδιος ο επαγγελματίας δεν νιώθει το βάρος*

της ευθύνης και του λάθους που μπορεί να κάνει γιατί άνθρωποι είμαστε και μπορεί να κάνουμε κάποιο λάθος».

E3: « Χρειαζόμαστε κόσμο αυτό είναι το βασικό γιατί εμείς εδώ σε αυτή τη φάση που διανύουμε μπορεί να έχουμε και συναδέλφους Κ.Α. και Ψ. αλλά σίγουρα υπάρχουν και υπηρεσίες που μπορεί να είναι μόνος του ο Κ.Α. και είναι πολύ δύσκολο να το τρέξεις όλο μόνος σου».

E5: « Νομίζω ότι όσον αφορά τα πλαίσια του δημοσίου χρειάζονται παραπάνω κόσμο».

E6: « Κοίτα ναι νομίζω η υποστελέχωση είναι αυτό που το λέμε πάντα και όλοι.. Ναι, οι χρόνοι τρέχουνε τρελά επίσης τρέχουν τρελά γιατί χρειάζεται να πηγαίνεις κατοίκον ο νόμος λέει μία φορά το μήνα δεν γίνεται αυτό το πράγμα αυτό είναι δεν ξέρω ποιος το σκέφτηκε πέρα από το γεγονός ότι δεν είναι εφικτό. Αν έχεις, αν είσαι χρεωμένος ξέρω εγώ 15-20 αναδοχές να πηγαίνεις μία φορά το μήνα μετά δεν σου μένει χρόνος για να γράψεις εκθέσεις να πας στα δικαστήρια, να κάνεις τα επισκεπτήρια των βιολογικών στο πλαίσιο, να ασχοληθείς με πρακτικά πράγματα που χρειάζεται να κάνεις».

Η Ε4 εστίασε στις συμβάσεις των εργαζομένων οι οποίες είναι ορισμένου χρόνου με αποτέλεσμα μόλις εξοικειωθεί ένας επαγγελματίας με τις διαδικασίες οι οποίες θέλουν χρόνο και εμπειρία να πρέπει να αποχωρήσει: « Η υποστελέχωση και πως να το πω σήμερα είσαι αύριο δεν είσαι. Δηλαδή ενώ είναι ένας τομέας που θέλει τρομερή εξειδίκευση, δεν πά να έχεις τρία πτυχία ψυχολογίας, θέλει τρομερή εξειδίκευση. Και είναι κρίμα που πες την αποκτάς μετά από κάποια χρόνια εδώ, μετά με τις συμβάσεις που είναι προσωρινές πας αλλού».

Οι ερωτώμενοι υπογράμμισαν την αναγκαιότητα του σταθερού προσωπικού. Αποτελεί μία συχνή δυσανασχέτηση των επαγγελματιών η εναλλαγή των προσώπων και πως αυτό λειτουργεί στα παιδιά που αναγκάζονται να χτίσουν εξ' αρχής σχέσεις με νέα πρόσωπα ανα τακτά χρονικά διαστήματα.

4. Κατάλληλη κατάρτιση επαγγελματιών

Οι ερωτώμενοι Ε1, Ε4 και Ε6 αναφέρονται στην αναγκαιότητα να είναι οι επαγγελματίες καταρτισμένοι και να επικαιροποιούν τις γνώσεις τους ώστε να παρέχουν μία ποιοτική φροντίδα.

Ε1: *« Κοίταξε θεωρώ ότι όλη η διαδικασία αυτή της αξιολόγησης πρέπει να γίνεται από πάρα πολύ καταρτισμένους και δουλεμένους ανθρώπους».*

Ε4: *« Ε να είναι εκπαιδευμένοι οι επαγγελματίες σε αυτά, δεν είναι, δεν είμαστε δηλαδή στο να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε σωστά όχι μόνο το νοητικό δυναμικό του παιδιού αλλά το σχεσιακό του δυναμικό, τις δυνατότητες συνεργασίας αυτού του παιδιού, το πόσο ανοιχτό μπορεί να είναι στη σχέση...».*

Ε6: *« Εντάξει παντού από την άλλη χρειάζεται και άνθρωποι που δουλεύουν όταν έχουν αποκτήσει και να είναι σε ένα πλαίσιο χρειάζεται και εκπαίδευση, επικαιροποίηση των γνώσεων, ενημέρωση με τα νέα δεδομένα και τις νέες εξελίξεις».*

Παρατηρείται ότι η κατάρτιση χρήζει ενίσχυσης καθώς σύμφωνα με τους ερωτώμενους οι επαγγελματίες είτε αλλάζουν συχνά είτε ξεκινούν με ελάχιστες γνώσεις τις οποίες καλούνται να εμπλουτίσουν αλλά μόλις αυτό γίνει αποχωρούν λόγω λήξης της σύμβασης.

5. Πρωτόκολλα αξιολόγησης και υποστήριξης αναδόχων

Η Ε4 κάνει λόγο για τα πρωτόκολλα αξιολόγησης του ψυχοσυναισθηματικού δυναμικού των ανάδοχων γονέων και των παιδιών ώστε να είναι σαφές πριν την σύνδεση των ατόμων ποιες είναι οι δυνατότητες ταιριάσματος και επιτυχίας σε κάθε συνδυασμό: *« να γίνεται καλύτερη ας πούμε εκτίμηση των παιδιών, ξεκινώντας από αυτό που λέγαμε τώρα ας πούμε εκτίμηση των παιδιών και των αναγκών τους. Αυτό το παιδάκι τι χαρακτηριστικά έχει, να υπάρχουν ας πούμε*

ε κάποια πρωτόκολλα με κάποια checklist. Ας πούμε τι κοιτάμε για το παιδί για να μπορέσουμε να προβλέψουμε πως θα αισθανθεί στη σχέση ποια είναι η ικανότητα σύνδεσης που έχει... Και η αξιολόγηση των ανθρώπων βέβαια έτσι για αυτό και πριν την σύνδεση ακόμα ποιοι άνθρωποι εγκρίνονται και ποιοι όχι και εκεί υπάρχουν πολλές ελλείψεις. Δεν υπάρχουν πρωτόκολλα δηλαδή για την αξιολόγηση των ανθρώπων που γίνονται ανάδοχοι»

Z. Προτάσεις για την ενίσχυση της αναδοχής σε θεσμικό επίπεδο

1. Άμεσες διαδικασίες για την σύνδεση των παιδιών με ανάδοχους γονείς

Ο Ε1 επισημαίνει την μεγάλη χρονική καθυστέρηση για τις συνδέσεις των παιδιών με τους αναδόχους που οδηγεί σε μία μακροχρόνια αναμονή: *«Δεν είναι δυνατόν να περιμένουν τόσα χρόνια και μάλιστα πλήρως σε αβεβαιότητα, αυτό είναι απαράδεκτο. Δηλαδή σαν να, οπότε εκεί για αυτό καταρχάς δεν καταλαβαίνω γιατί πρέπει να γίνεται έτσι... Δηλαδή δεν μπορεί να λέω ότι είμαι παιδοκεντρικός και θέλω τα παιδάκια αυτά να μην λημνάζουν και το συντομότερο δυνατό να βρίσκονται σε μία αγκαλιά και την ίδια τη στιγμή οι διαδικασίες να είναι ασύλληπτα χρονοβόρες και αστάθμητες».*

Ομοίως ο Ε5 αναφέρει πως οι καθυστερήσεις στη συνθήκη της τεκνοθεσίας οδηγούν πολλούς γονείς να προτιμούν την αναδοχή που γίνεται πιο σύντομα με απώτερο στόχο την τεκνοθεσία: *«Η κουλτούρα στην Ελλάδα είναι ότι θέλω να κάνω μία αναδοχή με ένα παιδί το οποίο θα μείνει και θα γίνει η υιοθεσία στην πορεία και ο λόγος που έρχονται και το κάνουν αυτό οι υποψήφιοι ανάδοχοι έχει να κάνει πολύ περισσότερο με το ότι ξέρουν ότι στην υιοθεσία μπορεί να πάρει δεν ξέρω κι εγώ πόσα χρόνια οπότε σου λέει ας πάω στην αναδοχή που θα τρέξει κάπως λίγο πιο γρήγορα με στόχο όμως να μου μείνει το παιδί και να γίνει υιοθεσία μετά στο μέλλον».*

Όπως αναφέρθηκε και από τους ανάδοχους γονείς οι μεγάλες καθυστερήσεις στις

συνδέσεις δημιουργούν ποικίλα ζητήματα και υπάρχουν συχνά αλλαγές στην κατάσταση των ατόμων που έχουν υποβάλλει την αίτηση.

2. Γνωριμία των πολιτών με την συνθήκη της αναδοχής

Η Ε2 αναφέρεται στην προβολή της αναδοχής η οποία θα μπορούσε να αυξήσει την γνωριμία του κοινού με την συνθήκη και κατ' επέκταση να οδηγήσει σε αύξηση των αιτημάτων:

« Πιστεύω πως αν γινόταν μεγαλύτερη προώθηση της αναδοχής στα Μ.Μ.Ε. πιθανότατα να είχαμε περισσότερους ανάδοχους».

Η ελλιπής ενημέρωση για τη συνθήκη της αναδοχής στο ευρύ κοινό αποτελεί μία από τις αιτίες που οδηγούν στον ελάχιστο αριθμό αιτήσεων. Όπως υποστήριξαν και οι ανάδοχοι δεν γνώριζαν για τον θεσμό πριν την επαφή τους με τον φορέα. Η ενίσχυση της προβολής της αναδοχής είναι πιθανό να αυξήσει το ενδιαφέρον της κοινωνίας.

3. Αύξηση της οικονομικής ενίσχυσης

Η Ε2 θεωρεί σημαντική την αύξηση του επιδόματος των αναδόχων γονέων για να μπορούν να υποστηρίξουν κατάλληλα τις ανάγκες των παιδιών: *«Να αυξηθεί λίγο το επίδομα των αναδόχων γιατί ένα παιδί το οποίο φεύγει από ένα περιβάλλον έχει δυσκολίες και οι δυσκολίες αυτές μεταφέρονται οπότε χρειάζεται βοήθεια για να ανακάμψει».*

Η Ε6 υποστηρίζει ότι θα μπορούσε να παρέχεται ένα επίδομα στη βιολογική οικογένεια ώστε να μη χρειαστεί να απομακρυνθεί το παιδί στις περιπτώσεις που η απομάκρυνση οφείλεται σε λόγους που εντείνονται με την οικονομική ανέχεια:

«Επίσης για 'μένα, τώρα θα το πω και αυτό για 'μένα νομίζω να υπάρξουν δομές και επιδόματα και στους βιολογικούς γιατί υπάρχουν πάρα πολλές βιολογικές οικογένειες που θα μπορούσαν να στηριχθούν και να πάρουν τα παιδιά τους. Και αντί να δίνουμε μία πολύ καλή πλαισίωση σε έναν

ανάδοχο, να το δίνουμε σε ένα βιολογικό παραπάνω από το κανονικό και μία υποστήριξη στην κοινότητα στο Δήμο που ανήκει έτσι ώστε να μπορέσει να πάρει πίσω το παιδί του».

4. Η διάνθηση των υπόλοιπων μορφών αναδοχής

Η Ε4 και ο Ε5 επισημαίνουν την αποτελεσματικότητα που θα είχε η εφαρμογή διαφορετικών τύπων αναδοχής όπως η επαγγελματική και η θεραπευτική όπου θα απαρτίζονταν είτε από άτομα του χώρου είτε από εκπαιδευμένα άτομα που θα υποστήριζαν παιδιά τα οποία λόγω του ιστορικού τους παραμένουν μακροχρόνια στα ιδρύματα:

Ε4: «Θα βοηθούσε οι διαφορετικοί τύποι αναδοχής δηλαδή η θεραπευτική ή επαγγελματική αναδοχή όπως την λένε να περιλαμβάνει παιδιά όπως ας πούμε η διαταραχή δεσμού και να είναι ειδική κατηγορία αναδόχων που δέχονται εντατική υποστήριξη και εκπαίδευση για να υποστηρίξουν αυτά τα παιδιά ή να είναι και επαγγελματίες του χώρου».

Ε5: «...Να δημιουργηθεί η επαγγελματική αναδοχή να στηθεί και να δημιουργηθεί η επαγγελματική αναδοχή που θα την κάνουν άνθρωποι εκπαιδευμένοι θα είναι επαγγελματίες θα πληρώνονται από αυτό... δεν υπάρχουν και πάρα πολλοί ανάδοχοι που θα πούνε ότι φέρτε μου ένα 8 χρόνο παιδάκι είτε λόγω ιστορικού γιατί συνήθως αν ακούνε για ψυχιατρικά οι γονείς δεν είναι εύκολο να γίνει επιλογή..».

Η επαγγελματική αναδοχή θα μπορούσε να βοηθήσει αρκετά παιδιά να μην παραμένουν στα ιδρύματα. Μεγάλος αριθμός παιδιών με σοβαρές δυσκολίες και προχωρημένη ηλικία δεν προτιμώνται για σύνδεση με κάποια οικογένεια. Συχνά, οι προτιμήσεις αφορούν παιδιά με μειωμένα προβλήματα υγείας.

Αναστοχασμός

Κατά την εύρεση του θέματος και την βιβλιογραφική ανασκόπηση οι πρώτες σκέψεις της ερευνήτριας σχετικά με το εν λόγω θέμα διακατέχονταν από ανάμεικτα συναισθήματα. Αφενός, υπήρχε έντονο ενδιαφέρον για την διερεύνηση των απόψεων τόσο των γονέων όσο και των επαγγελματιών. Αφετέρου, υπήρχαν σκέψεις με αρνητικό πρόσημο για την επιστροφή παιδιών στην ιδρυματική φροντίδα έπειτα από την διαβίωση με τους ανάδοχους και μία διερώτηση για τους λόγους που οδηγούν σε μία τόσο τραυματική απόφαση η οποία έχει, κυρίως, για τα παιδιά πολύ αρνητικές συνέπειες.

Στην αρχική αναζήτηση του πληθυσμού για τις συνεντεύξεις παρουσιάστηκαν αρκετές δυσκολίες καθώς πρόκειται για ένα ευαίσθητο θέμα που στις περισσότερες περιπτώσεις αποτελεί ένα τραυματικό γεγονός. Κάποιοι εν δυνάμει συμμετέχοντες/ούσες αρνήθηκαν την συμμετοχή τους και δεν ήθελαν να μιλήσουν για αυτό το ζήτημα. Γεγονός που φέρει στην επιφάνεια αρκετά ζητήματα θυμού, στεναχώριας, μη αποδοχής της ανεπιτυχούς έκβασης και μη διαχείρισης του πένθους της γονεϊκότητας. Οι αρνητικές αποκρίσεις στο κάλεσμα των συνεντεύξεων οδήγησαν στην δημιουργία άγχους στην ερευνήτρια καθώς υπήρξε ανησυχία για την εύρεση του πληθυσμού. Παρόλα αυτά κάποιοι από τους αναδόχους αποδέχθηκαν την πρόταση. Εκείνοι που δέχτηκαν την συμμετοχή τους στην έρευνα συνεργάστηκαν με προθυμία και ήταν πολύ βοηθητικοί με αποτέλεσμα να ενισχύσουν και την ερευνήτρια ώστε να είναι περισσότερο θετική και άνετη κατά την διαδικασία.

Κατά την διεξαγωγή των συνεντεύξεων και την επαφή με τους ερωτώμενους ανάδοχους γονείς έγινε αντιληπτό ότι βιώνουν αρκετές δυσκολίες στην εκπλήρωση του γονεϊκού τους ρόλου ως ανάδοχοι και περνούν από αρκετές δοκιμασίες. Η ανατροφή των παιδιών διακινεί ποικίλα συναισθήματα που επηρεάζονται τόσο από τις προσδοκίες τους όσο και από τα πρακτικά ζητήματα που έρχονται αντιμέτωποι με μεγάλη συχνότητα. Πρόκειται

για μία συνθήκη με αρκετές απαιτήσεις και την ανάγκη για ένα σταθερό υποστηρικτικό πλαίσιο για όλους τους εμπλεκόμενους. Η ανάγκη για εκπλήρωση της γονεϊκότητας συχνά διαφάνηκε ότι συγκρούεται με την δυσκολία να ανταποκριθούν στις σημαντικές προκλήσεις. Τα παιδιά συχνά αντιμετωπίζουν θέματα ψυχικής υγείας, συμπεριφορικές και μαθησιακές δυσκολίες, έντονες τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος που τα ακολουθούν μέχρι σήμερα. Επιπλέον, η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν, ομοίως, μπορεί να δημιουργήσει δυσφορία ως προς την διαχείριση των κρίσεων που εμφανίζονται. Όλες αυτές οι δυσκολίες ενώ μπορεί να γνωστοποιούνται δεν επισφραγίζεται η εύκολη διαχείριση τους. Η ψυχοσυναισθηματική κατάσταση των αναδόχων, η επαρκής προετοιμασία και η διαρκής υποστήριξη τους θα μπορούσαν να συνθέσουν ενδεχομένως μία πιο λειτουργική συνθήκη.

Όσον αφορά την πορεία των συνεντεύξεων με τους επαγγελματίες, λόγω της συνεργασίας που προϋπήρχε με το προσωπικό κατά την πρακτική άσκηση της ερευνήτριας κάποια ζητήματα είχαν τεθεί ήδη. Επιπλέον υπήρχε ένα θετικό κλίμα όλο το χρονικό διάστημα της συνεργασίας που διευκόλυνε αρκετά την διαδικασία. Τα ζητήματα που αναδείχθηκαν κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν η υποστελέχωση, η ελλιπής κατάρτιση, η εναλλαγή προσώπων που δυσχεραίνουν σημαντικά το έργο τους. Η ψυχική ανθεκτικότητα των γονέων και οι προσδοκίες που έχουν χτίσει για την πορεία της αναδοχής. Γίνονται αναφορές κυρίως στην υποστήριξη των αναδόχων γονέων όμως υπάρχει και ένα σημαντικό έλλειμμα στην υποστήριξη των επαγγελματιών που φαίνεται να διακατέχονται από επαγγελματική εξουθένωση. Η φροντίδα των επαγγελματιών συνδέεται άρρηκτα και με την φροντίδα των εξυπηρετούμενων κάτι που φαίνεται να παραμελείται. Ο μεγάλος όγκος εργασίας με ποικίλες ευθύνες δεν αφήνει το περιθώριο στους επαγγελματίες να ασχοληθούν διεξοδικά με τις περιπτώσεις γεγονός που συντελεί πολλές φορές στην απογοήτευση των αναδόχων και στην σταδιακή άρση των αναδοχών.

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο η συνεργασία με όλους τους συμμετέχοντες/ούσες ήταν

ικανοποιητική και η εμπειρία της ερευνήτριας από την παρούσα έρευνα ήταν αρκετά θετική παρά τις δυσκολίες που προέκυψαν. Η ποιοτική έρευνα προσέφερε την αλληλεπίδραση με τα άτομα κάτι που απέδωσε μία ρεαλιστική και ανθρώπινη διάσταση στις εμπειρίες που μοιράστηκαν. Επιπλέον, ο διαμοιρασμός γεγονότων που έχουν δημιουργήσει συναισθηματικά τραύματα και δυσκολίες ήταν μία συγκινητική εμπειρία και η ερευνήτρια αισθάνθηκε ευγνωμοσύνη για το θάρρος αυτών των ανθρώπων να επαναβιώσουν όλες αυτές τις δύσκολες εμπειρίες.

Συμπεράσματα

Ανάδοχοι γονείς

Στο παρόν κεφάλαιο θα επιχειρηθεί να γίνει μία ανακεφαλαίωση των συμπερασμάτων που διεξήχθησαν από την ερευνητική διαδικασία. Όσον αφορά στους ανάδοχους γονείς, αναφέρθηκαν στις εμπειρίες τους από την πρώτη τους επαφή με τη διαδικασία της αναδοχής μέχρι και την τελευταία όπου και τελικά διακόπηκε. Συγκεκριμένα, μίλησαν για την γνωριμία τους με τον θεσμό αφού κατά κύριο λόγο δεν υπήρχε κάποια προηγούμενη σχετική γνώση, ενώ στις δύο από τις τέσσερις περιπτώσεις το αρχικό αίτημα ήταν ο εθελοντισμός. Σχετικά με τα διαστήματα αναμονής για την αναδοχή, οι γονείς ανέφεραν αναμονή που κυμαινόταν από δύο έως πέντε έτη, κάτι το οποίο φάνηκε να τους δημιούργησε δυσανασχέτηση καθώς είχαν αλλάξει τα δεδομένα της ζωής τους. Για παράδειγμα, η E1 το διάστημα μέχρι να επιλεγθεί άλλαξε το όριο ηλικίας του παιδιού μήπως επιλεγθεί συντομότερα, ενώ η E4 ανέφερε πως το βιολογικό της παιδί είχε μεγαλώσει αρκετά. Στο θέμα της προετοιμασίας για την αναδοχή, η E1 ανέφερε ότι συμμετείχε στην εκπαίδευση η οποία, όμως, θεωρεί ότι παρουσιαζόταν μία ωραιοποιημένη εικόνα των πραγμάτων. Η E2 έγινε ανάδοχη πριν την νέα νομοθεσία, οπότε δεν είχε συμμετάσχει σε κάποια εκπαίδευση, ενώ η E4 συμμετείχε πολύ αργότερα στην εκπαίδευση όταν θεσμοθετήθηκε, για να παραμείνει το μητρώο της ενεργό. Παρατηρείται πως πιθανόν να υπάρχει μία εξιδανικευμένη εικόνα σχετικά με την εκπαίδευση με την ελπίδα ότι θα προσφέρει μία σαφή εικόνα των καταστάσεων που θα έρθουν αντιμέτωποι οι γονείς. Έπειτα, ακολουθεί μία απογοήτευση από την έκβαση που τελικά δεν ευοδώθηκε το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Αναφορικά με την πρώτη επαφή με τα παιδιά η E1 εξέφρασε ότι εξ αρχής είχε αισθανθεί πως το ταίριασμα δεν είναι κατάλληλο, ενώ η E4 σε αρχικό επίπεδο ένιωσε ότι το

παιδί ήταν πολύ θετικό και πρόσχαρο, γεγονός που βοήθησε εκείνη και τον συζυγό της. Το ταίριασμα ή αλλιώς matching όπως αναφέρεται από τους επαγγελματίες αποτελεί ένα μελανό σημείο στην αναδοχή. Τα άτομα αναδεικνύεται ότι εισέρχονται στη συνθήκη με προσδοκίες για την επικείμενη σύνδεση που εν τέλει δεν πραγματοποιούνται. Η διάρκεια της αναδοχής στις δύο περιπτώσεις είχε διάρκεια έξι μήνες, εν αντιθέσει με την περίπτωση της E4 όπου διήρκησε επί δύο συναπτά έτη ως περιοδική αναδοχή. Στις δύο περιπτώσεις αναφέρεται το διάστημα των έξι μηνών, το οποίο ενδεχομένως να δημιουργεί ένα ερώτημα αν πρόκειται για μία βεβαιωμένη απόφαση διακοπής της αναδοχής. Οι δύο ερωτώμενες ανέφεραν δυσκολίες στο σχολικό πλαίσιο σχετικά με την εγγραφή και την επιλογή κατάλληλου σχολικού πλαισίου. Άλλο ένα ζήτημα που αναφέρθηκε ήταν τα προβλήματα ψυχικής υγείας όπου αντιμετώπιζαν τα παιδιά των E1 και E4 με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η διαβίωση τους. Τα ζητήματα ψυχικής υγείας είναι κάτι το οποίο συναντάται συχνά στα παιδιά που διαβιούν σε δομές προστασίας και δυσχεραίνουν την παραμονή τους σε ένα περιβάλλον αναδοχής. Σε αυτό το σημείο ίσως να ήταν σημαντικό να τονιστεί η αναφορά των επαγγελματιών σχετικά με την ενίσχυση των άλλων μορφών αναδοχής όπως της επαγγελματικής. Όσον αφορά στην υποστήριξη που λάμβαναν οι οικογένειες η E1 και η E2 πλαισιώνονται ιδιωτικά, ενώ ο E3 υποστηριζόταν ο ίδιος όμως όχι τα παιδιά. Για το θέμα της υποστήριξης από το οικογενειακό περιβάλλον, η E1 δεν επιθυμούσε να ζητήσει βοήθεια, ενώ η E2 δεν είχε καν την επιλογή βοήθειας. Και οι 4 ερωτώμενοι ανέφεραν πως υπήρχε ελλιπής υποστήριξη από τον φορέα αναδοχής.

Οι λόγοι που σύμφωνα με τους ερωτώμενους οδήγησαν στην άρση της αναδοχής ήταν σύμφωνα με την E1 και την E4 το ταίριασμα παιδιών και αναδόχων το οποίο δεν ήταν επιτυχημένο και ούτε με πλήρη πληροφόρηση για την κατάσταση των παιδιών. Οι E2 και E4 υπογράμμισαν την έλλειψη υποστήριξης από τον φορέα αναδοχής. Οι αναφορές για την ελλιπή υποστήριξη από τον φορέα εγείρει ερωτήματα για τις προσδοκίες και σε αυτό τον τομέα. Αφενός το υποστηρικτικό πλαίσιο μπορεί να δράσει επικουρικά στην ενίσχυση των ατόμων,

αφετέρου πιθανόν να υπάρχει εναπόθεση υπέρμετρων προσδοκιών στην επιρροή τους όσον αφορά την έκβαση της αναδοχής. Επιπλέον, ανέφεραν διάφορες οικογενειακές συνθήκες οι οποίες επιβάρυναν την κατάσταση, όπως το γεγονός ότι η E1 απουσίαζε πολλές ώρες από το σπίτι λόγω εργασίας και ο σύζυγός της εργαζόταν ως ναυτικός. Η E2 ανέφερε πως αντιμετώπιζε ένα πρόβλημα υγείας εκείνο το διάστημα το οποίο την είχε καταστήσει πιο ευάλωτη. Ο E3 μίλησε για την παρέμβαση της μητρικής γιαγιάς στην ανατροφή των παιδιών λόγω της οικονομικής συνεξάρτησης που υπήρχε με αποτέλεσμα να μην έχει το περιθώριο της αυτόνομης φροντίδας των παιδιών. Η E4 τόνισε την τριβή μεταξύ των παιδιών λόγω του αισθήματος ζήλειας από το ανάδοχο παιδί προς το βιολογικό. Τα προσωπικά ζητήματα δεν είναι εφικτό να εκλείψουν από την καθημερινότητα μίας οικογένειας. Ένα νέο μέλος όμως δύναται να αλλάξει τις ισορροπίες και τις αποκρίσεις σε αυτές τις απαιτήσεις.

Η ψυχοσυναισθηματική κατάσταση των παιδιών και οι δυσκολίες στην προσαρμογή έπαιξαν εξίσου σημαντικό ρόλο στην διακοπή της αναδοχής. Συγκεκριμένα, η E1 επισήμανε ότι παρουσίαζε έντονη επιθετικότητα τόσο στο σχολικό πλαίσιο όσο και στο οικιακό περιβάλλον. Η E2 αναφέρθηκε στην αντίσταση του ενός εκ των δύο παιδιών να συνδεθεί και στην έντονη επιθυμία του να επιστρέψει στην βιολογική οικογένεια. Ο E3 τόνισε την παραβατική συμπεριφορά των παιδιών που του δημιούργησε έντονη ανησυχία για την δική του ευθύνη και η E4 μίλησε για ένα περιστατικό επιθετικότητας του ανάδοχου προς το βιολογικό παιδί. Επισημαίνονται διάφορες συμπεριφορικές αντιδράσεις των παιδιών στα νέα περιβάλλοντα με την μορφή προκλήσεων σε αυτή τη μεταβατική φάση της ζωής τους. Η παρούσα κατάσταση ενδεχομένως να προκαλεί έντονο άγχος, φόβο και ανησυχία και στα ίδια τα παιδιά που υιοθετούν τις προαναφερόμενες συμπεριφορές.

Αξίζει να αναφερθεί πως και οι τέσσερις αναδοχές διακόπηκαν κατόπιν αιτήματος των ανάδοχων γονέων. Στην περίπτωση της E1 ζήτησε η ίδια την διακοπή της αναδοχής, ενώ στην E2 υπήρχε έντονη επιθυμία διακοπής από το ένα εκ των δύο παιδιών. Στην περίπτωση του E3

αιτήθηκε να περάσει η αναδοχή από τον ίδιο στην μητρική γιαγιά. Τέλος, όσον αφορά την Ε4 θεωρήθηκε ωφέλιμη η διακοπή και από τους επαγγελματίες καθώς υπήρχε επιβάρυνση της ψυχικής υγείας του αναδεχόμενου παιδιού λόγω ψυχικής ασθένειας.

Για το ενδεχόμενο αν θα μπορούσε να αποτραπεί η διακοπή της αναδοχής με άλλους χειρισμούς, η Ε1 υποστήριξε πως δεν πιστεύει ότι θα ήταν εφικτό, με μόνη πιθανότητα αν είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Η Ε2 ισχυρίστηκε πως ενδεχομένως να ήταν εφικτό αν έπαιρνε πρώτα το ένα παιδί και έπειτα το άλλο. Η Ε4 στην περίπτωση που θα λάμβανε μεγαλύτερη υποστήριξη.

Σχετικά με τα συναισθήματα που βίωσαν κατά την διακοπή, η Ε1 ανέφερε πως ήταν ένα αρκετά τραυματικό γεγονός για την ίδια, ενώ η Ε2 μίλησε για ανάμεικτα συναισθήματα (από την μία δεν επιθυμούσε την διακοπή, αλλά από την άλλη αισθάνθηκε ανακούφιση που ήταν μία απόφαση που ουσιαστικά πήρε το παιδί). Η Ε4 ματαιώθηκε από την έκβαση όμως παραμένει στην σχέση με το παιδί μέσω του εθελοντισμού.

Όσον αφορά στις προτάσεις που διατύπωσαν, η Ε1 πρότεινε μεγαλύτερη οικονομική ενίσχυση, η Ε2 ψυχολογική υποστήριξη των παιδιών πριν και κατά την διάρκεια της αναδοχής από τον φορέα και ο Ε3 πρακτική υποστήριξη σε διαδικαστικά ζητήματα από τους Κ.Λ. Δύο από τους συνεντευξιζόμενους έκαναν λόγο για την αναγκαιότητα κατάλληλων ταιριασμάτων και επίβλεψης της επαφής ώστε να δουν τα ζητήματα που προκύπτουν οι επαγγελματίες. Επιπλέον, ζήτησαν καλύτερη προετοιμασία και εκπαίδευση των αναδόχων γονέων. Η Ε4 επισήμανε την αξιολόγηση των αντοχών των αναδόχων γονέων τόσο από τους εαυτούς τους όσο και από τους επαγγελματίες. Οι Ε2 και Ε4 υπογράμμισαν την αναγκαιότητα της καλύτερης στελέχωσης των υπηρεσιών.

Επαγγελματίες

Λαμβάνοντας υπόψη τις συνεντεύξεις των επαγγελματιών προέκυψαν κάποιες σημαντικές συνιστώσες για τις ανεπιτυχείς αναδοχές, για τον ρόλο των επαγγελματιών αλλά και για τα σημαντικά χαρακτηριστικά που μπορούν να τις βελτιώσουν.

Όσον αφορά τις ειδικότητες που εμπλέκονται στην αναδοχή προκύπτει πως οι δύο κύριες είναι ο ψυχολόγος και ο κοινωνικός λειτουργός. Το καθηκοντολόγιο είναι ευρύ και φαίνεται να περιλαμβάνει αρκετές αρμοδιότητες όπως την αξιολόγηση ανάδοχων γονέων, την εποπτεία της αναδοχής, την πλαισίωση των παιδιών που διαβιούν στα ιδρύματα. Για κάποιους την εκπαίδευση των αναδόχων γονέων, την συνεργασία με τις βιολογικές οικογένειες και όλες τις γραφειοκρατικές εργασίες. Στο σημείο αυτό γίνεται αντιληπτό πως το εύρος των αρμοδιοτήτων είναι πολυδιάστατο με αποτέλεσμα να υπάρχουν παράλληλα διάφορα ζητήματα που θα πρέπει να ανταποκριθούν οι επαγγελματίες σε περιορισμένο χρόνο.

Σχετικά με το ερώτημα της σημασίας της διεπιστημονικής συνεργασίας όλοι οι ερωτώμενοι ανέφεραν την σημαντικότητα της ομαδικής διαχείρισης των περιπτώσεων κάτι που όμως συχνά δεν γίνεται καθώς οι κοινωνικοί λειτουργοί έχουν έναν επιφορτισμένο ρόλο.

Για την προετοιμασία των αναδόχων, οι ερωτώμενοι είπαν πως πρόκειται για μία 30ωρη εκπαίδευση η οποία πραγματοποιείται πριν την επαφή με τα παιδιά στο πρώτο στάδιο του αιτήματος. Έπειτα, πραγματοποιούνται συναντήσεις για τη σύνδεση των μελών.

Η συνεργασία των επαγγελματιών με τους ανάδοχους είναι μία φορά τον μήνα σε κατοίκον επίσκεψη, όπου κάποιες φορές δεν είναι εφικτή. Οι ψυχολόγοι συμμετέχουν εφόσον τεθεί κάποιο ζήτημα που δεν επιλύεται.

Οι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν στις εμπειρίες τους σχετικά με τις αναδοχές που είχαν μία θετική έκβαση, δηλαδή που συνεχίστηκαν και κάποιες κατέληξαν σε τεκνοθεσία. Ως σημαντικά στοιχεία σε αυτές υπογράμμισαν την ανοχή στη ματαίωση, την ανοιχτή

επικοινωνία, την υποστήριξη από ειδικούς και ένα ευρύτερο υποστηρικτικό περιβάλλον. Επιπλέον, αξιολογείται η διατήρηση επαφής με την βιολογική οικογένεια, η αποδοχή της καταγωγής και του πολιτισμικού πλαισίου του παιδιού, η ψυχική ανθεκτικότητα και η διαχείριση του άγχους από τους γονείς, οι χαμηλές προσδοκίες και η καλή ποιότητα της σχέσης του ζευγαριού.

Στη συνέχεια έγινε αναφορά στις εμπειρίες που είχαν σε αναδοχές που διακόπηκαν. Σε αυτή την ενότητα δόθηκε βάρος στην απουσία συμβουλευτικής υποστήριξης, στη μειωμένη χρονική επένδυση των αναδόχων γονέων στη σύνδεση μέσα στην καθημερινότητα. Στην προσοχή τους που δεν εστιάστηκε στις επισημάνσεις για τις δυσκολίες των παιδιών και υπήρξε γρήγορη απογοήτευση και κατάρρευση. Στην επένδυση στο γεγονός ότι θα καταλήξουν στην τεκνοθεσία και στη ματαίωση με την επιστροφή των παιδιών στο βιολογικό τους περιβάλλον. Τέλος, στην ταυτόχρονη αναδοχή αδερφιών με πολλές δυσκολίες όπου οδήγησαν ομοίως στην κατάρρευση.

Οι ερωτώμενοι επισήμαναν κάποια στοιχεία που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την αναδοχή. Όπως η ικανότητα μετατόπισης των γονέων και η δημιουργία ενός ζωτικού χώρου στη ζωή τους για την ανάπτυξη της σχέσης με τα παιδιά. Οι λιγότερες μαθησιακές απαιτήσεις και η εστίαση στα θετικά στοιχεία του παιδιού. Όπως και οι λιγότερες προσδοκίες για την άμεση δημιουργία δεσμού και τη βεβαιωμένη ανάγκη να τους θεωρήσουν γονείς και να το λεκτικοποιήσουν. Επιπλέον, η ενσυναίσθηση, η ψυχική ανθεκτικότητα και η επένδυση στην προσωπική τους ενδοσκόπηση για την αναγνώριση των δικών τους δυνατοτήτων και δυσκολιών μπορούν να οδηγήσουν στην καλύτερη δόμηση της αναδοχής. Επιπρόσθετα, η κατανόηση ότι μπορεί να είναι μία προσωρινή συνθήκη καθώς τα παιδιά υπάρχει πιθανότητα να επιστρέψουν στην βιολογική οικογένεια, θα βοηθούσε στην προετοιμασία τους για αυτό το ενδεχόμενο ώστε το γεγονός της αποχώρησης να καταστεί το λιγότερο δυνατό τραυματικό.

Στο τέλος των συνεντεύξεων οι επαγγελματίες έθεσαν κάποιες προτάσεις για την βελτίωση της αναδοχής, όπως να πραγματοποιούνται ατομικές και ομαδικές συνεδρίες, να γίνεται απευθείας τοποθέτηση των παιδιών στην ανάδοχη φροντίδα ώστε να μην περνούν από τα ιδρύματα. Επίσης, να υπάρχει στελέχωση των υπηρεσιών με άτομα που θα βρίσκονται σταθερά σε αυτές τις θέσεις με στόχο να μην υπάρχει επανατραυματισμός με τις εναλλαγές προσώπων. Οι επαγγελματίες να είναι καταρτισμένοι ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις αρμοδιότητες τους και τέλος να υπάρχουν καθορισμένα πρωτόκολλα αξιολόγησης και διαχείρισης.

Κατόπιν προτάθηκαν ιδέες για την βελτίωση της αναδοχής όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, τέθηκαν τα εξής: α) να γίνονται άμεσες συνδέσεις παιδιών και γονέων για να υπάρχει περιορισμός των αλλαγών στην ζωή των αναδόχων αλλά και για να μην παρατείνεται η διαμονή των παιδιών στην ιδρυματική φροντίδα, β) η κοινωνία να ενημερώνεται για την έννοια της αναδοχής και τις μορφές της μέσα από διάφορους τρόπους δημόσιας προβολής, γ) να αυξηθεί η οικονομική ενίσχυση των γονέων ώστε να μην αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα για την κάλυψη των αναγκών των παιδιών, δ) να υπάρχει υποστήριξη της βιολογικής οικογένειας, οικονομική και συναισθηματική, ώστε να μην καταλήγουν στην απομάκρυνση των παιδιών και τέλος ε) να ενισχυθούν και οι υπόλοιπες μορφές αναδοχής για την αμεσότερη τοποθέτηση των παιδιών ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Συζήτηση

Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζονται τα ευρήματα της έρευνας σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν, γίνεται σύγκριση με τις έρευνες που προαναφέρθηκαν στη θεωρητική ανάλυση και διατυπώνονται προτάσεις για μελλοντικές μελέτες.

Η παρούσα έρευνα παρείχε σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες που συμβάλλουν στην άρση της αναδοχής, τόσο από την οπτική των αναδόχων γονέων όσο και των επαγγελματιών. Οι βασικοί παράγοντες που εντοπίστηκαν από την πλευρά των αναδόχων αφορούν: Την ανεπαρκή προετοιμασία και εκπαίδευση τους, τις ελλείψεις στην υποστήριξη από τους φορείς, τη δυσκολία στην προσαρμογή των παιδιών (ειδικά όταν αυτά παρουσιάζουν ψυχοσυναισθηματικές δυσκολίες ή προβλήματα συμπεριφοράς), τη δυσαρμονία στην αντιστοίχιση παιδιών και αναδόχων και την παρέμβαση των βιολογικών γονέων. Σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης των αναδόχων, οι ανάδοχοι γονείς ανέφεραν την ανάγκη για: καλύτερη οικονομική ενίσχυση, συνεχή ψυχολογική και πρακτική υποστήριξη, βελτίωση των διαδικασιών αξιολόγησης και τοποθέτησης παιδιών-αναδόχων και μεγαλύτερη εμπλοκή των επαγγελματιών στην παρακολούθηση και στην υποστήριξη των περιπτώσεων. Σχετικά με τις επισημάνσεις των γονέων για το ταίριασμα παιδιών και αναδόχων, ο Triseliotis αναφέρει ότι “.. μία επιτυχής μακρόχρονη αναδοχή προκύπτει από το προσεκτικό ταίριασμα παιδιού-οικογένειας σε συνδυασμό με την επακόλουθη της τοποθέτησης υποστήριξη που παρέχεται στους φροντιστές” (όπως αναφέρεται στο Καλλινικάκη, 2021, σ.σ. 485).

Από την άλλη πλευρά, οι επαγγελματίες τόνισαν τη σημασία να λαμβάνονται υπόψη ενδείξεις όπως: οι ανάγκες του παιδιού για σταθερότητα και συναισθηματική ασφάλεια, η ετοιμότητα των αναδόχων γονέων να αντιμετωπίσουν πιθανές δυσκολίες, η ύπαρξη υποστηρικτικού πλαισίου για την οικογένεια από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Επιπλέον, κάποια χαρακτηριστικά των γονέων που έχουν παρατηρήσει ότι επιδρούν βοηθητικά είναι η

ψυχική ανθεκτικότητα, η αποδοχή της καταγωγής και των σχέσεων του παιδιού με τη βιολογική οικογένεια, η κατανόηση και η δημιουργία χώρου και χρόνου για τη σύνδεση με το παιδί και η ανοιχτή επικοινωνία με αρμόδιες υπηρεσίες ώστε να τους παρέχεται η κατάλληλη βοήθεια. Οι επισημάνσεις των επαγγελματιών γίνονται διακριτές και στην βιβλιογραφία με αναφορές στο καθρέφτισμα του παιδιού στα μάτια των ανάδοχων γονέων ως ένας τρόπος ενίσχυσης της αυτοεκτιμησής τους. "Η ικανότητα του γονέα να φροντίζει το παιδί του σε συναισθηματικό επίπεδο, να ακούει όσα αισθάνεται και να αποδέχεται αυτά τα συναισθήματα, όπως και να τα αναγνωρίζει -ακόμα και όταν δεν συμφωνεί-του μεταδίδει αίσθηση αξίας, αυτοεκτίμησης και σιγουριάς για τον εαυτό του (McBride, Eans, Perry, όπως αναφέρεται στο Κατσαμά & Καλλινικάκη, 2021).

Όσον αφορά τη βελτίωση της πορείας των αναδοχών, οι προτάσεις περιλαμβάνουν: ενίσχυση των προγραμμάτων εκπαίδευσης και προετοιμασίας των αναδόχων, βελτίωση της ψυχολογικής υποστήριξης των παιδιών και δημιουργία εξατομικευμένων πλαισίων υποστήριξης για τις ανάδοχες οικογένειες, ενίσχυση των υπόλοιπων μορφών αναδοχής, στελέχωση των υπηρεσιών με σταθερούς και καταρτισμένους επαγγελματίες και αξιοποίηση της δημόσιας προβολής των μορφών αναδοχής στο ευρύ κοινό.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας καταδεικνύουν πως οι ανάδοχοι γονείς διέκοψαν τις αναδοχές εντός 6 μηνών στις δύο περιπτώσεις και σε διάστημα δύο ετών στην άλλη. Αντίστοιχα ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν υψηλά ποσοστά διακοπής των αναδοχών σε πολλές χώρες, όπως η Αυστραλία σε διάστημα τεσσάρων μηνών (Barber & Dellfabro, όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie, et al., 2008) και στη Σουηδία σε διάστημα εως πέντε ετών (Salinas, et al., όπως αναφέρεται στο Vanderfaeillie et al., 2008). Η Συνάθη (2011) δίνει παρόμοια στοιχεία με τις μισές αναδοχές να διακόπτονται στο πρώτο έτος.

Μία από τις αιτίες που επιβεβαιώθηκε και βιβλιογραφικά αφορά στην απουσία συμβουλευτικής υποστήριξης. Οι Vanderfaeillie, et al. (2017), επισημαίνουν ότι τα παιδιά που

δεν έχουν αντίστοιχη φροντίδα, εμφανίζουν 50 τοις εκατό πιθανότητα να οδηγηθούν σε διακοπή της αναδοχής. Οι δυσκολίες των γονέων να ανταπεξέλθουν στο ρόλο τους και η σημασία του υποστηρικτικού πλαισίου σε αυτή τη συνθήκη καθώς και το ταίριασμα αναδόχων με τα παιδιά, φαίνεται να δυσχεραίνουν την πορεία της αναδοχής (Vanderfaeillie, et al., 2017). Σε περιπτώσεις που δεν διατηρούνταν καλή και σταθερή συνεργασία γονέων και υπηρεσιών ήταν μεγαλύτερη η πιθανότητα διακοπής της αναδοχής (Brown & Bednar ; Nissim ; όπως αναφέρεται στο Rostill-Brookes, 2010). Αντίστοιχα στην παρούσα έρευνα οι γονείς ανέφεραν ελλιπή συμβουλευτική υποστήριξη τόσο στους ίδιους όσο και στα παιδιά γεγονός που θεωρούσαν πολύ σημαντικό για την πορεία της αναδοχής.

Οι Mnisi και Botha (2016), επισήμαναν πως οι ανάδοχοι γονείς θεωρούσαν αρνητική την επιρροή των βιολογικών γονέων στα παιδιά, σε αντίθεση με τα ίδια τα παιδιά που ανέφεραν ότι η επαφή αυτή ήταν σημαντική για τους ίδιους. Ομοίως, σε αυτή την έρευνα ένας γονέας θεωρούσε πως η επαφή με τους βιολογικούς γονείς αποτέλεσε ένα καθοριστικό ρόλο στην απομάκρυνση του παιδιού, ενώ οι επαγγελματίες από την άλλη πλευρά θεώρησαν πως είναι σημαντική η διατήρηση της επαφής με το βιολογικό περιβάλλον. Επιπλέον, οι συμπεριφορικές δυσκολίες, οι ψυχικές ασθένειες και η προχωρημένη ηλικία των παιδιών αποτελούν όμοιους παράγοντες με τις αναφορές των ερευνών των Delfabbro & Barber στο Osborn & Bromfield (2007). Η αναδοχή αδερφιών αναφέρεται από τους Vinnerljung et al. (2014), ως μία άλλη δύσκολη περίπτωση, όπως αναδείχθηκε και σε αυτή την έρευνα αφού στη μία οικογένεια έφυγε το ένα εκ των δύο αδερφιών και στην άλλη οι ανάδοχοι ανέλαβαν και τα τρία αδέρφια μαζί όπου σταδιακά αποχώρησαν όλα.

Οι αναφορές στην αναγνώριση της διαφορετικής καταγωγής των παιδιών, της λειτουργικής διαχείρισης των δυσκολιών, τη συνεργασία με φορείς, τη διατήρηση επαφών με το βιολογικό περιβάλλον είναι στοιχεία που όπως και σε προηγούμενες μελέτες, έτσι και στη συγκεκριμένη αποτέλεσαν βασικές συνιστώσες θετικής εξέλιξης (Buehler κ.α., όπως

αναφέρεται στο Holen κ.α., 2019). Σχετικά με τις προτάσεις για τη βελτίωση της αναδοχής αναφέρεται η καλύτερη οικονομική ενίσχυση των αναδόχων (Brown, όπως αναφέρεται στο Tunno, 2015), κάτι που αναδείχθηκε και στην παρούσα έρευνα. Ο κοινωνικός λειτουργός φαίνεται να διατηρεί σταθερά τον βασικό ρόλο στην συνθήκη της αναδοχής (Βάμβακιδης, 2021), μέχρι σήμερα όπως τόνισαν οι ίδιοι επαγγελματίες με ένα υπέρογκο καθημερινό καθηκοντολόγιο.

Ωστόσο, η παρούσα έρευνα προσθέτει νέες διαστάσεις, αναδεικνύοντας την επίδραση προσωπικών παραγόντων των αναδόχων, όπως εκείνη της επαγγελματικής και οικογενειακής τους κατάστασης, καθώς και της ανάγκης για μεγαλύτερη πρακτική υποστήριξη από τους φορείς αναδοχής.

Βάσει των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας, τίθενται κάποιες προτάσεις για μελλοντικές έρευνες που θα μπορούσαν να ενισχύσουν τον θεσμό της αναδοχής. Αυτές είναι: η μελέτη της αποτελεσματικότητας διαφόρων τύπων ψυχολογικής υποστήριξης για τα ανάδοχα παιδιά και τις οικογένειες, β) η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των αναδόχων και η διερεύνηση του βαθμού στον οποίο η εκπαίδευση συμβάλλει στην επιτυχή έκβαση των αναδοχών, γ) τέλος, η διεξαγωγή έρευνας σχετικά με τις προϋποθέσεις ενός επιτυχημένου ταιριάσματος παιδιών και αναδόχων, μέσω της ανάλυσης των κριτηρίων που οδηγούν σε καλύτερη προσαρμογή.

Συμπερασματικά, στην εν λόγω έρευνα έγινε μία προσπάθεια να αναδειχθούν οι σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ανάδοχες οικογένειες και να προταθούν τρόποι βελτίωσης του συστήματος αναδοχής. Παράλληλα, επιβεβαιώθηκαν αρκετά από τα ευρήματα προηγούμενων μελετών, ενώ προστέθηκαν νέες πληροφορίες που μπορούν να αξιοποιηθούν για την περαιτέρω διερεύνηση και βελτίωση των αναδοχών στο μέλλον.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αθανασοπούλου, Μ. & Καλοκαιρινού, Α. (2010). Το φαινόμενο της εγκατάλειψης βρεφών και η αντιμετώπισή του σε Ελλάδα και Αμερική. *Ελληνικό περιοδικό της νοσηλευτικής επιστήμης*, 3(3), 85-89.

http://journal-ene.gr/wp-content/uploads/2010/11/TOMOS3TEFXOS3_GREEK-dragged2.pdf

Αμίτσης, Γ.Ν. (2001). *Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, το Ελληνικό μοντέλο των κοινωνικών υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή εμπειρία* (1^η εκδ.) Παπαζήση.

Βαμβακίδης, Σ., Φιλιππίδης, Γ., & Χατζηφωτίου, Σ. (2021). Η Τεκνοθεσία και η Αναδοχή Ανηλίκων ως Θεσμός Παιδικής Προστασίας στην Ελλάδα. *Κοινωνική Πολιτική*, 15, 107-127. <http://eekp.gr/wp-content/uploads/2021/12/EEKP-PERIODIKO-T15-6.pdf>

Βασταρούκα, Π. (2019). *Ομάδα προετοιμασίας υποψηφίων αναδόχων των Παιδικών Χωριών SOS. Η συμβολή της στην προετοιμασία και στην ανάπτυξη γονεϊκών δεξιοτήτων. Εμπειρίες συμμετεχόντων σε ομάδα των Παιδικών Χωριών SOS* [Μεταπτυχιακή εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Εκπαίδευση Ενηλίκων].

Βεργέτη, Α. (2009). *Κοινωνική Εργασία με οικογένειες σε κρίση* (1^η εκδ.). Τόπος.

Βορριά, Π. & Ντούμα, Μ. (2013). Είναι η υιοθεσία επιτυχής παρέμβαση για τη βελτίωση της νοημοσύνης και της σχολικής επίδοσης; Σύντομη ανασκόπηση. *Scientific Annals-School of Psychology AUTH*. 10, 276-295. <https://doi.org/10.26262/sasp.v10i0.4274>

Ίσαρη, Φ. & Πούρκος, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Ιωάννου, Α., Αποστολάκης, Ι., & Σαράφης, Π. (2020). Κοινωνική Πολιτική, Κράτος Πρόνοιας και Μακροχρόνια Φροντίδα στην Ελλάδα σε σύγκριση με την Ευρώπη. Οι προκλήσεις στην αυγή του 2020. *Νοσηλευτική*, 59(3), 212-220.
https://www.researchgate.net/profile/Alexandros-Ioannou-3/publication/346688806_Social_Policy_Welfare_State_and_Long-term_Care_in_Greece_Compared_to_Europe_The_Challenges_at_the_Dawn_of_2020/links/5fce9e4792851c00f85b8d25/Social-Policy-Welfare-State-and-Long-term-Care-in-Greece-Compared-to-Europe-The-Challenges-at-the-Dawn-of-2020.pdf

Καλλινικάκη, Θ. (2010). Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας. Στο: Θ. Καλλινικάκη (Επιμ.). *Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας στην ποιοτική έρευνα* (σσ. 101-113). (1^η εκδ.). Τόπος.

Καλλινικάκη, Θ. (2021). Κοινωνική Εργασία στην ανάδοχη φροντίδα: «Ο λόγος» των αναδεχομένων. Στο Γ. Αμπατζόγλου (Επιμ.), *Αλλάζοντας χέρια, από τον αποχωρισμό των παιδιών στην υποδοχή τους* (σσ.500-515) . (Β' έκδ). University Studio Press.

[E%B1%CF%84%CE%B9%CF%8E%CE%BD-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%AE_Child-Guarantee.pdf](#)

Μπρούσκου, Α. (2021). Η εγκατάλειψη των παιδιών: Φαινόμενο διαχρονικό και πάντα επίκαιρο. Στο Γ. Αμπατζόγλου (Επιμ.), *Αλλάζοντας χέρια, από τον αποχωρισμό των παιδιών στην υποδοχή τους* (σσ.1-26) . (Β΄ έκδ). University Studio Press.

Νάνου, Κ. (2014). Χαρτογράφηση των ιδρυμάτων κλειστής παιδικής προστασίας και προστασίας παιδιών με αναπηρίες στην Ελλάδα το 2014. *Κέντρο Ερευνών Ρίζες*.
<https://www.e-pronoia.gr/ereunes/%CE%9C%CE%9A%CE%9F%20%CE%A1%CE%99%CE%96%CE%95%CE%A3-%20%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91%20%CE%A7%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%9F%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97%CE%A3%CE%97%20%CE%A4%CE%A9%CE%9D%20%CE%99%CE%94%CE%A1%CE%A5%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%A9%CE%9D%20%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%20%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91-%202015.pdf>

Νικολαΐδης, Γ. (2009). Μορφές και χαρακτηριστικά της βίας κατά των παιδιών: θεωρητικοί μετασχηματισμοί και σύγχρονα δεδομένα. Στο Γ. Νικολαΐδης (Επιμ.), *Βία στην οικογένεια, τεκμηριωμένη πολιτική και τεκμήρια από την πρακτική* (σσ. 11-14). ΚΨΜ.

Νόμος 2082/1992, άρθρο 9, Αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών Κοινωνικής Προστασίας. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (Φ.Ε.Κ. 158/1/21.09.1992).

Νόμος 2101/1992, Αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών Κοινωνικής Προστασίας, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (Φ.Ε.Κ. 192/2-12-1992).

Νόμος 2101/1992, Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1992. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (Φ.Ε.Κ. 192, τ. Α/2.12.1992).

Νόμος 2447/1996, Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (Φ.Ε.Κ. 278/30-12-1996).

Νόμος 4538/2018, Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (Φ.Ε.Κ. 85/16-05-2018).

Παιδικά χωριά sos Ελλάδος (2019). *Πρόγραμμα υποστήριξης της Αποϊδρυματοποίησης και της Αναδοχής*. <https://sos-villages.gr/anadoxi/>

Π.Δ. 86/2009. Οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (Φ.Ε.Κ. ΑΒ' αρ. 114/16.06.2009).

Σακελλαρόπουλος, Θ. (2011). *Ζητήματα κοινωνικής πολιτικής* (1^η εκδ.). Διόνικος.

Σταθόπουλος, Π. Α. (2005). Κοινωνική Πρόνοια, Ιστορική εξέλιξη-νέες κατευθύνσεις. (1^η εκδ). Παπαζήση.

Συνάθη, Γ. (2011). Αναδοχή φιλοξενίας ανηλίκου: Το παράδειγμα του ιδρύματος παιδικής προστασίας “Μέλισσα”. *Κοινωνική Εργασία*. 105, σ. 27-40.

Φουντεδάκη, Κ. (2021). Κοινωνική Εργασία στην Ανάδοχη Φροντίδα: Ο “λόγος των αναδεχομένων”. Στο Γ. Αμπατζόγλου (Επιμ.), *Αλλάζοντας χέρια, από τον αποχωρισμό των παιδιών στην υποδοχή τους* (σσ.1-26) . (Β' έκδ). University Studio Press.

Χαριλόγη, Ε. (2023). *Θεσμοί και πολιτικές της Ε.Ε. και της Ελλάδας για την υιοθεσία και την αναδοχή*. [Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου Σχολή Διοίκησης]. https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7171/Chariloyis_8085202101057.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ξενόγλωσση

Alfred, A. J., Ma'rof, A. M., & Buang, N. (2017). The Relationship Between Institutional Environment, Guardian Involvement, Academic Achievement and Learning Motivation of Children Reared in a Malaysian Orphanage. *Jurnal VARIDIKA*, 29(2), 147-157. <https://doi.org/10.23917/varidika.v29i2.5630>

Anynet. gr (2025). Θέλω να γίνω ανάδοχος γονέας: 8 βήματα. Ανακτήθηκε στις 09/04/2025 από <https://www.anynet.gr/pubnr/Information>

Brown, J. D., & Bednar, L. M. (2006). Foster parent perceptions of placement breakdown. *Children and Youth Services Review*, 28(12), 1497–1511. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2006.03.004>

Browne, K. (2009). The Risk of Harm to Young Children in Institutional Care. Save the children. <https://www.nottingham.edu.my/Social-Sciences/documents/TheRiskofHarm.pdf>

Bulic, I. & Anguelova-Mladenova, L. (2012). Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. (Επιμ. Rich M.). https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2018/04/common-european-guidelines_greek-version_edited.pdf

Chipungu, S. S., & Bent-Goodley, T. B. (2004). Meeting the Challenges of Contemporary Foster Care. *The Future of Children*, 14(1), 74.

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ795825.pdf>

Daining, C., & DePanfilis, D. (2007). Resilience of youth in transition from out-of-home care to adulthood. *Children and Youth Services Review*, 29(9), 1158–1178.

<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2007.04.006>

Feldman, R.S. (2011). *Εξελικτική Ψυχολογία, Δια βίου ανάπτυξη*. (3η εκδ.)

(Επιμ. Η.Γ. Μπεξεβέγκης). (Ζ. Αντωνοπούλου- Μ. Κουλεντιανού Μετ.). Gutenberg.

Goldenberg, I., & Goldenberg, H. (2005). *Οικογενειακή Θεραπεία, Μία επισκόπηση*. (1η

εκδ.) (Επιμ. Ε. Κοτρώτσιου). (Ν. Κουβαράκου & Ε. Μακρυγιάννη Μετ.). Έλλην.

Jackson, S., Feinstein, L., Levačić, R., Owen, C., Simon, A., & Brassett-Grundy, A.

(2002). *The Costs and Benefits of Educating Children in Care*.

James, S. (2004). Why Do Foster Care Placements Disrupt? An Investigation of Reasons for Placement Change in Foster Care. *Social Service Review*, 78(4), 601–627.

<https://doi.org/10.1086/424546>

Koning, C., Admiraal, S., Bart, J., van Rooij, F., Stams, G.-J., Colonnaesi, C., Lindauer, R., & Assink, M. (2019). Foster care placement instability: A meta-analytic

review. *Children and Youth Services Review*, 96, 483–499.

<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.12.002>

- Mckellar, N. (χ.χ). Foster care for children: Information for teachers. *National Association of School Psychologists*. 29-32. Retrieved January 5, 2024, from <http://fostercarechildren.pbworks.com/w/file/fetch/63728545/Foster%20Care%20for%20Children-%20Information%20for%20Teachers.pdf>
- Mnisi, M., R. & Botha, P. (2016). Factors contributing to the breakdown of foster care placements: The perspectives of foster parents and adolescents. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 52 (2). 227-243. <https://www.scielo.org.za/pdf/sw/v52n2/04.pdf>
- O' Higgins, A., Sebba, J., & Luke, N. (2015). What is the relationship between being in care and the educational outcomes of children? An international systematic review. *Rees Centre for Research in Fostering and Education*. https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:65cb4f5b-27af-45a2-80d7-7afb597244ab/download_file?file_format=application%2Fpdf&safe_filename=ReesCentreReview_EducationalOutcomes.pdf&type_of_work=Report
- Oke, N., Rostill-Brookes, H., & Larkin, M. (2011). Against the odds: Foster carers' perceptions of family, commitment and belonging in successful placements. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 18(1), 7–24. <https://doi.org/10.1177/1359104511426398>

Oosterman, M., Schuengel, C., Wim Slot, N., Bullens, R. A. R., & Doreleijers, T. A. H.

(2007). Disruptions in foster care: A review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 29(1), 53–76.

<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2006.07.003>

Osborn, A., & Bromfield, L. (2007). Outcomes for children and young people in care.

National child protection clearinghouse. 3. 1-15.

<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=fad87a1a7aed6da303073e712a146fc1c54b5bfl>

Paidi.gov.gr (2024). Υιοθεσία και Αναδοχή σε αριθμούς. *Στοιχεία Β Τριμήνου 2023*.

Ανακτήθηκε στις 06/01/2024 από

<https://paidi.gov.gr/yiothesia-kai-anadoxi-se-arithmous/>

Rostill-Brookes, H., Larkin, M., Toms, A., & Churchman, C. (2010). A shared experience of

fragmentation: Making sense of foster placement breakdown. *Clinical Child*

Psychology and Psychiatry, 16(1), 103–127.

<https://doi.org/10.1177/1359104509352894>

Rubin, D. M., Alessandrini, E. A., Feudtner, C., Mandell, D. S., Localio, A. R., & Hadley, T.

(2004). Placement Stability and Mental Health Costs for Children in Foster

Care. *Pediatrics*, 113(5), 1336–1341. <https://doi.org/10.1542/peds.113.5.1336>

Schacter, D.L., Gilbert, D.T., & Wegner, D.M. (2012). *Ψυχολογία*. (2η εκδ.) (Επιμ. Σ.

Βοσνιάδου). (Ε. Κοππάση Μετ.). Gutenberg.

- Skilbred, D. T., Iversen, A. C., & Moldestad, B. (2016). Successful Academic Achievement Among Foster Children: What Did the Foster Parents Do? *Child Care in Practice*, 23(4), 356–371. <https://doi.org/10.1080/13575279.2016.1188764>
- Tunno, M., A. (2015). *Assesing foster parent factors that predict placement disruption of youth in foster care* [Postgraduate thesis, University of Kansas]
- Valentine, D., MacCallum, F., & Knibbs, J. (2019). When carers end foster placements: exploring foster carers' experience of adolescent foster placement breakdown. *Adoption & Fostering*, 43(4), 445–460. <https://doi.org/10.1177/0308575919884884>
- Vanderfaeillie, J., Holen, F. V., & Coussens, S. (2008). Why do foster care placements break down? A study on factors influencing foster care placement breakdown in Flanders. *International Journal of Child & Family Welfare*, 11(2-3), 77–87. <https://ugp.rug.nl/IJCFW/article/view/37788>
- Vanderfaeillie, J., Goemans, A., Damen, H., Van Holen, F., & Pijnenburg, H. (2017). Foster Care Placement Breakdown in the Netherlands and Flanders: Prevalence, precursors, and Associated Factors. *Child & Family Social Work*, 23(3). 337-345. <https://doi.org/10.1111/cfs.12420>

Van Holen, F., Geys, L., West, D., Given, L., & Vanderfaeillie, J. (2019). Characteristics of successful foster families according to Flemish foster care workers. *Children and Youth Services Review, 107*, 104519.

<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.104519>

Viner, R. M., & Taylor, B. (2005). Adult Health and Social Outcomes of Children Who Have Been in Public Care: Population-Based Study. *Pediatrics, 115*(4), 894–899.

<https://doi.org/10.1542/peds.2004-1311>

Vinnerljung, B., Sallnäs, M., & Berlin, M. (2014). Placement breakdowns in long-term foster care - a regional Swedish study. *Child & Family Social Work, 22*(1), 15–25.

<https://doi.org/10.1111/cfs.12189>

Zuravin, S. J., & DePanfilis, D. (1997). Factors affecting foster care placement of children receiving child protective services. *Social Work Research, 21*(1), 34–42.

<https://doi.org/10.1093/swr/21.1.34>

Παραρτήματα

Παράρτημα I : Έντυπο συναίνεσης

Έντυπο πληροφόρησης συμμετεχόντων

Τίτλος: Άρση της αναδοχής: Οι οπτικές των επαγγελματιών και των γονέων.

Ερευνητής/ες: Αγγελική Μουρελάτου, (Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Διυδριματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Συμβουλευτικής στην Κοινωνική Εργασία), [Στοιχεία επικοινωνίας: aggel.mourelatou@gmail.com, τηλ. 6975841098-6980115929].

[Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αγάπη Κανδυλάκη, akandila@sw.duth.gr]

Έχετε προσκληθεί να συμμετάσχετε σε μία έρευνα που διεξάγεται από την μεταπτυχιακή φοιτήτρια Αγγελική Μουρελάτου. Το έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας θα σας δώσει πληροφορίες για την έρευνα προκειμένου να μπορέσετε να αποφασίσετε για το αν θα συμμετέχετε ή όχι σε αυτή την έρευνα. Περιγράφει επίσης τι θα αφορά η συμμετοχή σας καθώς και τυχόν γνωστούς κινδύνους, δυσκολίες ή δυσφορία που μπορεί να προκληθούν από τη συμμετοχή σας. Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε όσο χρόνο χρειάζεστε για να το διαβάσετε, να το σκεφτείτε και να κάνετε όποιες ερωτήσεις θέλετε είτε τώρα είτε κάποια άλλη στιγμή. Αν αποφασίσετε να συμμετάσχετε, θα σας ζητηθεί να υπογράψετε αυτό το έντυπο και θα λάβετε ένα αντίγραφο. Η παρούσα έρευνα έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

1. ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ;

Ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι η μελέτη των παραγόντων που οδηγούν στην ανεπιτυχή έκβαση των αναδοχών στον ελλαδικό χώρο.

2. ΜΕ ΠΟΙΟ ΤΡΟΠΟ ΘΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΩ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ; ΤΙ ΘΑ ΜΟΥ ΖΗΤΗΘΕΙ ΝΑ ΚΑΝΩ;

Αν συμφωνήσετε να λάβετε μέρος σε αυτή την έρευνα θα σας ζητηθεί να απαντήσετε σε κάποιες ερωτήσεις με την διαδικασία της συνέντευξης η οποία θα μαγνητοφωνηθεί. Θα έχετε την δυνατότητα να μην απαντήσετε σε ερωτήσεις στις οποίες δεν επιθυμείτε. Οι ερωτήσεις θα αφορούν στην διαδικασία αναδοχής και την προσωπική σας εμπειρία. Ο χώρος της διεξαγωγής θα συναποφασιστεί και θα υπάρχει αμέριστη κατανόηση και σεβασμός στο προγραμμά και την διαθεσιμότητά σας.

3. ΠΟΙΟΣ ΩΦΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ; Ή ΕΧΩ ΚΑΠΟΙΟ ΟΦΕΛΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ;

Δεν υπάρχουν κάποια άμεσα οφέλη για σας από τη συμμετοχή σας στην έρευνα αυτή. Ωστόσο, η συμβολή σας στη μελέτη είναι σημαντική γιατί ελπίζουμε ότι θα μπορέσουμε να συνεισφέρουμε στην ενίσχυση του θεσμού της αναδοχής και στην καλύτερη προγνωσή του. Επιπλέον, θα προσδώσει στοιχεία στην ελληνική βιβλιογραφία τα οποία θα μπορέσουν να βοηθήσουν τα δεδομένα που αφορούν τις ανεπιτυχείς αναδοχές στον ελλαδικό χώρο.

4. ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟΙ (Η ΚΟΣΤΟΣ/ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ) ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ;

Πιστεύουμε ότι δεν υπάρχουν γνωστοί κίνδυνοι που σχετίζονται με αυτή τη μελέτη έρευνας. Ωστόσο, μία πιθανή ταλαιπωρία μπορεί να είναι ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση της μελέτης. Η συμμετοχή σας στην έρευνα δεν συνεπάγεται κάποιο κόστος ή επιβάρυνση για σας.

5. ΥΠΟΧΡΕΟΥΜΑΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΩ;

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι απολύτως εθελοντική. Μπορείτε να αρνηθείτε να συμμετάσχετε χωρίς καμία αιτιολογία. Αν όμως δεχτείτε να συμμετάσχετε σας παρακαλούμε να διαβάσετε προσεκτικά το έντυπο που έχετε στα χέρια σας, να το κρατήσετε και να υπογράψετε το έντυπο συναίνεσης. Ακόμη και αφού δεχτείτε να συμμετάσχετε μπορείτε να αλλάξετε γνώμη ανά πάσα στιγμή και να αποχωρήσετε από την έρευνα χωρίς καμία συνέπεια για εσάς. Σε αυτή την περίπτωση μπορείτε να ζητήσετε να διαγραφούν τα δεδομένα και οι πληροφορίες που έχουμε συλλέξει για εσάς. Το αίτημά σας για διαγραφή των πληροφοριών που μας δώσατε μπορεί να ικανοποιηθεί μέχρι την ολοκλήρωση της έρευνας. Τα προσωπικά σας δεδομένα μπορούν να διαγραφούν ανά πάσα στιγμή. Στην περίπτωση που επιθυμείτε να διαγραφούν τα προσωπικά σας δεδομένα ή οι πληροφορίες που μας δώσατε μπορείτε να επικοινωνήσετε με την ερευνήτρια.

6. ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΑΦΥΛΑΧΘΕΙ Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΟΥ;

Στο πλαίσιο της έρευνας στην οποία καλείστε να λάβετε μέρος θα συγκεντρώσουμε τα παρακάτω δεδομένα που αφορούν το προσωπικό σας όνομα, στοιχεία επικοινωνίας, e-mail, διεύθυνση, επάγγελμα. Οι πληροφορίες που θα μας δώσετε θα ψευδοανωνυμοποιηθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι δυνατόν να αποκαλυφθεί η ταυτότητά σας σε τρίτους. Επίσης, η ταυτότητά σας δεν θα αποκαλυφθεί σε πιθανές δημοσιεύσεις, παρουσιάσεις ή επιστημονικές αναφορές που θα προκύψουν από τη συγκεκριμένη μελέτη. Τα αρχεία που περιλαμβάνουν τα δεδομένα σας θα φυλάσσονται σε κλειδωμένο συρτάρι στο γραφείο του επικεφαλής της έρευνας. Μετά την απομαγνητοφώνηση το ακουστικό υλικό θα καταστραφεί και το έντυπο υλικό θα παραμείνει φυλαγμένο για ένα έτος μετά την ολοκλήρωση της έρευνας. Τα αποτελέσματα θα παρουσιαστούν σε συνοπτική μορφή και το όνομα ή η ταυτότητά σας δεν θα μπορούν να προσδιοριστούν σε καμία δημοσίευση ή συνεδριακή ανακοίνωση.

7. ΠΟΥ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΩ ΠΑΡΑΠΟΝΑ Η ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ;

Για οποιαδήποτε παράπονα ή καταγγελίες σχετικά με τη διεξαγωγή της έρευνας μπορείτε να προσφύγετε στην Επιτροπή Ηθικής της Έρευνας του ΕΚΠΑ (resethic.uoa.gr), καθώς και στην ίδια την ερευνήτρια (aggel.mourelatou@gmail.com, Αγγελική Μουρελάτου, τηλ. επικοινωνίας: 6975841098-6980115929).

Για οποιαδήποτε καταγγελία σχετικά με την διαχείριση των προσωπικών σας δεδομένων, μπορείτε να απευθύνεστε στον/στην υπεύθυνο/η επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (dpo@uoa.gr) και σε κάθε περίπτωση στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (complaints@dpa.gr).

ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

Παρακαλούμε συμπληρώστε τα αντίστοιχα τετραγωνίδια για να δηλώσετε συναίνεση

Έχω διαβάσει και έχω κατανοήσει το περιεχόμενο του Εντύπου Πληροφόρησης	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>
Μου δόθηκε αρκετός χρόνος για να αποφασίσω αν θέλω να συμμετέχω σε αυτή τη συζήτηση	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>
Έχω λάβει ικανοποιητικές εξηγήσεις για τη διαχείριση των προσωπικών μου δεδομένων	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>
Καταλαβαίνω ότι η συμμετοχή μου είναι εθελοντική και μπορώ να αποχωρήσω οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια.	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>
Κατανοώ ότι αν αποχωρήσω από την έρευνα τα δεδομένα μου θα καταστραφούν.	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>
Κατανοώ ότι μπορώ να ζητήσω να καταστραφούν οι πληροφορίες που έδωσα στο πλαίσιο της έρευνας	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>
Γνωρίζω με ποιόν μπορώ να επικοινωνήσω αν επιθυμώ περισσότερες πληροφορίες για την έρευνα	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>
Γνωρίζω σε ποιόν μπορώ να απευθυνθώ για παράπονα ή καταγγελίες	ΝΑΙ	<input type="checkbox"/>	ΟΧΙ	<input type="checkbox"/>

Όνοματεπώνυμο συμμετέχοντος/ουσας:	
Υπογραφή:	Ημερομηνία:
Όνοματεπώνυμο ερευνήτριας:	
Αγγελική Μουρελάτου	
Υπογραφή:	Ημερομηνία:

Παράρτημα II: Οδηγός συνεντεύξεων

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Εισαγωγή ως προς το θέμα της συνέντευξης

Δημογραφικά στοιχεία:

Όνοματεπώνυμο συμμετέχοντος.....

Ηλικία..... Ειδικότητα.....

Μορφωτικό επίπεδο.....

Τόπος διαμονής.....

Οικογενειακή κατάσταση (έγγαμος, άγαμος, χήρος, διαζευγμένος, άλλα τέκνα).....

Έτη προϋπηρεσίας στο αντικείμενο.....

Έτη γενικότερης εμπειρίας.....

Κύριες ερωτήσεις:

1. Ποια είναι η εμπειρία σας σχετικά με την αναδοχή;
2. Ποια είναι τα καθήκοντα σας στο συγκεκριμένο φορέα;
3. Πως σας έχει βοηθήσει η διεπιστημονική συνεργασία στην συνθήκη της αναδοχής;
4. Πως προετοιμάζεται ένας ανάδοχος γονέας για τον ερχομό ενός παιδιού;
5. Θέλετε να μου μιλήσετε για κάποια αναδοχή που είχε θετική έκβαση;
6. Αντίστοιχα θέλετε να μου μιλήσετε για κάποια αναδοχή που είχε αρνητική έκβαση;
7. Τι περιλαμβάνει η συνεργασία με τους ανάδοχους γονείς εφόσον έχει πραγματοποιηθεί η σύνδεση;
8. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά εκείνα των γονέων που μπορούν να ενισχύσουν τον δεσμό με το παιδί;
9. Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να ενισχυθεί η συνθήκη της αναδοχής από την πλευρά των επαγγελματιών και των κοινωνικών υπηρεσιών;
10. Τι πιστεύετε ότι θα ενίσχυε τον θεσμό της αναδοχής σε θεσμικό επίπεδο;

Ερωτήσεις κλεισίματος:

11. Έχετε κάποιες προτάσεις γενικότερα που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την αναδοχή;

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΑΝΑΔΟΧΩΝ ΓΟΝΕΩΝ**Εισαγωγή ως προς το θέμα της συνέντευξης****Δημογραφικά στοιχεία:**

Όνοματεπώνυμο συμμετέχοντος.....

Ηλικία.....Επάγγελμα.....

Τόπος διαμονής.....

Οικογενειακή κατάσταση (έγγαμος, άγαμος, χήρος, διαζευγμένος, άλλα τέκνα).....Μορφω

τικό επίπεδο.....

Αρχικές ερωτήσεις:

Θα ήθελα να μιλήσουμε για την εμπειρία σας ως ανάδοχος γονέας.

1. Τι γνωρίζατε για την αναδοχή πριν γίνετε ανάδοχος;
2. Πόσο διάστημα αναμένατε να επιλεγείτε για να γίνετε ανάδοχοι;
3. Υπήρξε κάποιο διάστημα κατά το οποίο προετοιμαστήκατε για αυτή τη συνθήκη;
4. Μιλήστε μου για την γνωριμία σας με το παιδί;

Κεντρικές ερωτήσεις:

1. Πως ήταν η διαβίωση με το παιδί;
2. Λαμβάνατε κάποια υποστήριξη για την ενίσχυση του ρόλου σας;
3. Ποιά ήταν η συνεργασία σας με τον φορέα που πραγματοποιήθηκε η αναδοχή;
4. Υπήρξε κάτι που σας δυσκόλεψε ιδιαίτερα στον ρόλο σας;
5. Για πόσο χρονικό διάστημα υπήρξατε ανάδοχοι γονείς;
6. Κατά την γνώμη σας τι ήταν αυτό που οδήγησε στην διακοπή της αναδοχής;

Ερωτήσεις κλεισίματος:

7. Πιστεύετε ότι θα μπορούσε με κάποιο τρόπο να αποφευχθεί η διακοπή της αναδοχής;
8. Κατά την γνώμη σας πως θα μπορούσατε να λάβετε μεγαλύτερη υποστήριξη στο έργο που αναλάβατε;
9. Υπάρχουν κάποιες προτάσεις που θα θέλατε να κάνετε σχετικά με το εν λόγω θέμα;

